

Re-minne

Utgitt av Ramnes Historielag og Våle historielag

2018

SPAR **BREKKEÅSEN**

ÅPNINGSTIDER
7 – 21 (8 – 20)

TELEFON
330 60 400

Re-minne er Årsskrift for
Ramnes Historielag
og Våle historielag

Re-minne er en fortsettelse
av årsskriftene Ramnesiana
og Våle-minne. Dette er
16. utgave av Re-minne,
og regnet sammen med
Ramnesiana, er dette
utgave nr. 40.

ISSN: 1503 - 772X

Utgiver

Ramnes Historielag
Våle historielag

Copyright

Historielagene og de aktuelle
forfatterne/fotografene.

Ansvarlig redaktør

Odd Roar Sulutvedt

Redaksjonskomité

Eva Anfinnsen, Trygve Gran,
Arnfinn Eek, Per Bjerkø og
Odd Roar Sulutvedt

Rettigheter

Alle rettigheter til dette
skriftet og ethvert materiale i det
er forbeholdt utgiver og
forfatterne/fotografene.

Omlagsfoto

Forside: N.K.S. sykepleier på vei
til helsekontroll av skolebarn.

Foto: Privat.

Bakside: Hopprenn i Eikeli-
bakken. Foto: Privat.

Grafisk produksjon/trykk

Print Konsult Andebu AS

Kontakt oss

Ramnes: kaare.holtung@gmail.com

Våle: kabrate@online.no

www.ramneshistorielag.no

www.valehistorielag.no

INNHold

Leder	5
Mulvika og Almedalen – enn så lenge en del av Re	7
Fra årelating med igler og sneppert til hjemmesykepleiere rundt om i bygda – litt om sykepleie i gammel tid	15
Helsesøstertjenesten – litt om utviklingen lokalt	21
Tysklandsbrigaden – en viktig epoke i Norges militære etterkrigshistorie	29
Hoppbakker i Re	35
Skoleskirenn og skolerennbakker	53
Olav Moen	57
Rutebilsjåfører fra Vivestad	61
Den økonomiske utviklingen i Ramnes kommune først på 1900-tallet	71
Revetal ungdomskole	77
Revetal ungdomskole 50 år. Intervju med mangeårig rektor John Pedersen	83
Dialekter i endring	87
Slektsforskning – din historie	92
Blå Vimpel – et varemerke – og bokutgivelser	93
Virksomheten i Ramnes historielag 2018	98
Våle historielag og stiftelsen Våle Prestegård 2018	113
Kulturminnedagene 2018	124

Vi utfører sandblåsing og lakkering av det meste.

- Alt fra lastebiler og båter, til kjøleskap og møbler om du ønsker ny farge eller bare vil freshe det opp litt.
- Ingen jobb er for stor eller for liten.

Ring for et hyggelig tilbud.

Kjære leser!

Å hoppe etter Wirkola er jo noe man muligens burde la være, men noen forsøker å gjøre det allikevel. I år er jeg en av dem, i og med at jeg har overtatt redaktøransvaret for Re-minne etter Per Bjerkø. Per startet opp med Ramnesiana for Ramnes Historielag i 1977, og da Re kommune ble til i 2002 så fortsatte det med Re-minne, nå i godt samarbeid med Våle historielag. Bortsett fra noen få år har Per vært redaktør, noe som er intet mindre enn imponerende. Men å gi helt slipp på Re-minne har Per heldigvis ikke gjort, så han har bidratt betydelig også til årets utgave, både med artikler, annonser og administrativt, og det er jeg veldig takknemlig for.

Som tidligere år distribueres Re-minne gratis til innbyggerne i Re, samt til utenbygds medlemmer av historielagene i Våle og Ramnes. At dette er mulig skyldes velvillige annonsører, og redaksjonskomiteen vil gjerne takke for støtten, og vi håper at annonsene betaler seg i form av god omtale og økt salg!

Re-minne er et dugnadsprosjekt, og redaksjonskomiteen med Eva Anfinnsen, Trygve Gran, Arnfinn Eek og Per Bjerkø har stått på og gjort en flott jobb. Vi har også noen eksterne bidragsytere, og vi sender en stor takk til alle som har bidratt. Print Konsult v/Jan Tore Rui-Haugerød fortjener også en stor takk for jobben med oppsett og trykking.

Historielagene i kommunen gjør en solid jobb med å forvalte vår felles historie, både ved å ta vare på bygninger, gjenstander og fotografier, og ved å formidle kunnskap og historie gjennom foredrag, møter og rusleturer. Støtt gjerne historielagene ved å bli medlem, det gjør du enkelt ved å betale medlemskontingent med giroblanketten som er vedlagt årets Re-minne.

Det er et mål for redaksjonen at de fleste skal finne noe interessant lesestoff i årets utgave. Vi forsøker å finne stoff fra forskjellige deler av kommunen, om kjente og ukjente hendelser og personer, og om forskjellige yrkesgrupper. Lærer du noe nytt, eller lar du deg underholde av artiklene, ja, da er vi fornøyd! Og har du korreksjoner eller supplerende opplysninger til stoffet, så er du velkommen til å ta kontakt med redaksjonen.

Vi ønsker alle en god jul og et godt nytt år!

Vivestad, november 2018

Odd Roar Sulutvedt

BRAËIN FJELLSPRENGING

Anders: Tlf. 906 11 703
E-post: a_braein@hotmail.com

Tor Aage: Tlf. 977 22 060
E-post: tabraein@online.no

Vi sprenger vei for deg!

Ruteig 3178 Våle

ALT

INSTALLASJON

altinstallasjon.no
t: 33 06 10 20

EL-PROFFEN

ELEKTRIKEREN MED

ALT I ORDEN

INNEN STERK- OG SVAKSTRØM

Mulvika og Almedalen

– enn så lenge en del av Re

Arnfinn Eek

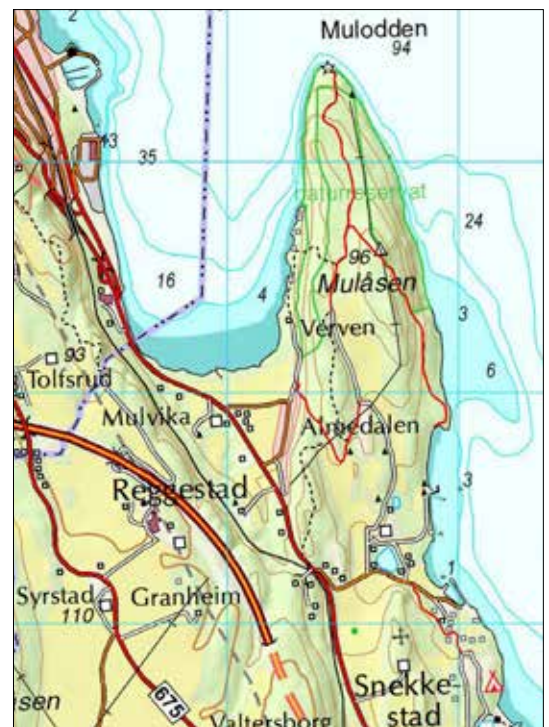
Karl Anders Bråten

Om ikke Våle kommune kunne beskrives som en typisk kystkommune, hadde den sin egen kystlinje og beboere hvis liv og inntømme hadde med denne beliggenheten å gjøre. Ved kommunesammenslåingen i 2002, ble denne kystlinja den nye kommunens eneste geografiske møte med saltvann. Res kystlinje begynner i nord ved Mulvika og strekker seg rundt Mulodden til kommunegrensa mot Horten, et stykke inn i Frebergsvik. Ved ny kommunesammenslåing fra 2020, nå med Tønsberg, vil kyststripa i nord-øst, inkludert Langøya, sannsynligvis ikke være en del av den sammenslåtte kommunen. Med dette i mente er det kanskje ekstra aktuelt å se litt nærmere på landkommunens lille kyst.

Vika har fått navnet sitt etter det høye neset på østsiden, Mulåsen, som når opp til 96 moh. Åsen er skogkledd og stuper nok så bratt ned i sjøen. Nesets navn, med forstavelsen «mul» kan kanskje spores tilbake til det gammelnorske «muli», som dagens mule på et dyr. Ordet, eller stavelsen, har blitt brukt om høye, bredt avsluttende nes flere steder (Norsk stadsnavnleksikon). Fra bunnen av Mulvika strekker Almedalen seg sørover og ender ved Kleiva.

Ifølge Våle bygdebok, bind 1 (1961) (s. 39) har det blitt funnet en pilspiss av stein i Almedalen. Under arbeidet med jernbaneanlegget Drammen–Skien, ble det i mars 1878 funnet rester av 12 delfinhoder i leira. Disse lå 43 meter over havet.

Kilde: Statens kartverk.

Ikke bare jernbanen, men også Den sørlandske hovedvei, ble lagt gjennom Almedalen, sistnevnte i midten av 1920-årene.

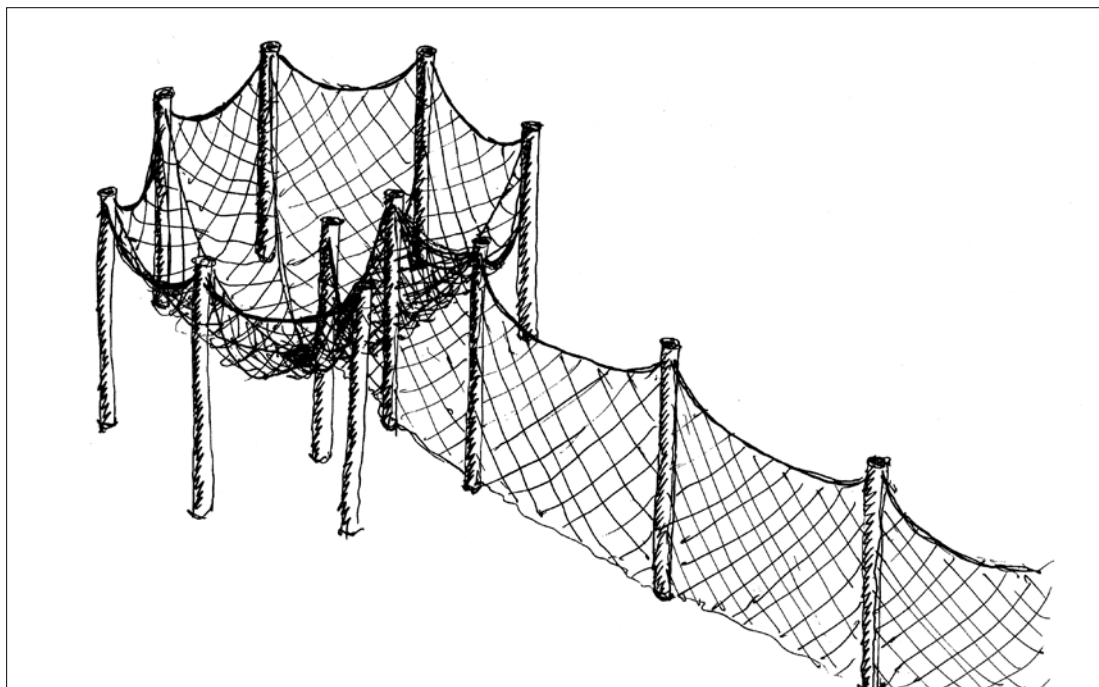
Et søk på arkeologiske funn ved Kulturhistorisk museum, viser flere steinalderfunn i området. I tillegg til fragmenter og avslag fra flint, er det funnet flere økser både fra eldre- og yngre steinalder. Funnene er stedfestet til eiendommen Reggestad, og viser at det har vært folk i området helt fra eldre steinalder, det vil si minst i over 6000 år.

Fiske

Fra gammel tid har det vært drevet fiske i vika. De første opplysningene om fiske finner man i matrikkelen for 1667. Det omtales tre bunngarnsfiskerier: Vervenfisket, Mulvik-fisket og Tolvsrød-fisket (Tolvsrød, tidligere i Botne, nå Holmestrand; på nyere kart skrevet Tolfstrud). Bunngarnfiske var et viktig og vanlig fiske

langs kysten. I dag er det lite, om noe, igjen av dette fiske. Et søk på nett etter «bunngarn» gir få treff. I Store norske leksikon finner vi definisjonen: «Bunngarn, fiskeredskap til fangst av bl.a. makrell, sild, brisling, kan bare brukes på grunt vann og hvor det er liten forskjell på flo og fjære, f.eks. Sørlandet og Østlandet. Bunngarn består av et nett satt ut i polygonform og festet til lange pæler, som er rammet ned i bunnen. Fisken ledes inn ved hjelp av et ledegarn. Lite brukt redskap i Norge.»

I en artikkel i Borreminne 1996, skriver Lars Frebergsvik om bunngarnfiske i Frebergsvik, altså sør-østover rundt Mulodden. Han forteller at bunngarnsfiske opprinnelig er en dansk fiskemetode. Vi vet at dette tidligere har vært drevet en rekke steder rundt i Oslofjorden og nedover mot Sørlandet. Garnet ble spent ut mellom lange påler (stæker) som ble

Tegning fra Lars Frebergsviks artikkel i Borreminne 1996. Gjengis med tillatelse fra redaktøren Knut G. Bjerva. Illustrasjon: Espen Klem.

Far og sønn, Kristian og Kåre Hverven, i arbeid med bunngarn i Mulvika. Foto: Leif Anfinnsen.

satt opp i en ring. Ut fra denne ringen ble det satt en rad med stæker for å holde et garn som ledet fisken inn i bunngarnet slik tegningen viser. Disse stækene var lange trestammer som ble spisset og satt ned i sandbunnen. Før de kunne brukes måtte de ligge i vann i lengre tid for å hindre at de fløt opp.

Bunngarnfisket må ha vært av vesentlig betydning for gårdene som hadde rettighetene. Det omtales for eksempel i forbindelse med salg og overdragelse av gårdene. I Våle bygdebok, bind 1, kan vi i omtale av gården Verven (Hverven) i Mulvika, lese at Hans Hverven i 1887 også kjøpte gården Mulvika og skaffet seg tilgang

til alle tre fiskerettighetene. Det går også fram at fiskerettighetene kunne skilles ut uavhengig av eierskapet til gården det var knyttet til.

Det ble fisket mye laks i Mulvika. Om sommeren fikk de også horn gjel, makrell, hvitting, sei, torsk og sild. I 1870–80-årene kom oppkjøpere roende hit i prammer. Fisken rodde de til Drammen hvor den ble omsatt. Etter at vassdragene ble regulert avtok laksefisket i Mulvika, for laksen fant veien inn fjorden til Drammen.

I en privat gårds- og slektshistorie som Anders Reggestad (1926–2003) fullførte i 2001, siterer han fra et kåseri hans far,

Paul Reggestad (1896–1983), skal ha holdt i Våle historielag. Årstall for kåseriet framgår ikke. Her forteller han at det for folkene på Reggestad var vanlig å hente fisk ukentlig på Verven gjennom hele sommeren.

Saltproduksjon

Salt har alltid vært uunnværlig for menneskene, blant annet brukt til konservering av mat. Men salt har ikke alltid vært lett å skaffe til veie i enkelte land. I Norge finnes det ikke steinsalt. Våre forfedre søkte tidlig å vinne ut salt av havvannet, som de lot dunste ut over ilden i store kjeler eller panner. Denne prosessen ble kalt «saltbrenning». Slik saltbrenning har foregått langs Norges kyst helt fra sagatiden. På 1600-tallet var det større saltverk blant annet i Trondheimsfjorden, ved Bergen og på Langøya ved Langesund. I Vestfold er saltproduksjon nevnt en rekke steder. Det mest omfattende anlegget for saltutvinning ble bygget fra 1739 og utover, på Vallø ved Tønsberg. Her var det industriell saltproduksjon fra omtrent 1743 til 1853. I Våle var det bare på Reggestad og i Mulvika at det var saltbrenneri. Her er saltbrenning nevnt allerede i 1535(?). Ved sjøen ble det kookt eller «brent» salt av sjøvann til husbruk. Saltet kunne også brukes som byttemiddel eller til å betale gjeld. Stedet hvor saltkokingen foregikk, eller der saltbua stod, ble kalt «såte».

Når sjøvannet var lite saltholdig, slik som i Oslofjorden, spesielt i perioder med mye brakkvann, ble forbruket av brensel uforholdsmessig stort og produksjonen lite lønnsom. Ved større saltverk, for eksempel ved Vallø, ble saltgehalten i sjøvannet økt gjennom en komplisert og arbeidskrevende prosess, som førte til at mye av vannet fordampet før kokingen begynte. Denne prosessen ble kalt «gradering» og foregikk

i store, luftige overbygde hus der vannet ble pumpet opp og sildret ned fra kar til kar gjennom bunter av slåpetorn, einer eller nypetorn, for å øke den naturlige fordampningen før oppvarmingen tok til.

Aktiviteten ved de små saltbrenneriene ble etter hvert avvirket. Men under krig og ufred måtte man igjen ty til den gamle måten å skaffe salt. I krigsårene 1807–1814 kunne ikke saltverket på Vallø dekke behovet og saltverket i Mulvika var i drift en kortere periode. Hans Nielsen Hauge, som på den tiden satt i fengsel, ble i 1811 sluppet fri for å reise rundt og lære folk å koke salt. Han var også på saltkokeriet i Mulvika.

Verven

Gården Verven ligger på vestsiden av Mulodden. Stedet var opprinnelig en husmannsplass under Gunnestad og etter 1748 Reggestad. Gården har fått navnet

Her kan det ha vært at Fram fikk sin mast.

sitt etter et skipsverft eller skipsbyggeri som ble drevet her fra 1600–1700-tallet. Tradisjonen forteller at Peter Wessel Tordenskjold brukte verftet i Mulvika til kjølhaling av sine skip. Det fortelles også at polarskuta Fram fikk masta heist ombord her, sannsynligvis fra en plass lenger ute på vestsiden av Mulodden. Her stupete fjellet bratt ned mot sjøen, om lag 40 meter. Dette var ingen ufarlig jobb og det fortelles at en hest måtte bøte med livet da den falt utfor stupet.

Husmenn i Mulvika

Husmannsplassen Mulvika lå under gården Reggestad. Det har bodd husmenn i Mulvika fra om lag 1600. Anders Mulvika (1617) og Hans Mulvika som nevnes i 1690-årene, er eksempler på dette. Ole Olsen (f. 1761(?)) fikk kontrakt på husmannsplassen i 1810. Kontrakten regulerer hva husmannen har av rettigheter og plikter. Han har rett på bruk av jorden mot en årlig avgift på 18 riksdaler, men dersom eieren, amtmann Gustav Peter Blom, skulle finne på å ta engen i bruk, måtte han si opp avtalen før jul og godtgjøre avgiften med 8 riksdaler. I følge kontrakten måtte Ole Olsen vedlikeholde huset. Han kunne hogge ved til fyring i skogen etter behov. Men han fikk ikke lov til å hogge eik eller ask. Tradisjonen forteller at husmennene fikk lov til å hogge ett tre i gårdens skog. Stokken kjørte de til Holmestrand og solgte den der, og de fikk lov å beholde pengene. De kunne skylde på at de hadde fått ekstra utgifter som de hadde problemer med å betale. Når de spurte Blom om de kunne ta et tre, svarte han gjerne: «Ja, gjør det barnet mitt». Pengene de fikk for tømmerstokken gikk ikke alltid til det særlig nødvendige. Det ble også kjøpt brennevin. Da dette kom Blom for øre, ble det slutt på husmennenes tømmer salg.

Langøya og Mulvika

Langøya som ligger nord for Mulodden, ble med Våle kommune inn i Re ved kommunesammenslåingen. Med en berggrunn som består av kalk ble det tidlig interessant med kommersiell utnyttelse. Kalken var viktig som bindemiddel for å kunne bygge større bygninger i tegl eller stein. Ifølge Wikipedia ble den første kalksteinen tatt ut allerede på 1650-tallet, og flere kalkovner var i drift. I 1737 ble Langøya kalkverk solgt til den danske kronen.

Ved utvikling av sement som bindemiddel økte interessen for kalken på Langøya. I 1899 startet uttak av kalkstein til Christiania Portland Cementfabrik. Fabrikken kjøpte først en parsell av øya i 1895 og sikret seg resten av øya, med unntak av en mindre parsell som tilhørte marinen, i 1899. Kalksteinen ble fraktet i lekter til Slemmestad.

På østsida av Mulodden ligger den gamle trafostasjonen ved sjøkabelen til Langøya.

Driften ble etter hvert mer omfattende, spesielt etter at man fikk elektrisitet i 1922. Dette muliggjorde også at knusingen av steinen kunne foregå på Langøya, noe som startet opp i 1925. Øya ble en stor arbeidsplass og på det meste bodde 24 familier på øya, omlag 120 mennesker. Det omtales at øya har egen skole allerede fra 1887, men etter hvert måtte elevene til Holmestrand. I 1960 fraktet skolebåten 16 barn inn til skolen i Holmestrand.

Etterhvert som bruddet vokste ble det mindre areal til boligformål. I 1952 eksproprierte Våle kommune deler av eiendommen Almedal (Jakobs plass) til boligfelt, etter sigende til store protester fra eieren. Boligtomtene skulle gjøre det mulig for familierne på Langøya å flytte inn på fastlandet.

De første tomtene ble solgt i 1957, men ikke alle fra Langøya var enige i prisen. I 1967 forlot de siste to familiene øya.

Området som ble regulert til boliger i bunnen av Mulvika var det første kommunale boligfeltet i Våle kommune. Ifølge Våle bygdebok, var området på i alt 23 dekar hvorav 12 dekar var dyrket mark. Fjorten tomter ble tilgjengelig i to rekker med vei i mellom. De første fem husene sto ferdig i 1958, de øvrige var klare i løpet av 1963. Seinere har området blitt noe fortettet.

Så lenge E18 gikk gjennom Holmestrand og dermed Almedalen, mot Kopstad, var tilførselsveien til boligområdet problematisk, og det rapporteres om en del ulykker. Dette ble bedre på 1990-tallet da krysset fikk en egen avkjøringsfil på E18. I dette arbeidet støtte man på en 500 kilos udetonert bombe fra krigens tid.

Nåværende E18 er lagt lenger vest og kommer ut på Hellandbruene lenger sør. Boligfeltet i Mulvika har sluppet unna betydelig trafikkstøy.

Boligfeltet i Mulvika sett fra sjøen.

BULK-TANK TRANSPORT AS

Svinevoll, Borgeveien 7, 3178 Våle

Slangespredning, samarbeidsparter Bjørn Erik Gran

Transport av flytende og fast husdyrgjødsel
Sugebil, flytende
Flytende råstoff til kraftforproduksjon
Bulk, paller, storsekk , rundball
Mel og kornprodukter
ADR transport

Tlf: 33 06 09 29 · Mobil: 930 04 977
post@bulktank.no · www.bulktank.no

Vi har spesialisert oss på lastebilpåbygg og produksjon av hengere

Du finner oss i Våle i Vestfold og på Vestfossen i Buskerud

Se våre produkter på www.hengsrød.no eller ta kontakt på tlf 33 06 11 20

Kjærs
Rørleggerforretning

MEISTER
VVS FAGMANN

Kopstadveien 477,
3178 Våle

48 14 36 56

Bredbånd - Nettverk - IT

Re-Nett
.no

Din lokale leverandør av
bredbånd og IT-tjenester!

Tlf **330 60645** post@re-nett.no

Fra årelating med igler og sneppert til hjemmesykepleiere rundt om i bygda

– litt om sykepleie i gammel tid

Tore Berg

Legekunsten lå nok på et lavmål utover bygdene. Ofte besto behandlingen av årelating, noe feltskjærere, barberere og iglekoner forsto seg på.

Egentlig begir jeg meg ut på et felt jeg kjenner lite, men siden vi her i huset denne sommeren ble kjent med en stab av kjekke og dyktige sykepleiere, gikk tanken tilbake til gammel tid og hva som da utgjorde hjelp ved sykdom og skader.

Legekunsten lå nok på et lavmål utover bygdene, og trolig var det bare feltskjærere, barberere og iglekoner som foresto inngrepet som oftest besto av årelating, det vil si tapping av blod i et visst omfang. Fra tjern og myrpytter ble det fanget opp igler som ble oppbevart på glass. Disse iglene ble av iglekona plassert på kroppsdelen som skulle behandles og de sugde da til seg blod til de ble store og tykke. Min bestefar Johan Berg (1881–1964) på Serkland fortalte en gang om iglekona Anne Marja som bodde

Sneppert til årelating av hest og ku.

i Kollsåsstua og drev med igler for årelating. Dette bekreftes av Våle bygdebok, side 418, som angir at i folketellinga for Våle i 1875 er Anne Marie Kristoffersen registrert som beboer i Kollsås, hun drev med årelating og koppevaksinasjon.

Men årelating kunne også skje med instrument som kalles sneppert. Det ble brukt for å slå hull på blodåra for blodtapping. Slike snepperter ble brukt både for mennesker og dyr, men den typen som ble brukt til hester og kyr var i et noe større format. Instrumentet besto av en fjærbelastet liten kniv som spratt ut og slo hull på blodåra ved hjelp av en avtrekker.

Bildet til venstre viser en sneppert som befinner seg på Serkland, den har trolig vært brukt til hester og kyr, mens en mindre type ble brukt til mennesker.

I ei gammel bok med tittel «Kortfattet beskrivelse af de hyppigst forekommende Sygdomme hos Hesten», ei bok som egentlig stammer fra presten Frost som var på Våle prestegård 1903–08, fant jeg dette:

Norske kvinners sanitetsforening stiftet med Fredrikke Qvam som leder. I den første tida utløste unionsstriden en krigsfare og beredskap og frivillig innsats ble satt på dagsorden. I 1898 erklærte sanitetskvinnene krig mot tuberkulosen og i 1914 kom første kontrollstasjon for mor og barn. Lokalt ble organisasjonen utbygd og vi fikk lokale sanitetsforeninger som etter hvert satte i verk en rekke tiltak, målrettet mot bedre hygiene og helse, ledet og utført av dyktige kvinner.

Min farmor, Anna Berg (1885–1950) var blant mange ulike verv også formann i Våle sanitetsforening i en periode på 1920–30-tallet, men mer eksakt har jeg ikke funnet ut. Fra denne tida har jeg blant hennes papirer funnet et foto som hun trolig har tatt sjøl. Dette bildet viser ei dame sittende på ei 4-hjulsvogn med forspent hest der veien ned til Serkland-gårdene

Under avsnittet om lungebetennelse hos hest heter det: «Man maa strax aarelade Hesten og tage 4 a 6 Potter Blod, hvorefter man indgiver den en blanding af pulver Salpeter, Glaubersalt og Althæarod» Videre angis det at denne blandingen skal tilføres 3 ganger daglig i 2 dager. Denne boka var utgitt i København 1867. Den gamle måleenheten potte utgjør 0,966 liter og det oppgitte kvantum som skal tappes virker kanskje derfor lite sannsynlig (veldig mye), mens det vanlige kvantum som skal tappes ved årelating på voksne mennesker er oppgitt til snaut en halv liter (Kilde her er Wikipedia).

Men tidene endret seg og helsetjenesten gikk framover. På slutten av 1800-tallet vokste kvinnebevegelser fram, delvis som motvekt til Hærens sanitet og Røde kors som var sterkt preget av menn. I 1896 ble

N.K.S. sykepleier med utstyr for veiing og måling av skolebarn. Foto: Privat.

REGLER

FOR
SYKEPLEIERSKENS ARBEIDE
I VÅLE OG UNDRUMSDAL.

HØMSTRANDE HANDELSSTYKKERI — H. JAHRE.

§ 1.

Sykepleierskens opgave er efter lægens og styrets anordning a pleie syke innen Vaale og Undrumsdals menighet og efter leilighet med takt og kjærlighet a yde dem åndelig hjelp med Guds ord, samt tilskynde dem til å søke sjelepleie hos menighetens prest.

§ 2.

I pleie har hun samvittighetsfullt å følge lægens forskrifter og å påse at de forholdsregler som hun gir for de syke blir nøkaktig gjennomført. Hun må holde lægen mest mulig underrettet om sykdommens gang — særlig må hun straks melde enhver inntritt forandring. Hun må aldrig innlate sig på noen behandling eller gi råd og ordre som ikke står i overensstemmelse med den av lægen givne.

§ 3.

Sykepleiersken må i det hele befiitte sig på ved omtensksom og omsorgsfull pleie å vinde den sykes tillit og kjærlighet. Likeledes påse at den syke ikke treftes av sjenerende besøk.

Hun må selv holde sykeværelset rent, luftig og i orden.

§ 4.

Når sykepleiersken under sykepleien har nattevakt, er hun kun forpliktet til å våke hver 2den eller 3de natt, og etter hver våkenatt skal hun ha 7 timers hvil. Der må gis henne anledning til å trekke frisk luft minst 1 time hver dag.

§ 5.

Hvis de stedlige forhold tillater det, bør sykepleiersken under en lengre tids sammenhengende pleie få fri hver annen søndag.

§ 6.

Hvis det er påkrevet, og hvis den sykes tilstand gjør det mulig, bør pleiersken være behjelpelig med lett husarbeide.

§ 7.

Hun må ikke omtale til uvedkommende hvad hun ser eller hører i den sykes hjem.

§ 8.

Når hun slutter en pleie, skal hun straks melde dette til formannen. Etter anstrengende pleie bør hun få nogen dagers hvile før hun tar påny.

§ 9.

Når sykepleien ikke optar hennes tid bør hun tilse gamle og fattige efter konferance med en av styremedlemmene — forsåvidt hun kan nå dem — og ellers virke for bedre sundhets- og renslighetsforhold innen bygden.

§ 10.

Hun har å føre dagbok efter styrets nærmere henvisning — likeså å føre bok over utdelte midler, utdelte og utlånne sykerekvisita o. l.

§ 11.

Møter pleiersken dårlig eller hensynsløs behandling, eller stilles der urimelige krav til henne, har

hun straks å melde dette til sine foresytte som bestemmer om hun skal forsette pleien eller ei.

§ 12.

Pleiersken har hvert år en måneds ferie.

§ 13.

Rekvirenten har å skaffe sykepleiersken skynn når avstanden er over 3 km.

§ 14.

Sykepleieforeningens styre ansetter menighetssøster (sykepleierske), leder hennes virksomhet, bestemmer hennes lønn, samt har på enhver måte å vareta sykepleieforeningens (sanitetsforeningens) interesser.

§ 15.

Er sykepleierskens utdannelse bekostet av foreningen kan hun efter styrets bestemmelse forpliktes til å forbli i tjenesten i 3 år etterat hun har tiltrådt sin stilling. I denne tid forbeholder foreningen sig rett til å kunne opsi henne med 3 mdr.s varsel. Forøvrig er den gjensidige opsigelsesfrist 3 mdr.

§ 16.

Når nogen ønsker sykepleierskens hjelp i sykepleie anmeldes det for styrets formann, som derom har å ta bestemmelse — såvidt mulig efter samråd med lægen.

§ 17.

For sykepleie har vedkommende å betale for medlemmer kr. 150 pr. døgn, for ikke-medlemmer kr. 200 pr. døgn tilkømed kost til pleiersken. Dog kan styret gi moderasjon heri. Fattige forpleies gratis i et tidsrum av inntil 4 uker. For assistance ved operasjon betales kr. 200.

danner bakgrunnen. På vogna står målestativ og trolig også vekt som ble brukt rundt på skolene for å veie og måle skoleunger (se omslagsbilde, red. anm.). Ved å forstørre bildet kan en se at det hvite båndet hun har på armen er et N.K.S.-emblem, altså sanitetsforeningens logo.

På bildet tidligere framkommer et annet artig forhold. Bak hesten på bildet framkommer en telefonstolpe slik den nok viser standarden fra Våle telefonselskaps første tid. Trolig var det slik at grunneierne måtte sjøl til skogs for å hogge stolper og kravet til retthet var nok underordnet. – Men det er en annen historie.

Jeg var for noen år siden litt ute på bygda for å spørre opp om det var eldre personer som kunne gjenkjenne denne personen på bildet, men det ble resultatløst. Men blant de papirene jeg hadde funnet var det også en folder som het «Regler for sykepleierskens arbeide i Våle og Undrumsdal» Dette er angitt i 17 paragrafer og jeg tar med paragraf 1: «Sykepleierskens opgave er efter lægens og styrets anordning å pleie syke innen Vaale og Undrumsdals menighet og efter leilighet med takt og kjærlighet å yde dem åndelig hjelp med Guds ord, samt tilskynde dem til å søke sjelepleie hos menighetens prest».

Videre følger bestemmelser om nattevakt, fritid og ferie (Hun skulle ha fri annenhver søndag «hvis de stedlige forhold» tillot

det), hun skulle også tilse gamle og fattige når tida tillot det m.v. Om betaling framgår det at medlemmer skulle betale kr 1,50 pr. døgn, mens det for ikke-medlemmer var kr 2.

Ja, mangt har endret seg i Vålebygda, og i samfunnet for øvrig, gjennom det siste hundreåret. Innen helsevesenet er arbeidsforholdene tross alt noe helt annet, og det brukes heldigvis andre metoder enn dem vi har vist til her.

Mange kan nok huske at en som unger sto ved en åpen brønn med pinner og iglene satte seg på pinnene. Vi kalte dem blodigler, og grøste litt, og ristet dem av pinnene igjen. Det var ikke å tenke på at de skulle på kroppen og helbrede noe som helst. Men femti år før det var det nok ikke uvanlig.

Årelating brukes fortsatt i enkelte sammenhenger for spesielle sykdommer. Men det er under kontrollerte hygieniske forhold på sykehus.

Kilder

Dyrlege S. Rasmusen: Kortfattet Beskrivelse af de hyppigst forekommende Sygdomme hos Hesten, utgitt 1867.

Aftenpostens Historiemagasin nr. 4, 2016, artikkel av Gunhild Haugnes om sanitetskvinnene etablering og virke.

Byggmester

EGIL RAGNAR LIE

Borgeveien 16, 3178 Våle

33 06 05 73

900 65 473

Alt i nybygg og restaurering!

Murer

Odd Henry Solberg

Hvitsteinveien 11, 3178 Våle

hesolber@online.no

481 52 675

**Alt innen mur og puss
Fliser og peiser**

- ekte kjøkkenglede!

Hva er din favorittfarge?

- ✓ Velg mellom 10 standardfarger – uten pristillegg
- ✓ - eller valgfri farge mot et tillegg
- ✓ Skreddersydde kjøkken med 30 års garanti

Finn din favoritt og bestill gratis tegnetime på huseby.no

Huseby[®]

Vi leverer også
BAD og **GARDEROBE**
i samme trygge og gode
Huseby-kvalitet!

Huseby Kjøkkensenter Våle

Gjelstadveien 38B, 3178 VÅLE. Tlf. 33 06 12 40

Helsesøstertjenesten

– litt om utviklingen lokalt

Eva Anfinnsen

Vi har i denne utgaven av Re-minne valgt å se på det forebyggende helsearbeidet. Det er mange vinklinger og flere yrkesgrupper som burde framheves her, men spesielt har helsesøstertjenesten vært sentral, lokalt og nasjonalt. Denne tjenesten er jo også dagsaktuell i den politiske debatten for tiden.

Kort historikk

Betegnelsen helsesøster ble første gang brukt i 1925. Helsesøstertjenesten var allerede etablert i flere land og det ble vakt interesse for dette arbeidet også i Norge. De første kursene for helsesøstre startet i 1920- og 1930-årene og ble drevet av ulike frivillige organisasjoner, som for eksempel Norske kvinners Sanitetsforening som ble etablert i 1896 (se Tore Bergs artikkel s. 15) og Nationalforeningen for folkehelsen mot tuberkulosen (som var det første navnet på Nasjonalforeningen for folkehelsen), etablert i 1910. I 1946 vedtok Stortinget å opprette en helsesøsterskole i Norge. De første elevene ved Statens helsesøsterskole begynte i 1947.

I 1957 kom en egen lov om helsesøstertjenesten. Denne ble erstattet da tjenesten ble lagt inn under en samlet lovgivning for helsetjenestene i kommunene, Kommunehelseloven, som trådte i kraft i 1984. En nasjonal rammeplan for helsesøsterutdanning ble godkjent av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i 1998.

Det er nær historie vi ser på her. Det er en historie som har vært viktig i hverdagen vår, spesielt for barnefamilier, men også i mange andre sammenhenger.

Vi som gikk på skolen på 50- og 60-tallet husker vel best helsesøsters årlige besøk for måling, veiing og pirquetprøve. Den skarpe eterlukta, «ripet» på armen med det jeg husker som en pennesplitt, og spenningen om det hovnet opp eller ikke. Noen gruet seg veldig. Andre synes det var helt greit. I Våle var det den gangen Marie Solerød som var helsesøster.

Tilbakeblikk på to helsesøstres arbeid og ansvar – Samarbeid og vennskap

Vi presenterer her to som har satt sitt preg på helsesøstertjenesten i Våle og Ramnes – og Re – gjennom mange år. De to markerte seg som dyktige, engasjerte fagpersoner og har satt spor. Nå er begge pensjonister. De kan være fornøyd med arbeidsinnsatsen de har lagt ned i kommunen. Den har vært mangfoldig!

Betty Chapman.

Jorunn Gulbrandsen.

Bakgrunnen til de to er ulik, valg av yrke gikk i felles retning.

Elizabeth (best kjent som Betty) Chapman, født i 1927, kom fra USA til Norge som ung, med en utdanning fra college. Denne utdanningen ble godkjent som artium her i landet, og åpnet muligheten for videre utdanning. Valget falt på fagutdanning som sykepleier.

Jorunn Gulbrandsen ble født i 1951 og vokste opp i Våle, eldst av fem søsken med etternavn Jonstang – skulle hun ikke bli gårdkone? Nei, hun ville noe annet. Også hun valgte sykepleieutdanning som hun tok ved sykepleieskolen i Tønsberg.

Ingen av de to slo seg til ro med det. Spesialisering var interessant – helsesøster skulle bli yrkesvalget. Begge tok sin videreutdanning til helsesøster på Villa Grande (Bygdøy i Oslo), med noen få års mellomrom i første halvdel av 1970-tallet. Der var det flere spesialutdanninger – foruten helsesøsterutdanningen var det også utdanning for jordmødre og psykiatriske sykepleiere, altså et større helsefaglig miljø.

Forelesere ved videreutdanningen til helsesøster var kjente personer og kapasiteter innen norsk helsevesen, som for

eksempel helsedirektør Karl Evang, Idunn Heldal Haugen, Per Fugelli. En foreleser de begge nevner spesielt var en barnelege, Per Skjælaaen, som underviste i lære om barnesykdommer.

I denne sammenhengen påpekte han, blant mye annet, det å være oppmerksom på tegn på mishandling av barn. Dette hadde ikke vært særlig løftet som tema tidligere. Det var viktig lærdom å ha med seg ut i praksis.

Betty hadde sine to første år som helsesøster i Hammerfest. Hun ønsket seg sørover igjen, ikke fordi hun ikke likte seg i nord, men mer grunnleggende fordi hun så at enten måtte hun være der og bli – det var vesentlig å bli godt kjent med folk – eller hun måtte bryte opp ganske raskt om hun ville flytte på seg. Hun søkte seg sørover. I Ramnes var det ny helsestasjon og ledig stilling, og hun valgte å flytte dit. En kan vel si at hun ble en institusjon i seg selv der.

Jorunn hadde stiftet familie og var bosatt i Våle, hvor hun også fikk stilling som helsesøster i 1975.

Betty og Jorunn kom til å utvikle et godt samarbeid, og et varig vennskap.

Våle og Ramnes hadde da felles distriktslege (doktor Gulsett), men det var et helseråd i hver kommune. Distriktslegen var leder for begge disse. Helsesøster var sekretær og praktisk utøver av ulike oppgaver basert på Sunnhetsloven og forskriftene til den, et miljørettet helsevern.

I Våle hadde helsestasjonen i en del år vært plassert på Kirkevoll skole, inntil det nye samfunnshuset ble bygget. Der fikk

Helsestasjonen i Ramnes.

helsestasjonen nye tidsmessige lokaler og bedre arbeidsforhold.

Helsestasjonene ble sentrale institusjoner i begge kommunene, og personalet ble også utvidet. Her var legekantor med nye stillinger for kommuneleger, helsesøster, og assistenter og kontoransatte. Vi konsen-

trerer oss om helsesøstertjenesten her. Men understreker at de ikke arbeidet i et vakuum. Med denne organisasjonen ble helsesøster en del av et arbeidsfellesskap, men med særskilte ansvarsoppgaver. Tjenesten ble også i denne perioden utvidet med en halv stilling etter hvert.

Helsestasjonen i Våle.

Ansvarsområdet var mangfoldig

Miljøhelse (herunder undersøkelse av grunnforhold som radon, kontroll av utslipp, badevann, søppelplasser, deltakelse i planlegging av byggesaker)

Mathelse (kontroll av drikkevann, ferskvarer)

Smittevern som innebar tuberkuloseundersøkelser – bl. a. pirquetprøver av alle ansatte i kommunen, kjønnsykdommer, undersøkelser av mennesker som kom flyttende til landet, innvandrere og flyktninger, informasjon til skoler og befolkning ellers om HIV, som da var noe nytt)

Vaksinering av barn, unge og nye landsmenn

Barnekontroller og skolehelsetjeneste (å følge med vekst/utvikling/ syn og hørsel,

ernæring og vaksiner), og oppmerksomhet på generell trivsel og psykisk helse

Hva betydde disse oppgavene når det kom til praktisk arbeid?

Det innebar at de i hver sin kommune var ute og tok prøver av badevann og drikkevann, tok prøver på matvarer i forretninger, sjekket hygieneforhold for eksempel hos frisører, med mer. De deltok i kommunepolarbeid, og sannsynligvis er lekeplase, og gang- og sykkelveier i de boligfeltene som kom til på den tida, mye deres fortjeneste. Oppslag i Tønsbergs Blad fortalte at Våle fikk et eget «barneombud», da Jorunn som ledende helsesøster fikk særlig ansvar for å ivareta barns interesser i plansaker i Våle. Med oppmerksomhet på praktiske og bygningstekniske løsninger for best mulig barnevennlighet fikk hun en viktig stemme her.

MESTRAND • HORTEN Tønsberg 12. september 1989 **Tønsbergs Blad**

Våle får eget «barneombud»

VÅLE: Ledende helsesøster Jorunn Gulbrandsen får heretter særlig ansvar for å ivareta barns interesser i plansaker i Våle. Det er formannskapet som innstiller på dette, og kommunestyret går etter alle solemerker inn for det samme onsdag. Miljøverndepartementet har pålagt alle kommuner å oppnevne en person med spesielt ansvar for barns behov, under henvisning til en forandring i plan- og bygningsloven.

MICHAEL BOHNSUM
Jorunn Gulbrandsen kjemper hardestt for barn i Våle gjennom sitt mangefacete arbeid som helseøster. Som studiarbeider ved Våle helseinstitutt har hun arbeidet mye med å forebygge igjennomvokst og sykker i barnas næringsmiddel som lekeplaser, barnehager, skoler og veger. Hun ble skikket ut til jobben fordi hun har stor barnefaglig kompetanse, har stor entusiasme og god samarbeidsevne. Hun har allerede deltatt aktivt i kommunepolarbeid i egenskap av helseøster. Nå får barns arbeid i denne mangefacete tjenesten, hun kan møte i bygningsrådet og hun

kan konsentrere seg om å tale barns sak.

Finne alternativer
Noen spesielle saker du nå tar deg særlig godt med i som «barneombud» i plansaker i Våle?
«Min oppgave blir å være generelt oppmerksom på forhold som angår barn, så utra om det som ikke berører saken og komme med konstruktive forslag om bedre løsninger. Kan jeg ikke vise til gode alternativer til det jeg stiller, blir noe av mitt arbeid, sier Jorunn Gulbrandsen.

Hun er full på det nye med at det ikke nødvendigvis er best å gjennomføre selv om mulig helsefremmende elementer i plansaker. Derfor er hun glad for at Statens Forurensningsbyrå (SFT) har utarbeidet mange rapporter med praktiske og bygningstekniske forslag om hvordan sykker kan unngås og barnevennlighet økes. Hun håper at noen av rapportene fra SFT og har dessuten deltatt på kurs i SFT-vegi.

Møter i bygningsrådet
«Det betyr ikke å komme med innspill etter at en plan er vedtatt eller satt ut i livet. Det er helt avgjørende å kunne inn på et tidlig tidspunkt i planleggingen. Selv om teknisk er et i Våle har vært fink til å trekke inn i beslutnings pros i bestemte saker, er det veldig fint at vi nå får et mer systematisk og formelt opplegg, sier Våle kommunede «barneombud» med ansvar i bygningsrådet.

Det er Miljøverndepartementet som har pålagt kommuner å oppnevne en egen person som skal delta i plansaker med et særlig ansvar for å ivareta barns interesser. Pålegg har sin bakgrunn i en forandring av plan- og bygningloven, og skal gjelde fra 1 juli i år. Bakgrunnen for lovsendingen er regjeringens vil å ivareta barns interesser ikke har vært tilstrekkelig ivaretaget i planleggingen.

Tønsbergs Blad 12. september 1989.

Betty hadde samme engasjement for utviklingen i Ramnes. Hun forteller at hun så det som viktig med oppmøte på teknisk etat for å bli med på befaringer.

På ungdomsskolen hadde de oppgaver med seksualundervisning og om helseutfordringene ved å røyke og hjelp til røykeslutt, – foruten å være tilgjengelig som samtalepartnere generelt for dem som trengte det.

Det å være ledende helsesøster i kommunen ga respekt, men kunne nok til tider være en svært utfordrende hverdag. Når en for eksempel ser barn som ikke har det bra, og har et faglig overordnet ansvar, samtidig som privatlivet til familier også skal respekteres, hva gjør en da? Barnets beste var hovedanligendet. Noen mente kanskje de gikk for langt, – de kunne få kommentarer som «Helsesøster hjelper for mye ...» – men de hadde sine definerte oppgaver. De skulle bry seg.

Vaksineprogrammer etter myndighetenes forskrifter skulle følges opp, og ikke minst hadde de barnekontrollene.

Spebarns-/barnekontroller hadde jo vært etablert praksis lenge, men det kom noe nytt til. Det var gratis foreldreforbereidende kurs, også kalt svangerskapskurs, og det ble holdt i samarbeid med fysioterapeut, jordmor og psykolog. Et kurs hvor far og mor begge kunne være med en gang i uka åtte ganger før og to ganger etter fødsel i barselgruppe. Her fikk blivende foreldre informasjon både om hva som skjedde underveis i svangerskapet, pusteteknikker, forestående fødsel, gode råd om den første tida med nytt barn, – praktiske råd og verdifull kunnskap.

Mangfoldige og ansvarsfulle arbeidsdager med til tider store utfordringer, møter med mennesker i ulike situasjoner, deling av gleder og sorger.

Gleden var der når bekymringsfulle ting snudde til det gode; og en kunne kjenne på frustrasjoner når ting ikke gikk den veien de ønsket. Det være seg praktiske løsninger innen plan og bygning, eller i menneskelige forhold. De ønsket å legge best mulig til rette for dem som skulle vokse opp i lokalsamfunnet, bygge opp om det som var bra – det er nok en oppsummering de begge kan gå god for.

Arbeidssituasjonen og oppgavene er noe annerledes for helsesøstertjenesten i dag enn da Betty og Jorunn startet. Ramnes og Våle ble til en kommune. Med det fulgte en omorganisering. Betty var ikke med på den, men Jorunn deltok den gangen og fortsatte inntil for et par år siden. Store organisasjonsforandringer har skjedd innen helsetjenestene generelt, og også innen helsesøstertjenesten.

Arbeidet er fordelt på flere, med spesialfelt og avdelinger innen ulike områder.

Jorunn og Betty 2018.

Dette kan en best få et bilde av ved å sjekke organisasjonskartet til kommunen.

Det å være pensjonist betyr ikke å være gått ut på dato, slik noen av matvarene helsesøstre Betty og Jorunn sjekka i sin tid kunne være. Det betyr vel heller at de kan se tilbake på tida i aktivt arbeidsliv i et perspektiv, og benytte dagen i dag til andre ting livet tilbyr. Betty har i all tid vært sterkt engasjert innen fredsarbeid, og i en alder av 91 år er hun ikke mindre

opptatt av det. Dette går som en rød tråd i historien hennes. Samfunnsengasjement er også noe som kjennetegner Jorunn. Begge har barn og barnebarn og mennesker rundt seg som er viktige for dem – og som de er viktige for, – nå, som da de var i yrkesaktivt arbeid.

Betty Chapman og Jorunn Gulbrandsen har vært sentrale i utviklingen av helsesøster-tjenesten og oppvekstmiljøet i det som ble Re kommune.

REVETAL TEKSTIL

Stort utvalg av klær og vesker til dame

Brandex og Signature
Janus, Iris og Dovre undertøy

Tlf. • 33 32 32 38 - Du finner oss ved siden av DNB bolig

ALT I BILREPARASJONER EU-KONTROLL

33 06 49 25

info@tkauto.no www.tkauto.no

Du finner oss på Revetal!

Innelagret ved til salgs!

All Ramnesved er lagret innendørs og vi leverer tørr ved i henhold til Norsk Standard 4414.

Ved som lagres innendørs etter god tørk utendørs, holder seg tørr selv om det regner og blåser fuktig luft utover høsten.

25% av norske husstander har ved som hovedoppvarmingskilde. Bruk av ved er klimanøytralt, det betyr at det blir frigjort like mye CO2 om trevirket råtner i skogen eller om det blir brukt som brensel.

Priser:

Bøk: 1.000 kr for 1.000 liter

Bjørk: 1.000 kr for 1.000 liter

Gran: 600 kr for 1.000 liter

Prisene er inkl mva. Selger i 1.000 liters sekker på europall

Kontakt:
Ramnesved v/Nils Regn Behle
Prestegårdsveien 49
3175 Ramnes

Mob: 99 22 39 73
Mail: nilsregn@ramnesved.no

www.ramnesved.no

**Gunnerød &
Langaas A/S**

 416 31 891 / www.gunlan.no

post@gunlan.no

Tysklandsbrigaden

– en viktig epoke i Norges militære etterkrigshistorie

Trygve Gran

Etter at Tysklandsbrigaden var opprettet, skrev daværende forsvarsminister, og milorgsjef under krigen, Jens Christian Hauge, blant annet dette: Siden februar 1947 har en norsk styrke av hæren vært i Tyskland for å delta i okkupasjonen. Men styrken er ikke i Tyskland for å slå tyskerne. De er slått. Den er heller ikke i Tyskland for å ta hevn. Hva er det så de skal? Vi sier vi skal til Tyskland for å fullbyrde freden.

I de første tiårene etter siste verdenskrig var det obligatorisk militærtjeneste for alle norske gutter ved fylte 20 år. Militærtjenesten var svært vanskelig å slippe unna. Enten du var «stridende A», «stridende B» eller «hjelpedyktige A og B» (ikke stridende), så var det bruk for deg. De som av ulike grunner ikke ville ha militærtjeneste, fikk sivilteneste. Tjenestetida var for de fleste 12 måneder, men i noen tilfeller var tjenesten både 16 og 18 måneder. Etterfølgende repetisjonsøvelser kom i tillegg.

Ei krone dagen

Militærtjenesten sto ikke særlig høyt i kurs blant de unge. Tjenesten betød avbrekk i studier eller lønnet arbeid, og fravær fra familie og venner og kanskje en kjæreste. «Lønningen» var elendig med kr. 1,- per dag (1950-tallet i Norge, mer i Tysklandsbrigaden.) Skeia du ut med en kopp kaffe og et wienerbrød i kantina spente du hele daglønna.

Nå var ikke militærtjenesten så bortkasta som mange fryktet. De aller fleste hadde ikke vondt av å være borte fra familien en periode, man fikk nye venner og kunne bli kjent med andre deler av landet. I tjenesten var det også nyttig lærdom som det var viktig å ta med seg videre i livet. Og så skulle man jo forsvare fedrelandet!

Fra 1947 (se faktaboks) kom tjenesten i Tysklandsbrigaden som et forlokkende alternativ til den tradisjonelle militærtjenesten. Å komme utenlands og oppleve andre kulturer og miljøer var fristende for mange. Derfor var det en skuffelse da Tysklandsbrigaden opphørte, spesielt for dem som var født på «feil side» av årsskiftet 1932–33.

To av mange brigadeveteraner

Karl Fredrik Ihler, tidligere lensmann i Ramnes, og Tore Sørby, tidligere bonde på Holm i Våle, er født hhv. i 1931 og 1932, og begge deltok i Tysklandsbrigaden. De forteller om gode

Karl Ihler.

opplevelser i fremmede og spennende omgivelser. Kjennskap til det tyske språket var med på å gi dem et godt utbytte av Tysklands-oppholdet. Etter rekruttskole og videre opplæring forskjellige steder her i landet, ble soldatene sendt med troppetransportskipet «Svalbard» til tjeneste i Tyskland. Disse

Tore Sørby med verdens skarpeste buksepress.

transportene var beryktet for høy frekvens av sjøsyke.

Tore ble stasjonert i Schleswig-Holstein området, nærmere bestemt i Rendsburg, og gjorde tjeneste som sjåfør. Han forteller at på vinterstid var dette svært krevende fordi det ofte var tåke som frøs

FAKTA om Tysklandsbrigaden

I tidsrommet 1947–1953 deltok norske soldater i Tysklandsbrigaden som var med i okkupasjonen av Tyskland. Soldatene tjenestegjorde i brigaden i 6 måneder etter like lang tjeneste i Norge, inklusive rekruttskole. I hver kontingent var det ca. 4 200 soldater, og i alt var det ca. 50 000 soldater som gjennomførte denne tjenesten.

I starten var brigaden stasjonert i Hartz, fra september 1948 ble Schleswig-Holstein tjenestestedet.

på bakken. Asfalten ble såpeglatt, og sommerdekkene ga dårlig feste. Det gikk likevel stort sett bra. Bra gikk det også en gang da bilens varmeapparat sendte bensingass inn i førerhuset og gjorde Tore nesten bevisstløs under en nattlig transport på vei til en stor manøver der danske og norske styrker deltok sammen med de britiske. Da var det nære på!

Ett år tidligere var Karl Fredrik i Rendsburg. Som sanitetskorporal i Støttekompaniet hadde han ofte vakter i sykestua. Dette var en grei tjeneste. For øvrig besto tjenesten av mye vakthold, trening og øvelser som i Norge. Mens det her i landet kun ble brukt løsammunisjon, ble det i Tysklandsbrigaden skutt med skarpt under brigadeøvelsene. Dette var nok skremmende for mange. Tjenesteområdet lå opp mot grensen til Danmark og var den gangen en del av den britiske okkupasjonssonen. Denne delen av

Tyskland ble spart for de største ødeleggelsene under krigen.

Brigaden arrangerte idrettskonkurranser. Under en morgenoppstilling ble Karl Fredrik kalt fram, og da lurte han på hva galt han hadde gjort. Men det var ikke noe galt, han ble gratulert som brigademester i høydehopp og lengdehopp!

I kakebua

Karl Fredrik forteller: Blant soldatene i Rendsburg var det en som fikk et opphold i arresten – i «kakebua». Dette hendte fra tid til annen, men denne gangen glemte vakta å låse selledøra. Dermed dro arrestanten en tur på byen ut på kvelden. Der traff han på en sersjant som han likte svært dårlig, så det endte med at han ga sersjanten en skikkelig omgang juling. Etter dette dro soldaten tilbake til kakebua.

Soldatkasernene i Rendsburg.

Sersjanten anmeldte selvfølgelig hendelsen, og soldaten ble tatt i avhør. Men han hadde ikke vært på byen, og sloss hadde han ikke gjort, for han satt i kakebua! Dette kunne jo bekreftes, så sersjanten kom ingen vei.

Saken fikk likevel et etterspill, for sersjantene skrev til militærkommandoen at de følte seg truet utenfor leieren. Derfor ba de om at soldatene måtte få «permnekt» slik at de ikke kunne forlate leieren. De føyde til at soldatene ikke holdt noen særlig høy standard.

Svarbrevet var ikke særlig oppløftende for sersjantene:

1. Dersom soldatene ikke er gode nok, er sersjantene medansvarlige for ikke å ha gitt dem god nok opplæring.
2. Dersom sersjantene føler seg utrygge utenfor leieren, anbefales de å bli i leieren.

Godt å være norsk

De norske styrkene ble godt mottatt av sivilbefolkningen, særlig av de unge jentene. Som følge av krigen var det et stort kvinneoverskudd i landet, og det spilte nok inn her. Mange tyskere – ca. 1 600 – var i tjeneste som kantine-

betjening, hjelpearbeidere og vedlikeholdsarbeidere for Tysklandsbrigaden. Dette var viktig for sysselsettingen i området.

I løpet av tjenesten arrangerte velferdstjenesten turer for soldatene til andre deler av Tyskland, Danmark og andre land. Dette var svært populært. Tore hadde meldt seg på til en tur til Paris og gledet seg veldig. Så kom en kamerat og lurte på om det var mulig å få låne penger slik at han kom seg til Norge, for han «måtte» hjem for å gifte seg. Tore lånte ham penger til hjemreisa, men da var det ikke penger igjen til Paris-turen, så der måtte han melde avbud.

Avslutning

Tore var i den siste kontingenten til Tysklandsbrigaden og var med på den høytidelige avslutningen. Daværende kronprins Olav deltok i spissen for en rekke norske og utenlandske sivile og militære autoriteter.

Mens mannskapet for øvrig dro hjem med «Svalbard», var Tore med i kolonnen av kjøretøyer som fraktet utstyr av mange slag til det som skulle bli Brigaden i Nord Norge. Og det er en annen historie.

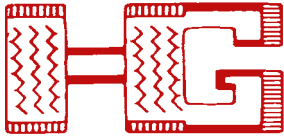

Leieskur ✕ ***Høvling*** ✕ ***Materialsalg***

Tlf.: 33 06 04 73 Mobil: 911 19 472

3178 Våle

**HASLESTAD
GUMMISERVICE AS**

3174 Revetal • Tlf.: 33 06 28 90
hg@haslestadgummiservice.no
www.haslestadgummiservice.no

HASLESTAD OLJE OG VARME AS
Din lokale oljeleverandør

Fyringsolje ✕ Parafin ✕ Smøreolje ✕ Diesel

Tlf.: 33 06 28 90 Industriveien 11, 3174 Revetal

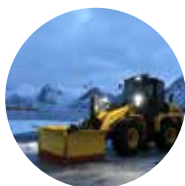
Bygg i betong

ISOmur

Postboks 16, 3164 Revetal - Tlf: 33 39 63 41

LANDINI-TRAKTORER

SNØTSTYR

TILHENGERE

FEIEMASKINER

KRATTKNUSERE

DEKK OG FELGER

SKOGS- OG VEDUTSTYR

RESERVEDELER

Hauganveien 366,
3178, Våle

www.torpmaskin.no
nettbutikk.torpmaskin.no

post@torpmaskin.no
tlf: 33 06 19 10

Varmeøkonomi AS

www.varmeekonomi.no
Tlf. **33 06 10 40**

Hoppbakker i Re

*Per Bjerko
Odd Roar Sulutvedt
Svein Olsen*

Det å skulle dokumentere hoppbakkene i kommunen viste seg å bli en omfattende oppgave. Vi er godt kjent med at det tidligere ble laget hoppbakker omtrent i hver eneste skråning som kunne egne seg, så hvordan skulle vi da kunne avgrense vårt arbeid? Det vi har forsøkt er å holde oss til bakker der det har blitt arrangert renn. Selv det viste seg å være mange steder, for skirenn har vært en populær fritidsaktivitet helt siden sporten ble oppfunnet.

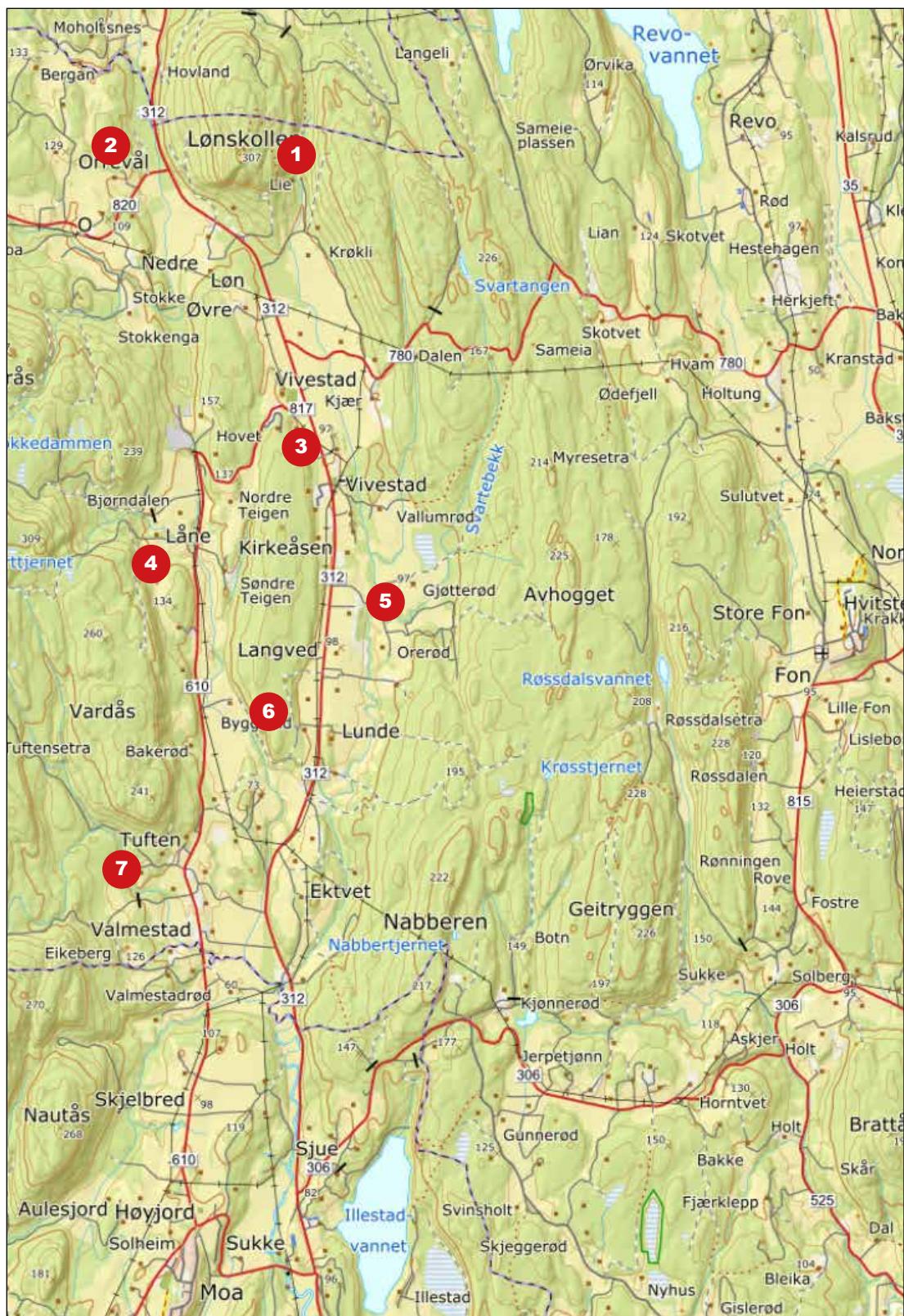
Vi har dokumentert omtrent sytti hoppbakker i kommunen, nå er det vel en igjen som benyttes til renn, nemlig Rambergkollen i Våle. Det sier noe om endrede tider, og andre krav til utstyr, bakker og bakkeprofiler. Når moderne bakker som Vikersundbakken sliter med å bli godkjent, så ville det nok vært vanskelig å holde våre lokale bakker oppdatert.

Det å hoppe på ski var en hverdagslig ting for gutter før i tida. Og, ja, det var stort sett gutter, men det fantes også jenter som ville prøve seg, men de var nok ikke så mange. Vi har i beskrivelsen brukt betegnelsen guttebakke, det var vanligvis mindre bakker der også de yngste kunne hoppe og delta i renn. Disse var ofte naturlig bygget i terrenget. De større bakkene hadde ofte stillas, og var beregnet for de eldre guttene og voksne løpere.

Hvorfor var det så mange bakker? Kommunikasjon er kanskje et stikkord. Folk flest hadde ikke bil, så da lagde man bakker der man bodde. Dessuten gikk ungene på skole annenhver dag, og selv om mange måtte delta i arbeid på gårdene, så var det nok flere som hadde mulighet til å bygge bakker som de kunne bruke på fridagene.

Skihopping hang nøye sammen med etableringen av idrettslagene. Det var verken langrenn eller fotball som var viktig, men hopping! Da skiklubben Urædd ble dannet i Våle i 1900, ble det allerede første vinteren arrangert hopprenn i Halsbakken. En kuriositet blant hopprennene var «gubberenn» 1. mai, det ble i mange år arrangert i Vivestad, men det var ikke alltid at det var snø nok så sent på vinteren.

Vi har benyttet flere kilder for å finne og dokumentere de forskjellige bakkene. Vi har benyttet gamle protokoller fra Ski-klubben Urædd og IL Ivrig, og Sverre Husebys artikkel i Våleminne (1990), ga oss en fin oversikt for Våle. I Ramnes har Kjell Holm gjort et stort arbeid for å dokumentere bakkene, Bjørn Sommerstad har bidratt med bakkene på Jerpetjønn, og ellers har vi snakket med mange personer med lokal tilknytning.

Kilde: Statens kartverk.

Hoppbakker i Vivestad

1. Krøglibakken

Dette er nok den mest kjente blant bakkene i Vivestad. Bakken ligger på østsiden av Lønskollen, ved gården Krøkli. Første kjente renn er omtalt i 1933. Senere er det dokumentert renn i 1939, og KM for Vestfold i 1946. I en oversikt fra 1936 oppgis bakkerekorden å være 54,5 meter, på samme tid var bakkerekorden i Holmenkollen 52 meter. Senere ble bakkerekorden i Krøglibakken økt til 64,5 meter, satt av Leif Kruse, Botne. Man kan trygt si at bakken ble regnet for å være stor i den tiden den ble benyttet. Bakken var kjent for å kunne være vanskelig å mestre, og fallprosenten var ofte stor. Aktiv periode: ca. 1930 – ca. 1950.

2. Østlibakken

Her ble det arrangert flere skoleskirenn på 50-tallet. Bakken lå ved Damtjernveien, ikke langt fra Lønskollkrysset. Aktiv periode: 1950-tallet.

3. Skaugbakken

Bakken ligger rett syd for Sagatun, på grunnen til det som var gården Skaug. Bakken ble etablert på 1980-tallet, og det var stor aktivitet frem til omtrent tusenårsskiftet. Da aktiviteten forsvant ble heller ikke bakken vedlikeholdt, og den er nå ganske gjengrodd. Hopplengdene var opp mot 25 meter. Aktiv periode: ca. 1985–2005

4. Lånebakken

I Vestbygda, ved gården Låne, der lå Lånebakken. Bakken lå nordvendt, med overrennet langt oppe i skogen, slik at man ikke så hoppet idet man satte utfor, så her måtte man stole på at det var «klart»! Det er dokumentert renn arrangert allerede i 1915, så dette er kanskje den eldste bakken i bygda. Aktiv periode: ca. 1915–1975

5. Sagbakken/Langvedbakken

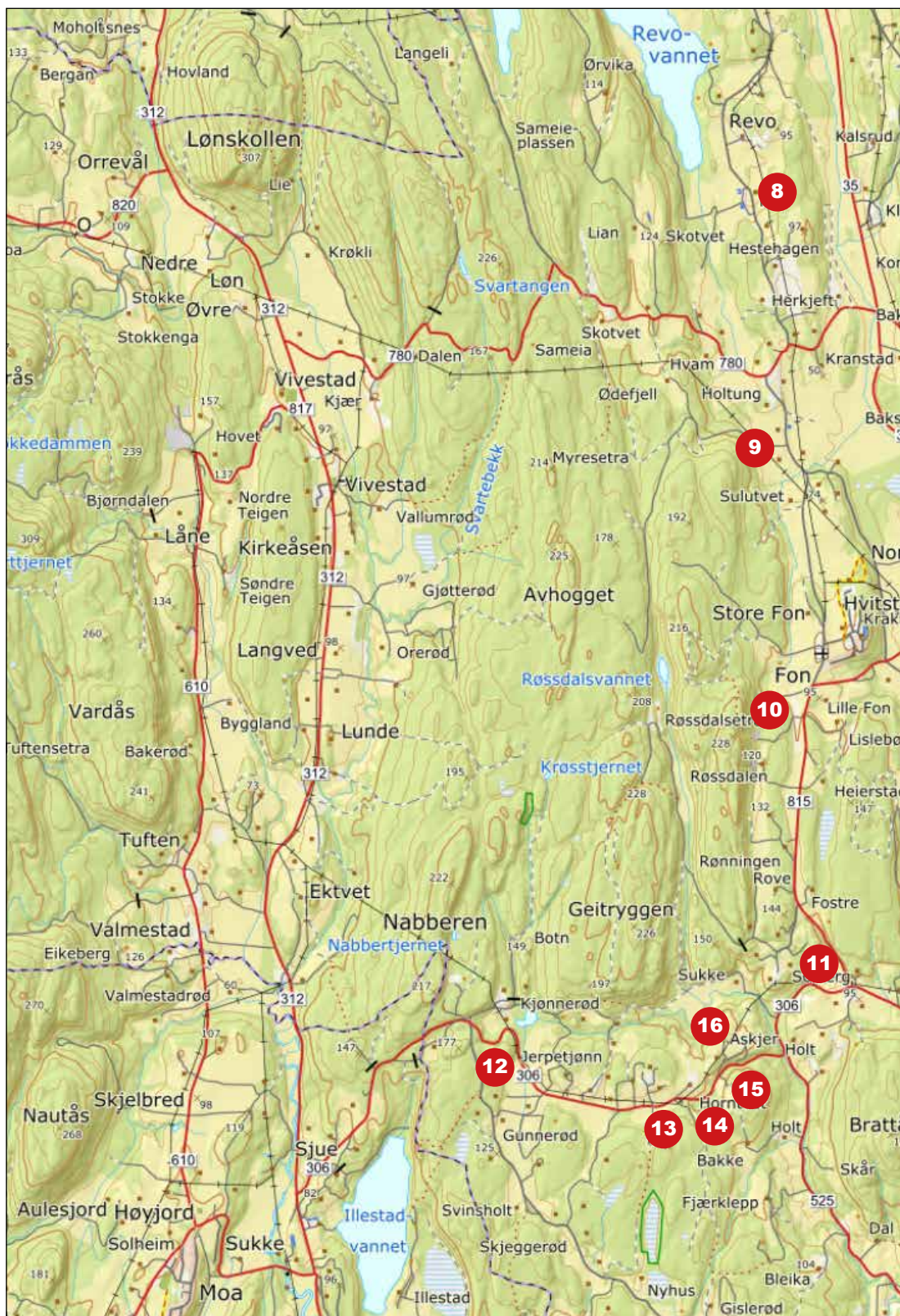
Denne bakken ble mye benyttet, særlig i tidligere tider. Bakken lå øst for gården Langved mellom, ned mot bekken, omtrent midt i Vivestad. Aktiv periode: 1920–1950-tallet.

6. Børjabakken

Bakken lå vendt mot sørvest, helt sør på Byglandsåsen. Bakken var stor, og på det lengste ble det hoppet opp mot 50 meter der. Aktiv periode: 1950–1960-tallet.

7. Kleikåsbakken

På veien opp mot Merkedammen, ved gården Kleikås, der fant man Kleikåsbakken. Bakken var bygget opp med stillas, så den kunne virke noe skummel å hoppe i. Aktiv periode: 1950–1960-tallet.

Kilde: Statens kartverk.

Hoppbakker i Fon og på Jerpetjønn

8. Holmenebakken

Arnt Hvidsten forteller om kjempstor bakke bygd i 1920-årene med stor stillas med 3 trapper. Dårlig unnarenn. Oppfatta som så farlig bakke at den forfalt uten å bli brukt.

9. Teiebakken

Teiebakken har historie langt tilbake i tid. Det er kort avstand til Holtung skole som blei bygd sist på 1800-tallet. På et møte på Bygdetunet Brår fortalte Tor Eia om restaurering av bakken først i 1950-årene. Noen år seinere var det ombygging med brattere unnarenn, dommertribune, lys mm. Bakkerekord: ca. 30 m. Bakken var i sine beste år i bruk som skolebakke og hopprenn på fylkesnivå.

10. Fonsbakken

Hadde kort historie. Bare et år eller to i 1940-årene. Bakkerekord oppgis til 40 m. Området er nå helt forandret etter uttak av grus.

11. Bakkeløkka

Var i drift i 1950-åra som guttebakke. Ingen skirenn så vidt vi har funnet ut. Vidar Skaug forteller om hoppengder på 20–25 m.

12. Mollandbakken

Var i drift noen få år på ca. 1960 tallet. Hoppengder ca. 35 m. Var treningsbakke for Egil Myrestøl, god kombinertløper som bodde på Gunnerud.

13. Gubberennbakken og Klausenbakken

Ca. 20 m. Var den mest populære i grenda både som skolebakke og gubberenn med mange deltakere, også utabygds. Lengere

Teiebakken.

øst lå Klausenbakken som var større, ca. 25 m. Var mer utfordrende, og blei derfor valgt som skolebakke på slutten.

14. Haraldbakken

Lå øst for gårdsveien mot Bakke. Også den hadde hoppengder opp til ca. 25 m.

15. Vestlibakken

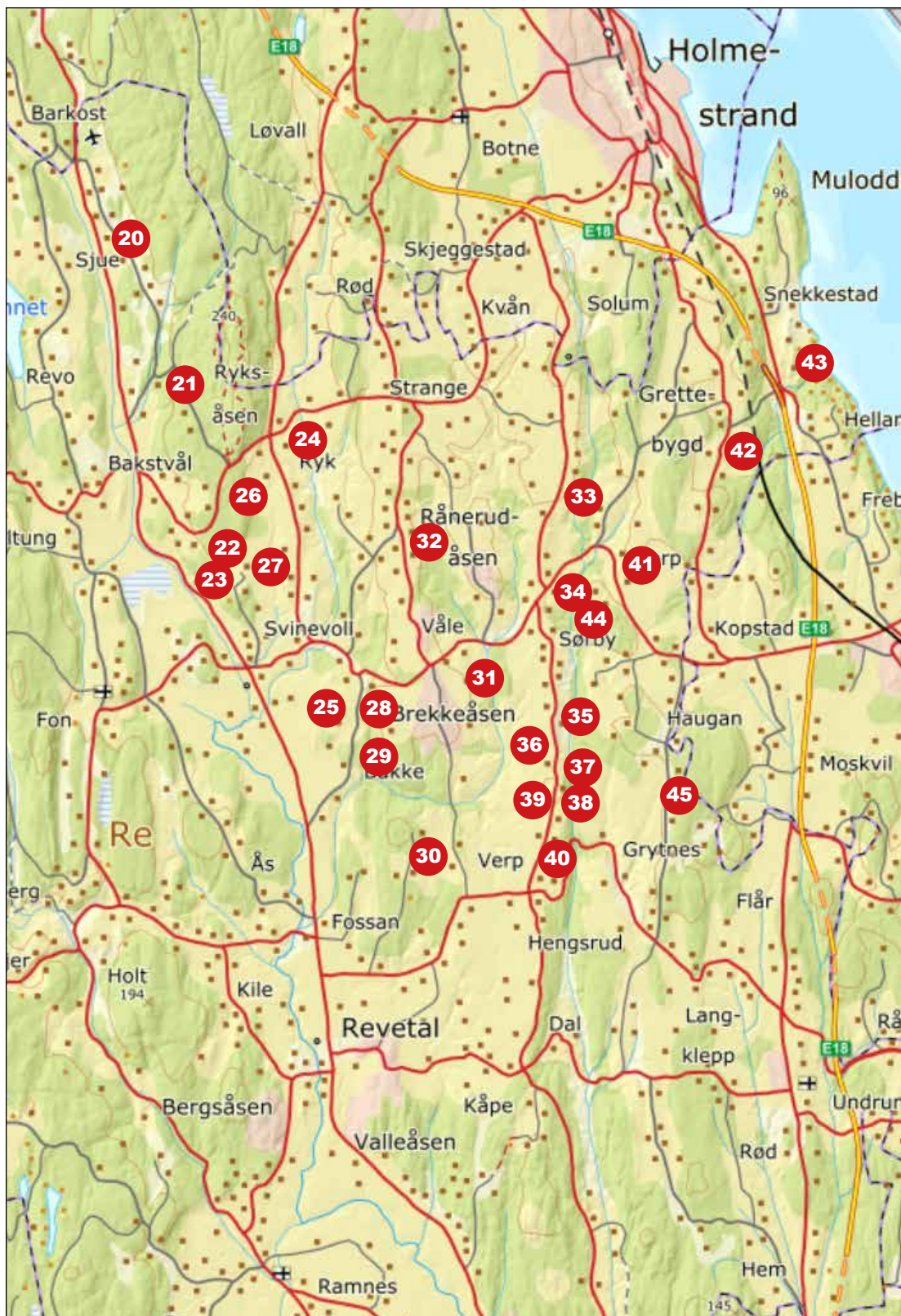
Øst for tunet på Vestli. Hoppengde ca. 25 m.

16. Håvaldbakken

Blei etablert av Håvald Kihle. Terrenget ga muligheter for lange hoppengder, opp til ca. 35 m.

Påskefore og påkestemning ved skidagen i Hjerpekjønn
Nordahl Døvlum T.K. har i bakgrunnen og Arnt Jensen T.K. har i forgrunnen

Kilde: Statens kartverk.

Hoppbakker i Våle

20. Rundtomen

Beliggende ved Tørklep, helt nord i Kleiva krets. Er en såkalt guttebakke, altså for de yngre løperne.

21. Klevenbakken/Skolebakken

Skolebakke, kjent som «bakken med det flate unnarennet». Guttebakke men benyttet til skoleskirenn for Kleivaskolen.

22. Lilleborgløkka og

23. Lilleborglia

Lilleborglia var en relativt stor guttebakke, Løkka en del mindre.

24. Amerikabakken

Også kalt Robak-Amerika. Hopplengde rundt 20 meter.

25. Hotvedtbakken

Ovafarten krysset veien. Guttebakke.

26. Hjelmtvedt og

27. Husebybakkene

Guttebakker der vi er litt usikre på eksakt beliggenhet. Husebybakken var hjemmebakken for Kåre Huseby, som har deltatt flere ganger i kombinert klasse i Holmenkollen i 1950-åra.

28. Nålabakkene

Guttebakke ved Nåla.

29. Rambergkollen

Kollsåsbakken hadde vært Urædds hoppbakke i mange år, men bakken hadde forfalt. Rundt 1930 ønsket man å ta opp igjen arbeidet med bakken, men hopperne var ikke så interessert i det. De mente bakken var for farlig å hoppe i, så man begynte å se seg om etter andre muligheter for å bygge en bakke. I Kjærslia ved gården Kjær fant man en mulighet for å byg-

ge bakke, og bakken ble opparbeidet på dugnad. I følge Sverre Husebys artikkel fra 1990 var det Hallvard Martinsen som i en spisepause i dugnadsjobbingen fant på navnet «Rambergkollen», et navn bakken har beholdt siden.

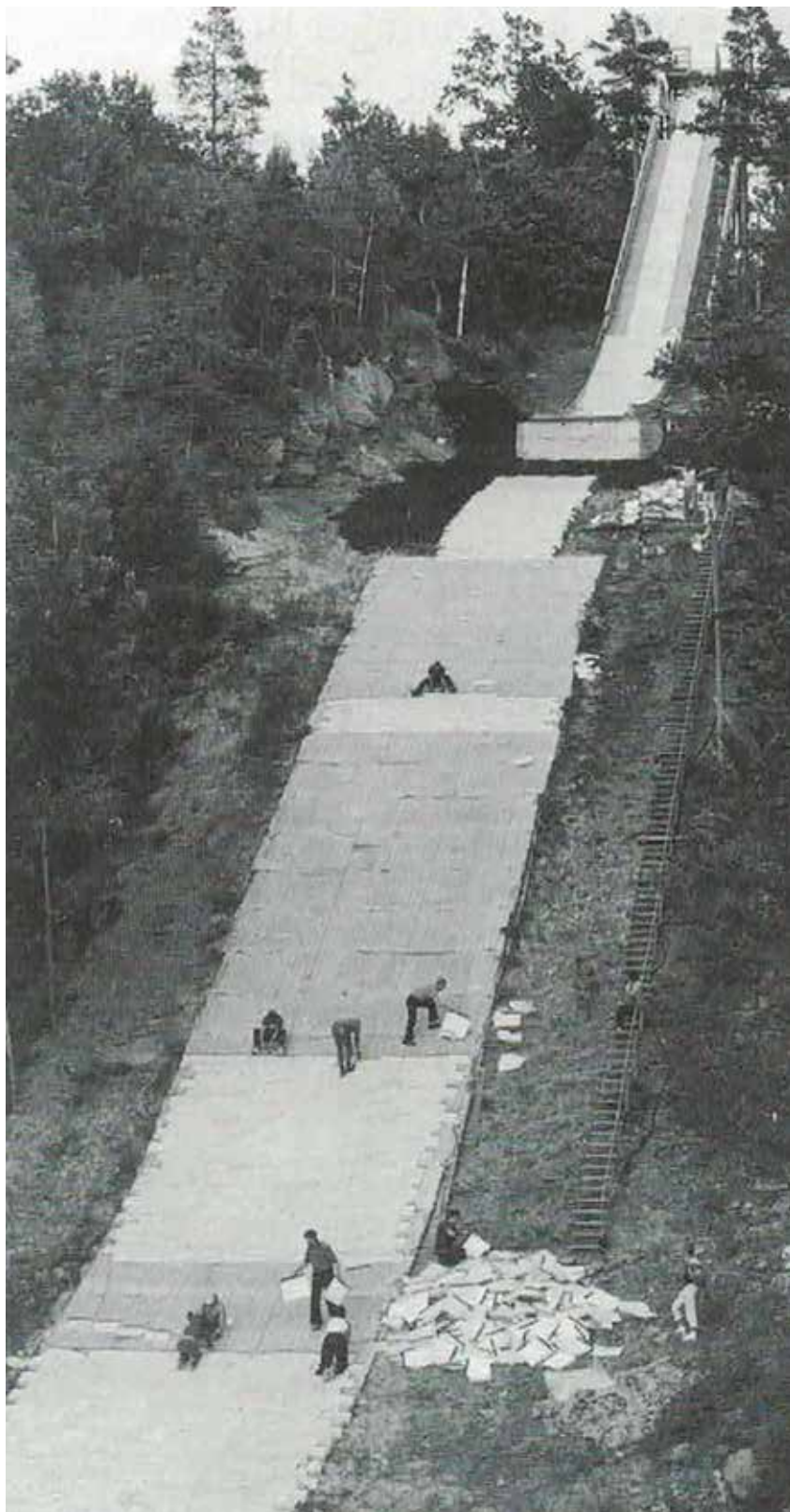
Den opprinnelige bakken lå rett nord for dagens bakke. På slutten av 1950-tallet ble bakken flyttet til der den ligger i dag, og det ble bygget en mindre bakke i tillegg. Rambergkollen ble hovedbakken i Våle, og det ble arrangert utallige renn der på 1950- og 1960-tallet. De snøfattige vintrene på 1970-tallet aktualiserte behovet for å bygge en plastbakke. Å hoppe på plast skulle forlenge sesongen, ja i prinsippet skulle man kunne hoppe året rundt. Et slikt anlegg skulle være interkommunalt, og STUI (STatens Ungdoms- og Idrettskontor), Vestfold Fylke og Våle kommune bidro med midler, i tillegg til ca. 2000 dugnadstimer fra ildsjeler og hoppere. Bakken fikk nytt stillas, ny profil, og plast.

I det første offisielle rennet på plast var det en av Norges store stjernehopper på den tida, Per Bergerud, som vant. Han satte ny bakkerekord på 45,5 meter. Noen måneder senere ble Bergerud verdensmester i laghopping under VM i Oslo ...!

Plastbakken i Rambergkollen skulle få relativt kort levetid. Helt på slutten av

Rambergkollen. Sølve Søyland i svevet.

Rambergkollen får plast.

Rambergkollen.

1980-tallet brant platen i bakken opp, og man sto bokstavelig talt på bar bakke. Noen ny plastbakke ble ikke bygget, men anlegget ble igjen tilrettelagt for snø. I dag er det tre bakker med størrelsene K44, K18 og K6, og bakken er flittig i bruk. Bakkerekorden i den største bakken er nå på 48,5 meter. Nesten hver vinter arrangeres det kretsrenn i Rambergkollen, takket

Bergerud **best på plast**

Tønsberg (NTB): Per Bergerud fra Sveve vant søndag et plasthopprenn i Rambergkollen i Våle foran Ole Bremset, Hoksund. Bergerud satte ny bakkerekord i den offisielle åpningen av Rambergkollen som plastbakke med et hopp på 45,5 meter i annen omgang. Bakkerekorden på snø er 44,5 meter.

Bergerud oppnådde 255,4 poeng i rennet, mens Bremset fikk 241. Tom Knutsen, Feie, vant juniormesterskapet med 244,4 poeng. Han hoppet to ganger 42,5 meter.

Kilde: *Nationen* 05.10.1981,

være ildsjeler i IL Ivrigs hoppgruppe, med Ragnar Skinnes i spissen, som setter bakken i stand.

Rambergkollen.

30. Haughtuftlia

Ungdomsbakke med hoppelengder opp mot 30 meter. Både kretsrenn og skolerenn er arrangert i bakken. Ble benyttet av Ivrig til flere renn, og jevnlig til skoleskirenn fra rett etter krigen, og muligens også i krigsåra.

31. Lefsakerbakken

Guttebakke.

32. Hornetbakken

Guttebakke og skolebakke for Våle skole, som lå like ved.

33. Haraldstadbakken

Guttebakke. Avholdt renn der med kaniner i premie!

34. Hagabakken

Ble også kalt Kåre-bakken etter Kåre Kjær, som bodde på Haga. Var en guttebakke, men ble mye benyttet til skoleskirenn, siden Haga skole lå like ved.

35. Sørbybakken

Mange skirenn ble arrangert her av Skiklubben Urædd, bl.a. kretsrenn. Hoppelengder drøyt 20 meter.

36. Halsbakken

Skiklubben Urædd ble dannet hos Adolf Hillestad på Hals i 1900, og hadde tilhold her helt til IL Ivrig og Urædd slo seg sammen i 1935. Skiklubben Urædds første renn ble arrangert her allerede vinteren 1900, iflg. gamle protokoller. Eksakt beliggenhet er usikkert.

37. Kollsåsbakken

Skiklubben Urædd hadde dette som sin bakke i mange år. Sletta var kort, og mange havnet på elveisen, og flere ble skadet. «Ingen god bakke» var karakteristikken i Husebys artikkel i 1990.

38. Klevjerbakken øst og

39. Klevjerbakken vest

To bakker plassert på hver sin side av veien, trolig også benyttet av Skiklubben Urædd. Er omtalt i protokoll for Urædd allerede i 1906.

40. Verpbakken

Bakken var i bruk til omtrent 1970. Området er nå bulldosert, så bakken er borte nå.

41. Torpbakken

Ble også kalt Westbybakken. Var en guttebakke som var større enn Hagabakken, men mindre enn Liungen, i følge lokalkjente. Størrelse ca. 15–20 meter.

42. Sagabakken

Lå på Fegstad. Guttebakke, men sannsynligvis også benyttet som skolebakke for Grette skole.

43. Sandbakken

Bakken lå ned mot Sandsletta.

44. Liungen

Lå på den andre siden av elva øst for Hagabakken. En større guttebakke der en kunne hoppe mellom 20 og 30 meter.

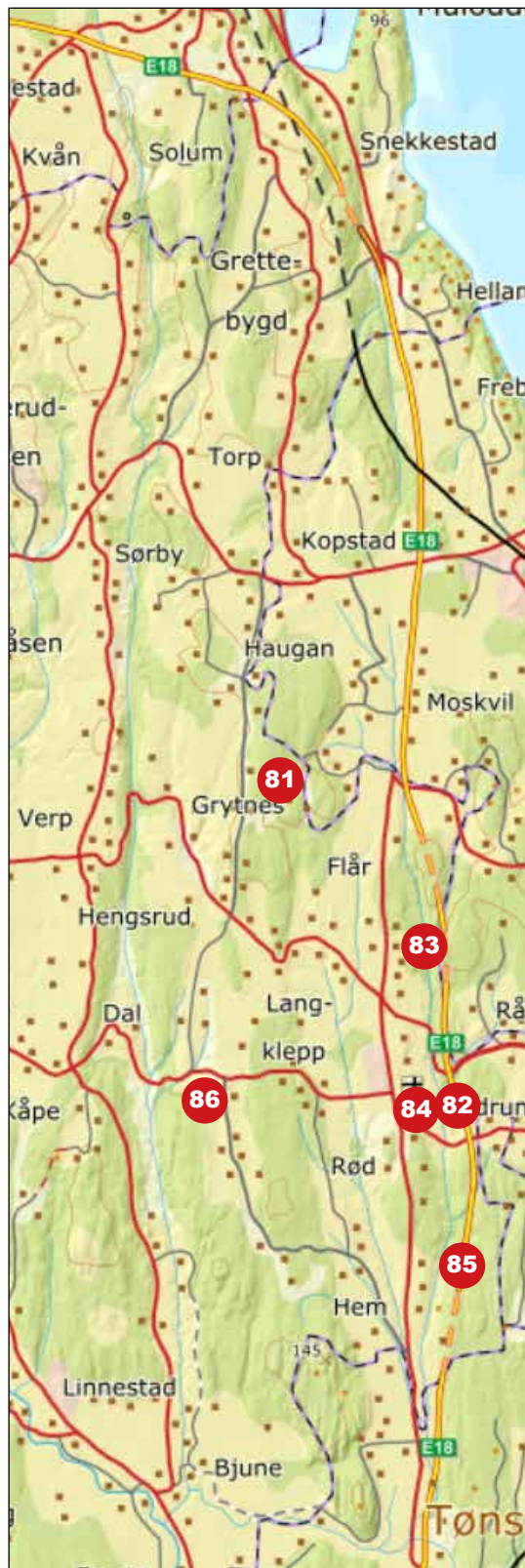
45. Grøtterødbakken

Lå ved plassen Grøterud, på andre siden av åsen for Linneflaattenbakken i Undrumsdal. Guttebakke med trestillas i ovarennet.

Bleikvollen

Bakken er omtalt i artikkelen til Sverre Huseby i Våleminne 1990, men redaksjonen i Re-minne har ikke klart å finne ut hvor den lå, eller størrelse.

Hoppbakker i Undrumsdal

Kilde: Statens kartverk.

81. Linneflåttenlia

Ligger nær grensa til nåværende Horten kommune, opparbeidet og benyttet av Idrettsforeningen på Nykirke. Relativt stor bakke med hoppplengder på ca. 35–40 meter.

82. Solerødbakken

I 1936 var bakkerekorden i Solerødbakken oppgitt til 33 meter. IF Hauk arrangerte kretsrenn i bakken, de hoppet senere ca. 40 meter. Lå vestvendt fra nåværende E-18 mot elva.

83. Døvikbakken

Guttebakke som lå omtrent der «Frico» har forretningsbygg i dag. Området er planert, så bakken er ikke synlig i dag.

84. Utlabakken

Guttebakke som lå tvers overfor Solerødbakken. Benyttet av Solerød skole til skoleskirenn.

85. Hemsli

God bakke, hvor flere renn ble avholdt. Bakkerekorden er oppgitt til 40 meter. Bakken ble benyttet fra 1915, og var mye benyttet før krigen. Etter at bakken brant i 1947 ble den nedlagt.

86. Bjerkebakken

Guttebakke.

Tindrende påskesol men tregt føre ved sesongslutt på ski i Vivestad

Pen triumf for Karl Fredrik Dahl i løypen

Med et blått solbrille bærer han seg som mesterskapsleder, som han har vært i Vivestad i mange år. Han er medlem av Vivestad IF's skikrets og har vært leder i mange år. Han har vært leder i Vivestad IF's skikrets og har vært leder i mange år. Han har vært leder i Vivestad IF's skikrets og har vært leder i mange år.

Denne skiløperen er Karl Fredrik Dahl, som har vært leder i Vivestad IF's skikrets og har vært leder i mange år. Han har vært leder i Vivestad IF's skikrets og har vært leder i mange år.

De tre løperne fra en tidligere konkurranse i Vivestad. Alle har deltatt i konkurransen i Vivestad. De tre løperne fra en tidligere konkurranse i Vivestad. Alle har deltatt i konkurransen i Vivestad.

Norsk stier i «Kilte-løpet» i Aarhus

Odds-bombe på Klosterskogen Berger till Norefjell på kr. 1182 - for 5 - 1/3 spillet på kr. 1182 -

Tilsvarende Trossing, som har vært leder i Vivestad IF's skikrets og har vært leder i mange år. Han har vært leder i Vivestad IF's skikrets og har vært leder i mange år.

Kilde: TB 08.04.1963.

BAKKEREKORDENE

rundt i kretsens bakker har sikkert stor interesse bandet våre knivhoppere. Vi gjengir her rekordene i sin helhet:

- Andebu Idrettslag, «Møllandbakkens», 37 m. Barkåker Idrettsforening, «Barkollens» ny, 46 m. — Berger Idrettslag, «Dyrdaalsbakkens», 53 m. — Borre Skiklubb, «Grankollens», 40 m. Botne Skiklubb, «Breimyrbakkens», 44 m. — Eldsfosn Idrettsforening, «Laukollens», 46 m. Elk Idrettsforening, «Robersbakkens», Farrisbygdens Idrettsforening, Farrisbygdens skibakke 32 m. Fevang Idrettslag, «Holmenbakkens», 27 m. Fram, Larvik, «Frambakkens», 53 m. Hauk, Undrumedal, «Soleredbakkens» 33 m. Hedrum Idrettslag, «Steinholdbakkens», ny, Hoff Idrettslag, «Engaavliens», 57 m. Holmestrand Idrettsforening, «Hynnabakkens», 38 m. Horten Skiklubb, «Nordbakkens», store 53 og lille 27 m. Hvarnes Idrettslag, «Utklevbakkens», ny Hvitlingfoss Idrettsforening, «Linnkollens», ny ca. 70 m. Kjøse Sportsforening, «Kleppenbakkens», 51½ m. Kodal Idrettslag, «Lefredbakkens», 32 m. Kommerød Idrettslag, «Domabakkens», 52,5 m. Kvelde Idrettslag, «Gjonebakkens», 40 m. Laugen Skiklubb, «Hjertakollens», 68 m. Njåtkke Skiklubb, «Nykollens», 44 m. Nøtterø Idretts- og Ungdomslag, «Fagerli-bakkens», «Rarines Ungdomslags skigruppe», «Kellbakkens», 45 m. Sandefjord Turn og Idrettsforening, «Virikbakkens», 29 m. Sem Idrettsforening, «Bjellandsbakkens», 47½ m. Skoger Idrettslag, «Gjernerokollens», ca. 50 m. «Sprints», Hillestads bakke, Stokke Idrettslag, «Stensrudbakkens», 35 m. St. Bergan Idrettslag, «Lyttadkollens», 26 m. Svarstad Skiklubb, «Skaugbakkens», 51 m. Tønsberg-Kameratene, «Rambersbakkens», 37 m. Tønsberg Turnforening, «Bjellandsbakkens», 47½ m. «Urædd», Våle, «Ramberskollens», «Vinn», Sande, «Løvsåskollens», Vivestad Skiklubb, «Krypellbakkens», 54 m.

Kilde: SB 21.04.1936.

I skirendet

i Undrumsdal søndag deltok ca. 20 løpere. Føre og veir var udmærket. Der levertes hop paa indtil 25 meter, hvorav 22½ var høyeste staende. De beste blev Aasland, J. Gundersen og Scharntum.

Kilde: TB 19.01.1915.

Skirend.

Sist søndag avholdt skiklubber «Ivrig» — Ramnes — et skirend kombinert langrend og hoprend for sine medlemmer. Starten til langrendet foregikk ved halv to-tiden. Løypen der var ca. 12 km lang, var lagt gjennom sterkt kupert terreng. Veiret var taaket men først udmærket langrendsføre. Av de 8 deltagere blev følgende de beste: 1. Jørgen Firing, 2. Christian Firing, 3. Hans Nilsen. Hoprendet tok sin begyndelse ved 3-tiden i «Ivrig» udmærkede hopbakke «Firingbakkens». Til dette var anmeldt ca. 20 deltagere. Resultatene blev følgende: I klassen under 18 aar — 1ste premie Ole Arneestad, 2den Paul Solberg, 3die Osvald Ekstrom, 4de Harald Tjønn. Ekstrapremie til faldt Nils Flansteigen, oppmuntlingspremie Olav Killingsstad. — I klassen over 18 aar blev 1ste premie tildelt Jørgen Firing, 2den Christian Firing, 3die, Erling Firing. Ekstrapremie for længste staende hop fikk Hans Nilsen, med et hop paa 24½ m. — Ekstrapremie for yngste klasse var oppstilt av hr. Trygve Martinson, Tønsberg. — Norges skiforbunds pokal for bestemann i kombinert rend blev tildelt Jørgen Firing.

Kilde: TB 01.03.1917.

Kredsskirendet i Ramnes.

I Firingbakkens i Ramnes holdt igang kredsskirend under dårlige forforhold. Tilslutningen var meget god og hoppens høyde ganske spektakulære. Det længste staende hop var paa 30 meter. En av deltagerne fra Holmestrand var utsatt for et uheld under hoprendet, idet han falt og fikk hoften ut av led. Om kvelden blev han sendt til Tønsberg med Eidsfosnbanen og indlagt paa sykehuset. — Av Tønsberg-løpere som rak op i premielisten nævner vi Ant. Tørklep, 3. pr. i det kombinert hop- og langrend, og Anders Aasland, 2. pr. i hoprendets 1. kl. B. — Vestfold skikreds' vandrepokal for bedste langdøper tilfaldt Kristen Fredrikson, Eldsfos. Som dommere fungerte Joh. Soli, Horten, skibredar John Krøger, Tønsberg.

Kilde: VA 23.02.1920.

Svære hopp i Vivestad.

Søndag var det hopprenn i **Krypellbakkens** i Vivestad. Kollfinn Trandum, Vittingfoss, satte ny bakker rekord med et hopp på 54,5 meter. Aksel Gulliksen, Vittingfoss, hoppet 56 meter, men falt. Med litt forbedring mener man her å kunne få en 60 meters bakke.

Kilde: SB 28.03.1933.

- Unna i bakken

RAMNES: Høge-
skidene i trykkløst
gjennomfart, og
skidene er
skidene i trykkløst
gjennomfart, og
skidene er

”Høge-
skidene er
skidene i trykkløst
gjennomfart, og
skidene er

Unna i bakken. (Foto: J. H. H. H.)

... og skidene er
skidene i trykkløst
gjennomfart, og
skidene er

Unna i bakken. (Foto: J. H. H. H.)

”Høge-
skidene er
skidene i trykkløst
gjennomfart, og
skidene er

... og skidene er
skidene i trykkløst
gjennomfart, og
skidene er

Kilde: TB 03.02.1998.

Klasse A.		
1. Kjell Stang, Holmestr.	145,7	pts.
2. Leif Kruse, Botne	144,8	>
3. Olav Moen, Fon	144,2	>
4. John Haslestad, Stokke	143,5	>
5. Snorre Nilsen, T. T.	140,5	>
6. John Espeland, Botne	139,1	>
7. Kåre Rønning, T. T.	138,1	>
9. Kolbj. Pedersen, St. B.	133,2	>

Leif Kruse satte ny bakkerekord med 43 m.

Kilde: SB 05.01.1948.

Skirend i Ramnes.

Ildrætsforeningen „Ivrig“, Ramnes, avholder søndag 9. februar kl. 1 skirend i Firingbakken. Løpere fra Horten, Tønsberg og Undrumsdal deltar.

Kilde: VA 06.02.1919.

Skirend.

Bivestad Skiklub arrangerer Skirend i Rannehallen søndag den 19. Mars, hvoril Boarhad, Bittingfos, Hof, Baisand og Holmestrand Skiklubber var indbudt.

Der meldte fra 33 Deltagere til Bassen og kun 3 Deltagere til Rannehallen, som maare indstilles.

Da Køret blev udebrandt daarella og Bassen var stærre og brattere end de fleste var vant med, traf en del fra tilbage, liere i 2. Klasse.

Præmierne tilfaldt følgende:

Klasse I.

1. Br. Harald Skines, Bittingfos.
2. " Einar Rønneberg, Hof.
3. Anders Sulutvedt, Bivestad.
4. " Hans Grønli, Hof.
5. " G. Gulbrandsen, B. fos.

I Klasse II. optraf ingen til Præmie.

Klasse III.

(Vært en mindre Basse.)

1. Br. Johannes Landtold, Hof.
2. " Alf Foshaug, Bittingfos.
3. " Ingolf Frode, —
4. " Johannes Eid, —
5. " Ole Foshaug, —

Skulpturpræmier:

Rolf Skiferdunds Præmie, Einar Rønneberg, Hof, Dommers Præmie, Anders Sulutvedt, Bivestad, Gulbrandsen Skulpturens Præmie, Kjeld Jon, Bivestad.

Døplernaderne varierede mellem 20 og 30 Reier.

Som Dommere fungerede J. Schjelder, Laurdal og G. Holt fra Jon.

Om Aveliden fest med Præmieuddeling samt Foredrag av G. Holt om Skulpturens betydning for Ungdommen og for Landets Folksvar. Opførelse av en Farvel til endel Elever fra Antistolen. Festen avsluttedes kl. 2.

K. T.

Kilde: Jarlsberg 25.03.1915.

Skiklubben „Fram“.

Rammen, avholdt præsidentvald søndag den 28. februar. 22 deltagere.

1. 20. Arvid Andersen, Tønsberg.
2. Erling Rønning, Vaas.
3. Hans Grønli, Ramnes.

Klasse kl. under 37 aar:

1. pr. Rolf Rønning, Tønsberg.
2. Arvid Andersen, Tønsberg.
3. Sigurd Firing, Ramnes.

Klasse kl. under 15 aar:

1. pr. Erling Firing, Ramnes.
2. Erling Rønning, Vaas.
3. Sigurd Rønning, Vaas.

Præsidentvald i 1915 og 1916:

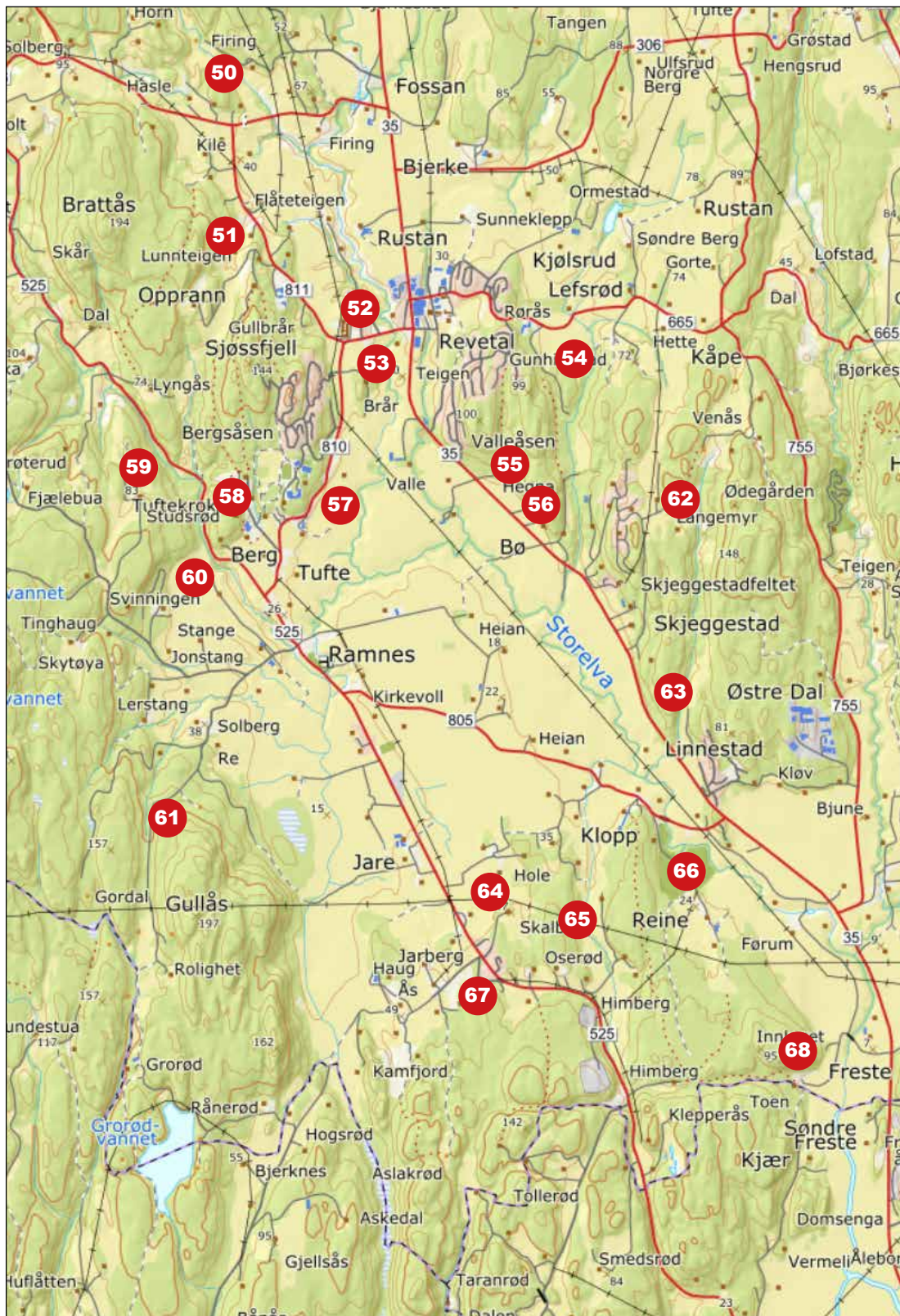
- kl. 15-18 aar: Arvid Andersen.
- kl. 18-25 aar: Erling Rønning.

Opnevntpræsidenter for næste skirend:

1. pr. Erling Rønning, Tønsberg.
2. Arvid Andersen, Tønsberg.
3. Sigurd Firing, Ramnes.

Langrennspræsidenter for næste skirend: Erling Rønning, Tønsberg.

TB 26.01.1915.

Kilde: Statens kartverk.

Hoppbakker i Ramnes

50. Firingbakken

Hadde sin storheistid fra sist på 1800-tallet og ca. 50 år framover. Den var grunnlaget for et stort hoppmiljø i området og var starten på Idrettslaget Ivrig, som etterhvert vandret over kommunegrensa østover. Firingbakken lå sentralt til i bygdeveien vestover fra Firing.

Fra ca. 1915 til ca. 1930 ble det arrangert mange kretsrenn i Firingbakken. Blant annet i årsberetningen til IL Ivrig Ramnes for 1920, er det referert at det var påmeldt 180 deltagere i kretsrenn og at 160 stilte til start. Redaksjonen tror at det som gjorde Firingbakken så populær på den tiden, var

dens sentrale beliggenhet i forhold til Eidsfossbanen med kort avstand fra Fossan stasjon og bort til bakken.

Oddvar Firing (1930) er oppvokst ved bakken og forteller at bakkeprofilen følger det opprinnelige terrenget. Overfarta var stor nok uten stillas. Også hoppet var enkelt. Det blei hver vinter bygd opp med snø ved den nordre veikanten. På andre sida av veien starta unnarennene, som ikke tillot lengere hopp enn bakkerekorden, som er 33 meter.

Hoppinga blei slutt for ca. 40 år siden. Da kom det en tredje strømlledning til på lysstolpene, underst. Da blei det farlig å hoppe!

Reportas
År 1912 tilfall vandringsklubben i klass over
Dens Hans - Kilde Kilde
Under 15000 - 10000 Kilde Kilde
År 1919 tilfall vandringsklubben i klass
over 15000 Kilde Kilde
Under 15000 - 10000 Kilde Kilde

Redaktør: Lars Firing
Dannere: Bakkehaugen Joh. Soll. Norten,
Sikhaeder Joh. Kvaer, Tansberg,
Helt Roost.
Nemnerne: Hans Dahl,
Halvor Kilde,
Oscar M. Berg Tansberg,
Rolf Roost.
Tilsvarende av start og lagveier:
J. Overm, Hans Firing,
Gunn Roost.
Styret: L. Firing H. Kilde
Formand og Kasserer: Vidneand
Bjar Roost.
Presidentvalg og dens i Sammen
engjennemst. til. &

Årsberetning for 1920
Årsberetningen for 1920 har været en meget
godt fremskridt med skarpere og mere
og er endelig 3. gang. Et kombinert for
klubben er kommet. Et over 100 personer
medarbejder arbejder over vinteren og 200-300
medarbejder som var meget udtalt. Det er
intet andet og vil være meget mere
Klubben arbejder for 1920 blev et meget
godt grund og det derlige arbejder. Det er
liden.
Det er et meget godt resultat
i sammenligning med den gamle
arbejder, som er et meget godt resultat
i landsarbejde.
Der er et meget godt resultat
og en arbejder som er et meget godt
arbejder. Det er et meget godt resultat
for 1920. Arbejder arbejder for arbejder
medarbejder til 1920.
Det er et meget godt resultat
for 1920. Arbejder arbejder for arbejder
medarbejder til 1920.

Program for hopprenn og årsberetning Ivrig for 1920.

51. Farbakken

Også for Farbakken (Farbakkbakken!) mangler vi fødselsdata.

I papirer fra først i 1900 tallet fortelles det om hopprenn i både Lundteigen og Flåte-teigen. Dette må dreie seg om småbruket Farbakk, som grenser mot Lundteigen i sør og Flåte-teigen i nord.

Først var Farbakken en enkelt hoppbakke forma etter terrenget. Bildet av hopprennet i 1957 viser dette. Det blei etter hvert stor stemning for å bygge Farbakken større. Dette skjedde i 1962–63 med stor stillas og brattere unnarenn. I 1963 var det åpningsrenn med stor deltagelse og ny bakkerekord på 31 meter ved Kjell Holm. Lysanlegget var allerede på plass og hoppinteressen i området blussa opp.

Høsten 1980 raste mye av unnarennet ut. I løpet av et år var Farbakken hoppklar igjen. Hopperne hadde i byggetida fått plass i Rambergkollen i Våle. Etter dette var mange fine år med trening og hopprenn i Farbakken.

Så gikk det nedover, som for de andre bakkene i Vestfold. Farbakken gikk ut av bruk. Det høye stillaset blei etter hvert oppfatta som en fare for omgivelsene. Etter mange års drøftelser er området nå endelig ført tilbake til slik det var i gamle dager, etter stor innsats av Løypegruppa i Ramnes Idrettsforening.

52. Friminuttbakke

Denne bakken lå ca. 100 m øst for Brår skole. Hoppbakke nord-sør med hopplengde opp til ca. 10 m. Der er det nå næringsområde.

53. Brårkollen

Bakken lå ca. 250 m sør for Brår skole og ble antageligvis tatt i bruk på 1930-tallet. Var i flittig bruk i lang matpause på Brår skole. Også skolerennbakke. I 1979 det skirenn for ungdom her arrangert av unge hoppere selv. Bakkerekord 22 m. Bakken er planert og borte. I Brårområdet var det to hoppbakker til, en sørvest i «Tusseberget» og en på vestsida av åsen nord for skolen. Disse var drift i kort tid.

54. Gunhildstadbakken

Plassering var vest for husa på Nedre Gunhildstad. Vestvendt med bru over bekken etter overgangen. Skolebakke med hopp til ca. 20 m.

55. Hegnabakken

Denne var i bruk ca. 1940–50. Ingen offisielle renn. Terrenget er i skog og er intakt. Hopplengde ca. 25 m.

56. Bøbakken

Bakken lå nord for det nordre gårdstunet på Bø. Svend Fremstad forteller at det var hoppbakke der før krigen, og at det er rester etter stillaset. Antatt hopplengder ca. 30 m.

57. Bergsbakken

I Ramnesiana 2001 fortelles det om hopprenn der i 1888. Kilden er av Hans Ormestad fra Våle som var der som 10-åring. Han skriver: «Det var ved Bergsgårdene, og de sto ovenfra lia og tvertover veien. Hoppet var på veikanten». Siden var det flere renn, bl. a skoleskirenn i 1926 og videre fram til slutten av 1930-årene.

58. Tuftelia

I Tufteplassen nord for Ramnes skole. Verdifullt skiterreng i privat beiteområde. Terrenget har vært brukt som treningsbakke med hopplengde ca. 12 m.

59. Eikelibakken

Eikelibakken - skibakken med mange utfordringer. I Ramnesiana 1981 forteller Kaare Frøland om de første åra til Ramnes UL skigruppe, som blei starta i 1931. At ei skigruppe blei knytta til et ungdomslag var uvanlig, men det varte til 2004. Da blei det ekteskap med Ramnes Idrettsforening. Hoppbakken sto ferdig alt i 1933 etter avtale med eieren av Studsrød, Magnus Kyllingstad, og stor dugnadsinnsats. Det viste seg etter hvert at Eikelibakken hadde store utfordringer. Den lå godt skjerma mot vårsol og vind, og var lett å komme til ved veien Ramnes–Askjer bru som var ferdig i et par år før. Utfordringene var bygging av bru under kulen for gårdsveien til Studsrød. Avstanden fra hoppet til kulen var i lengste laget. Unnarennet var bratt og overgangen var brå. Etter noen meter videre var det kryssing av elva med ei bru, som ofte måtte bygges

Hopprenn i Eikelibakken ca. 1932.

ny etter høstflommen. Så måtte fylkesveien passeres, fortsatt med stor fart fram til motbakken på østsida av veien. Vi kjenner ikke til alvorlige ulykker mellom biler og hoppere i de åra bakkene var i drift. Sofus Skuggedal, e-verksjef, og Nils Kihle, også i E-verket som linjemontør, gjorde kjempeinnsats i de første åra. Dette førte til at bakken fikk flomlys alt vinteren 1938/39. Da kom det løpere fra alle kanter for å trene.

Det måtte bli pause i Eikelibakken under idrettstreiken i krigstida. Forfallet da førte til nye dugnader. Blant annet måtte trebrua i kulen over gårdsveien bygges ny. Olav Moen forteller om en utfordrende bakke med «press» som han likte godt. Han tok bakkerekorden på 51 meter før Kristian Nordby hoppa en halvmeter lengere noen minutter seinere.

Store Eikeli blei satt ut av drift i 1960-årene. I noen år videre blei Lille Eikeli, som lå inntil unnarennet på nordsida, hovedbakken for skigruppa. Da Farbakken blei åpna som stor bakke i 1963, blei det stille i Eikelibakken!

I motbakken på østsiden av veien var det hoppbakke med hoppplengde ca. 15 m. Den var i bruk til gubberenn og instruksjon fram til ca. 1954.

60. Svinningenbakken, Skolebakken og Bjerkelibakken

Disse lå på Vestre Berg lå langs skogkanten fra sør til nord. Den søndre, Svinningenbakken, er blant de eldste i bygda med hopprenn i 1920 åra. De andre bakkene kom etter hvert.

Skolebakken var den som blei brukt i skolerennet i 1948. Tore Erling Stange forteller at han trente hardt før rennet i hjemme-

bakken sin, men skada beinet dagen før. Tor Eia og Kjell Holm blei best.

Bjerkebakken, lengst nord, kom sist. Disse bakkene hadde hoppengder på ca. 20 m. Alle bakkene blei borte etter bakkeplaneringer.

61. Solbergbakken

Bakken lå sør for Solberg med tilløp fra åsen i øst og bratt unnarenn ned til bekken. Var i drift i 1940–50 årene. Hoppengder vel 20 m.

62. Langemyrbakken

Langemyrbakken lå ca. 200 m sør for gårdstunet på Langemyr. Alder ukjent. Avsluttet ca. 1960. Antatt hoppengde ca. 20 m.

63. Linnestadbakkene

Minste Linnestadbakken lå så langt vest at den blei ødelagt av planering og veibygging. Overfarta starta på gravhaugen (Kongehaugen) på åsen i nord. Hoppengde ca. 15 m. Blei brukt som skolebakke og leikeområde for Linnestad skole.

Program fra kretsmesterskapet på ski i Vivestad i 1946.

Mellomste Linnestadbakken lå lenger opp i dalen med ovafart fra sørøst. Hoppengde her var ca. 20 m.

Største Linnestadbakken lå ca. 300 meter opp i dalen. Tilløpet var naturlig med bru over de største glovene. Bakkerekord 24 meter.

64. Skalbergbakken

Lå der det nå er høyspentmaster med vinkel på linja. Hoppengde ca. 18 m. Bakken var i bruk fra ca. 1930 til 1960, da høyspentlinja kom. Det var også en mindre bakke ved sida av.

65. Lornslia

Bakken lå ca. 100 meter sør for Østre Hole. Navnet kommer fra Lorents L. Haug som eide gården før 1929, da Hålandfamilien flyttet inn. Bakkerekord ca. 20 m. Litt nordafor lå Lille Lornselia. Hoppengde ca. 10 m. Begge bakkene er planert og borte.

66. Kloppebakken

Denne lå i lia på Reinesida. I drift fra 1948 til 1955. Hoppengde ca. 15 m. I 1969 bygde Kjell Holm og hoppinteresserte ungdommer hoppbakke med bjørkestillas i hagen på Nordre Reine, ca. 200 m fra Kloppebakken. Hoppengde ca. 10 m

67. Jarbergbakken

I friarealet vest for boligfeltet blei det i 1967 bygd en hoppbakke på dugnad. Med gode materialer og godt vedlikehold står den der fortsatt. Hoppengde ca. 15 m. Eier er Jarberg og Omegn Vel.

68. Tonsbakken

Var skolerennbakke i 1931. Hoppengder i bakken ca. 20 m.

Skoleskirenn og skolerennbakker

Per Bjerko
Odd Roar Sulutvedt

Rundt om i kommunen henger det diplomer og vandreskjold fra de årlige skoleskirennene. Diplomet som er avbildet her forteller at Brår skole hadde beste 3-mannslag i hopp på skidagen i Vivestad 1959. De dyktige hopperne var David Frøysnes, Gunnulf Firing og Dagfinn Fremstad. I tillegg til diplomet fikk de et «napp» i vandreskjoldet, som vi tror skolen fikk til odel og eie seinere.

Skoleskirennbakker i alle skolekretsene

I de forskjellige skolekretsene var det bakker som ble brukt i disse skolerennene,

og vi kom borti flere av dem i registreringa vår. De var bra bakker med hopp opp til 15–20 meter, helst i daglig bruk og klare for bruk uten for mye ekstraarbeid.

Bildet er fra et skolerenn i Gunhildstadbakken.

Vi tror det var skolestyret eller lærerne som administrerte skoleskirennene, og at det gjaldt de som gikk i storskolen. På det avbildede diplom ser vi underskrifta til Sven Nyhus. Da var han i sitt siste år som lærer på Linnestad skole før han blei skoleinspektør. Vi har også funnet ut at idrettsforeningene stilte opp med dommere og annen hjelp.

Hva med jentene?

Jan Vidar Bjune har intervjuet tante si, Magnhild Bjune, f. 1924, som har fulgt med skoleskirenna helt fra først i 1930-åra. Først som skolejente, siden som lærer. Hun forteller at skolehopprenn bare var for gutter. Jentene måtte nøye seg med utforrenn som kom på programmet midt i 1930-åra. Men noen tøffe jenter prøvde seg i hoppbakkene ellers.

Denne type skoleskirenn var det både i Ramnes og Våle kommuner, men det blei slutt på disse ved sentraliseringa midt på

1960-tallet. De fleste skolene arrangerte da skidager i stedet.

Bettum Rammeforretning
Tom Egil Lie

Vi rammer inn ALT!
God kvalitet rimelig!

911 91 791

Engnes, Bettumveien 19, 3178 Våle ☐ gisselur@hotmail.no
www.rammeverkstedet.com

Vestfold Liftutleie AS

3 3 0 6 0 3 3 8

⊙ *Tilhengermonterte lifter*

⊙ *Spesiallifter*

⊙ *Sakselifter*

⊙ *Bomlifter*

480 28 816

⊙ *Teleskoplastere*

⊙ *Minigraver*

⊙ *Fliskutter*

⊙ *Diverse utleieartikler*

post@vestfold-liftutleie.no

Kopstadveien 519, 3178 Våle

www.vestfold-liftutleie.no

**Våle
Regnskaps-
kontor SA**

Autorisert Regnskapsførerselskap

**Regnskap for landbruk, firmaer og foreninger
Økonomisk veiledning – budsjett – selskapsabling**

Skaugvn 2, Postboks 35, 3177 Våle

Tlf. 33 06 45 00 – Faks 33 06 45 01

E-post: firmapost@vrk.no

<http://www.vrk.no>

Alle typer bore- og sprengningsarbeider

Les mer på www.kjellfoss.no

KJELL **FOSS**

Kileveien 77, 3175 Ramnes
Telefon: +47 33 39 62 66 | E-post: post@kjellfoss.no

www.kjellfoss.no

Byggmester

OLE A.

LANGEDRAG A/S

NYBYGG • TILBYGG • REPARASJONER • VEDLIKEHOLD

oal@olealangedrag.no

333 18112 • 976 81 375

Ramnesveien 517 • 3175 Ramnes

Olav Moen

Per Bjerko

I vår oversikt over hoppbakkene i Re tar vi også med en kort prat med 93-åringen Olav Moen fra Holtung i Fon. Olav var 19 år gammel da krigen var slutt og hoppporten kom i gang igjen vinteren 1946. Han og den 4 år eldre broren Per starta med hopping i småbakker rundt husene hjemme på Holm, og videre i Teiebakken i skaukanten noen hundre meter mot vest. Så blei det skihopp over det meste av fylket.

Olav forteller at han og broren representerte Fon Idrettsforening.

Når det gjelder «forbildene» var Reidar Andersen favoritten for Olav. Han og Birger Ruud var de beste i årene før krigen. Andersen var best når det gjaldt stilen.

Bra med bakker med press

Olav likte bakker med press. Da kunne han bruke evnene sine til å legge seg frampå og flyte langt. Best var det i Bjellandbakken ved Tønsberg, der Olav hadde hopp over 60 meter.

Han gir denne korte vurderingen av bakkene i Ramnes og Våle:

Teiebakken var der han grodde opp. Liten bakke i Olavs hoppår, blei bygd større etter at han slutta.

Firingbakken. I likhet med Teiebakken var det naturlig tilløp. Spesiell bakke med sveg over bygdeveien. Bratt unnarenn.

Hopplengdeanviseren fra Krøglibakken har fått plass på Stabburet på Bygdetunet Brår. Olav Moen med sin personlige rekord. Den er fra Bjellandbakken i Tønsberg.

Rambergkollen. Liten, men god bakke som betydde mye for utviklinga av Olav som skihopper. Der trente han mye. Gikk dit på hoppskiene hjemmefra sammen med Per Westby som bodde på Herkjeft.

Eikelibakken. Olav hoppa bra i Eikelibakken. Han hadde en kortvarig bakkerekord på 50, eller var det 51 meter? Han er

ikke så sikker, men husker godt at Kristian Nordby fra Holmestrand hoppa en halvmeter lengre noen minutter seinere.

Krøglibakken var flott bakke med stor fart og derved godt press. Det var viktig å ligge godt frampå for å holde skiene nede og sveve langt.

Lastebilen til far Gunnar og veteranforden til onkel Anders

Det var ikke så enkelt å komme fram til rennene den gang. Noen ganger fikk de låne lastebilen til far Gunnar. Enda bedre var det når de fikk låne veteranbilen til onkel Anders Holtung.

Olav blei en lokal hopper, og karrieren blei kort

Trening og konkurranser tok tid og penger. Han valgte å slutte med hoppinga først i 1950-åra. I likhet med far og brødrene Per og Reidar blei det rutebilyrket.

Han gifta seg med Olaug Kranstad og forpaktet familiegården hennes i 1960 åra. Olav var en stødig skihopper, som satsa friskt, lå godt frampå og sjelden måtte overende.

Han følger fortsatt med i hopprennene, og er klar på at V-stilen har virka til både lengre og sikrere hopp. Den fikk han aldri prøvd.

ALT+
GJØR EN FORSKJELL

VI HAR LØSNINGEN

DET GRØNNE SKIFTET

Energisparing, solenergi,
lading, og rådgivning

T: 33 06 10 20 | altpluss.no

REVETAL - GRAN VVS AS

Gran VVS tilbyr alle tjenester innen
rørleggerfaget

Service, boliger, næringsbygg, industri, varme,
sanitær, sprinkel, gass, kjøling med mer

Butikken vår er lys og delikat med flotte
utstillinger

Telefon 40 00 33 20

Vurderer du å selge bolig?

Vi er opptatt av at kjøp og salg av bolig skal være trygt, ryddig og enkelt – uten bekymringer. Si i fra så hjelper vi deg gjerne. Ta kontakt med oss og få en gratis verdivurdering av din bolig i dag.

- Norges største kjøperregister får flere på visning og sikrer best pris for din bolig.
- Vår effektive boligmarkedsføring – Smart Solgt – gir i snitt 16 % flere på visning.
- Vi legger ut for markedsføringen – ingen kostnader før endelig sluttoppgjør.

Thor Fredrik
Hanssen Solberg

Truls Bøhle

DNB Eiendom Revetal
Tlf. 47 67 55 00

DNB Eiendom

Rutebilsjåfører fra Vivestad

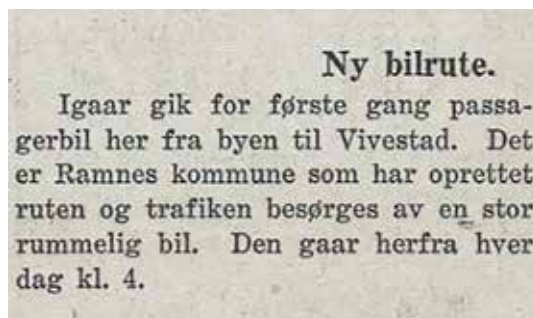
Odd Roar Sulutvedt

Det er en grå høstmorgen, tåka henger over bygda, og Lars Sølversen parkerer den grønne bussen ved Sagatun i Vivestad. Klokket er ca. 09.00, og dagens første økt er unnagjort. Ikke lenge etter kommer Richard Sommerstad kjørende, også han med en grønn buss, dog av en litt mindre type. Firmalogoen til Brakar på siden av bussen vitner om nye tider, nå jobber Vivestads bussjåfører med å kjøre skolebarn i Lågendalen. Lars og Richard er to representanter for en yrkesgruppe det har vært mange av i den lille bygda lengst vest i Re.

Da artikkelforfatteren vokste opp på 1960- og -70-tallet var det mange rutebilsjåfører i Vivestad. Det var så vanlig for meg at jeg tenkte aldri over at det var noe spesielt. Bygda teller i dag ca. 450 mennesker, og i løpet av årene har over 30 rutebilsjåfører hatt tilknytning til Vivestad, det må da være ganske spesielt?

Rutebilene Farmand var selskapet som de aller fleste sjåførene jobbet for. Rutebilene Farmand A/L ble startet i 1939, ved at de mange private rutebilselskapene i Tønsberg-distriktet ble slått sammen til ett selskap. Unntaket var Nøtterøy og Tjøme, der ble rutene i 1941 samlet til Øybuss.

Den første rutebiltrafikken i Norge startet allerede i 1908, mens man i Vestfold var i gang fra 1911. I starten var det private ruter, noen samarbeidet, men ofte var det små selskaper og kanskje bare en enkelt rute.

Vestfold Arbeiderblad 30.07.1919.

Den første ruta til Vivestad kom i gang 29.07.1919. I «Jarlsberg og Larvik Amtstidende» i januar 1921 har avisa stilt spørsmål om fylket bør overta rutebilene i Vestfold. Overingeniør Conradi mener at «rutene i Vestfold fungerer godt, det er private ruter, bortsett fra en; den halvkomunale ruta til Vivestad!»

Sommerstad

Allerede i 1929 startet Vivestads første bussjåfør i sitt 45-årige yrkesliv bak bussrattet. Oddmund Sommerstad var født

Oddmund Sommerstad klar for avgang fra Vivestad. Foto: Privat/fam. Sommerstad.

i Sandsvør i 1906, bodde så i Ramnes, før han flyttet til Vivestad tidlig på 1930-tallet. Han startet i Ramnes Rutebilselskap, deretter kjørte han for Holt, Skatvedt og Skjelland (Andeburuta), senere ble det Farmand. Det finnes mange historier som kan fortelles om Sommerstad, men her tar jeg med to:

Sent på 1930-tallet havnet ei ung jente på sykehuset i Tønsberg, hun måtte operere

vekk blindtarmen. Tidene var ganske annerledes den gang, med en far borte på arbeid og en mor hjemme med hennes mange småsøsken så var det ikke snakk om å være hos jenta på sykehuset. Når hun var ferdig behandlet og skulle hjem, var det ingen som hentet med bil, for det hadde ikke familien. Men Sommerstad visste råd. Han startet ruta på rutebilstasjonen i Tønsberg, kjørte opp til sykehuset, og sørget for å få jenta med seg hjem til Vivestad, der moren kunne hente henne da bussen ankom. Vi aner vel et servicenivå litt over det som er vanlig i dag, kanskje?

En annen historie utspant seg under krigen. På Bjørndalshytta i Vivestad lå medlemmer av Osvaldgruppa i skjul for tyskerne. De var avhengig av å få noen forsyninger, og Sommerstad fraktet varene med seg hjem, og skjulte dem i en garasje. I løpet av natten forsvant varene, og forsyningene var på plass!

Oddmund, Jan Otto, Ivar og Olav Sommerstad. Foto: Privat/fam. Sommerstad.

Sommerstad hadde ikke bare en enestående sjåførkarriere, han sørget også for solid rekruttering til sjåførstanden. Tre av sønnene valgte samme yrkesvei, Jan Otto, Ivar og Olav. Og observante lesere har vel allerede gjettet at Richard, som ble omtalt i innledningen, også hører til familien. Som sønn av Olav har han solide tradisjoner å forvalte, tredjegenasjons rutebilsjåfør som han er.

Sommerstadfamilien har nærmere 200 års erfaring til sammen, og Olav var ansatt i Rutebilene Farmand i imponerende 52 år. Hvor mange kilometer de har kjørt for å frakte busspassasjerer i Vestfold og Buskerud er det ingen som vet, men to–tre millioner kilometer blir det nok fort ...

Mjølkerute og varefrakt

Dagens rutebiler har frakting av passasjerer som eneste formål, men slik har det ikke alltid vært. I bussenes barndom

– og ungdom – var det mye frakt av varer også. Lenge før «Linjegods», «Bring» og «Schenker» kom på banen sørget bussrutene for varelevering, kanskje særlig på de lengre rutene oppover i landet. Både privatpersoner og bedrifter benyttet seg av dette, og pausene sjåførene hadde «i byen» ble ofte benyttet til å hente varer i forskjellige butikker. Særdeles ettertraktet var nok de flytende varene fra «Polet», men også mange andre varer «kom med bussen», som man sa.

Rutebilene Farmand hadde i mange år også mjølkerute. Det var en lastebil med åpent plan. Fylte melkespann ble kjørt til meieriet, mens tomme spann skulle tilbake til bonden. Spanna ble hentet og levert på mjølkeramper, som det fantes mange av langs veiene tidligere. I dag er det bare noen få melkeramper igjen, nå er de gjerne malt og pyntet med blomster. Tidligere tiders melkeramper var umalt, bygd i

Mjølkeruta med Lorentz Gravdal og Olav Moen. Bildet er fra Stein Rune Klemmetsbys fotosamling.

grove materialer, og pynt var fraværende! Bilene hadde gjerne to mann, en sjåfør og en hjelpemann, dette kunne de bytte på. Mang en unggutt har fått testet muskelstyrken med tunge spann på planet av mjølkeruta.

En av de mest kjente av sjåførene på mjølkeruta mellom Vivestad og Tønsberg var utvilsomt Lorentz Gravdal. Han var født i Vivestad, og bodde der hele livet. Han kjørte melkeruta til den ble nedlagt ca. 1975, da overtok meieriet transporten selv, med tankbiler. Svoger til Lorentz, Anders Lofsberg, var også rutebilsjåfør. Han flyttet senere til Kongsberg.

En annen som også kjørte melkeruta var Jørgen Myhre. Han er kanskje mest kjent som limerickdikter (og far til visesangeren Lars Martin), men i sin ungdom kjørte han

både godsroute og mjølkerute for «Farmand».

Alf Martinsen var en annen av sjåførene på mjølkeruta. Også han gikk over til ordinær buss når mjølkeruta ble lagt ned. Alf kjørte skolebuss i mange år, og artikkelforfatteren husker flere artige episoder med Alf, som for eksempel ned Teiensbrekka på vinterstid. Teiensbrekka er bakken fra gården Teigen Nordre ned til Bjørndalen i Vestbygda i Vivestad, og de som har kjørt – eller sykla – der vet at den er ganske bratt. Etter en natt med mye vind lå det flere trær over veien, men det stoppet ikke Alf, bussen skulle fram. Da var det å lirke bussen over trestammene til skoleungdommenes beundring – og skuffelse, for noen hadde nok sett for seg en kraftig forsinkelse og litt fri fra skolen ...!

Syv sjåfører fikk medaljer og hederstegn i Rutebilene Farmand i 1984. Norges vels medalje for lang og tro tjeneste: Foran f.v. Ragnar Sønseth, Anton Næss og Erling Sletten. Norges rutebileierforbunds hederstegn: Bak f.v. Olav Sommerstad, Arne Sulutvedt, Arne Svendsen og Ivar Sommerstad.

Flere sjåførfamilier

Familien Sommerstad er for øvrig ikke den eneste familien med solide sjåførtradisjoner. Armand Lundberg jobbet i «Farmand» i mange år, noe sønnen Hans også gjorde. Begge har de også jobbet som lastebilsjåfør.

Brødrene Lars og Arne Sulutvedt jobbet også for «Farmand». Lars hadde en relativ kort karriere bak rattet før han valgte tømreryrket, mens Arne kjørte mjølkerute og buss fra 1947. Fram til 1963 kombinerte han sjåføryrket med hvalfangst, da var han ute fra høsten til våren, for så å kjøre buss på somrene. Fra sommeren 1963 ble det buss året rundt, helt til han gikk av med pensjon i 1983.

Vinteren kan som tidligere nevnt være en krevende årstid for rutebilsjåførene. Dette opplevde Arne flere ganger, men en opplevelse i Tinghaugbakken i Ramnes var nok blant de verre. Det var glatt, og selv med kjettinger havnet bussen utfor veien. Bedre ble det ikke da bergingsbilen kom; selv den havnet i grøfta! Den var heldigvis «selvhjulpen», og med vinsjen festet rundt et solid tre kunne den dra seg selv opp. Med bergingsbilen trygt forankret i treet kunne man så buksere bussen tilbake på

Billettmaskin, tang og pengeveske var viktig utstyr for en rutebilsjåfør. Foto: Hanne Sommerstad.

veien igjen. Mulig ruta ble litt forsinket den dagen!

Arnes svoger, Georg Sølversen, var også bussjåfør. Han kjørte først buss i Oslo, før han vendte nesa hjemover mot Vestfold og kjørte noen år her. Senere drev han taxi i Vivestad. I dag er det sønnen Lars som fører familietradisjonen med buskjøring videre. Både Lars og samboer Corine Dahl er sjåfører, og Corine er således den eneste kvinnelige rutebilsjåfør med tilknytning til Vivestad.

Flere sjåfører

Øystein Lunde og Anders Kongelf kjørte begge buss på 50-tallet, men de overtok snart hver sin gård, og da valgte de å slutte i sjåføryrket. Å drive gård på den tida krevde såpass at det ikke var vanlig å ha annen jobb enn gårdsdrifta. Det endret seg etter hvert, og på 70-tallet kombinerte Ole Johan Stokke det å drive gård med å kjøre buss.

Tettheten av sjåfører var stor på Nedre Lønn. Fra før er Alf Martinsen og Georg Sølversen nevnt, men også Hans Fon og Frank Kihle var bosatt i det samme nabolaget. Frank startet som mange andre med mjølkeruta, men kjørte buss fra ca. 1955 og til han ble pensjonist. Hans Fon holdt seg derimot til buss hele tiden.

Bokbuss og «Bastarden»

Å kjøre rutebil var ikke bare å frakte passasjerer og varer, det kunne også være å kjøre bøker. Bokbussene var lenge et velkjent syn på veiene, og Ivar Knutsen var en av dem som kjørte bokbuss. Han startet i Rutebilene Farmand i 1954, og sluttet i 1970. Den første bokbussen i Norge startet faktisk i Vestfold, tilbake i 1948 i regi av Vestfold Sentralbibliotek i Tønsberg. Målet med bokbussen var å nå

brukere i alle deler av fylket, og stoppene var gjerne på steder der folk samles, og ofte der det ikke fantes bibliotek. Bokbussen i Vestfold hadde til sammen 57 stopp, og rommet omtrent 4 500 bøker og annet bibliotekmateriale, som tegneserier, filmer og lydbøker.

Bokbussen i Vestfold ble lagt ned 1. januar 2010.

En av bussene hos «Rutebilene Farmand» ble kalt «Bastarden». Den var bygget opp av tre forskjellige busser, satt sammen til en. Ikke vet jeg om slikt hadde vært mulig i dag, men med knappe ressurser var dette kanskje en god form for gjenbruk? John Lønn var en av sjåførene som kjørte denne noe spesielle bussen. Johns bror, Arne, var for øvrig også bussjåfør, han kjørte for NSB.

«Garasjen»

Med så mange sjåførere i bygda var det selvsagt også en plass å parkere bussene. «Garasjen» ligger midt i Vivestad, og tomta har det treffende navnet «Bussheim». Bygget står der ennå, nå er det privateid og tilbakeført eiendommen som tomte en gang ble utskilt fra, og «Bussheim» rommer i dag alt annet enn busser. Slike bussgarasjer var et vanlig syn før i tiden, og det fantes flere rundt om i kommunen.

Rett bak «Bussheim» bodde Håkon Halvorsen. I likhet med mange av de øvrige sjåførene kombinerte han mjølkerutekjøring og busskjøring. Ikke langt unna bodde Willy Christensen. Han var opprinnelig fra Danmark, og fikk selvsagt tilnavnet «Willy Danske». Også Willy var bussjåfør for «Farmand».

Lars Sølverson (t.v.) og Richard Sommerstad er ferdig med dagens første økt. Foto: Odd Roar Sulutvedt.

Nye selskaper og nye tider

Lista over sjåførere med tilknytning til Vivestad er som man ser ganske lang, og når vi også kan ta med Kjell Olsen, Hans Himberg, Arne Ektvedt og Arne Sørensen blant sjåførene, så tror jeg de fleste av de gamle sjåførene er nevnt. Etter at Rutebilene Farmand i 1996 ble til Norgesbuss mistet man etter hvert noe av den lokale tilhørigheten som bussene og sjåførene hadde hatt. I dag er det selskapet Unibuss som drifter de fleste bussruter i Vestfold, og antall sjåførere med tilknytning til Vivestad er få. De siste årene har Per Arne Stenhaus, Rune Hansen og Stian Fuglenes vært innoom sjåføreryrket, i tillegg til før nevnte Corine Dahl, Lars Sølversen og Richard Sommerstad.

Når jeg spør Richard og Lars om hvorfor de valgte å bli sjåførere, så er arv og miljø

sentrale momenter. De syns det er trivelig å møte passasjerene, og de trives i jobben. Dagens passasjerer er nesten utelukkende skolebarn og -ungdom, samt pensjonister. Personbiler og lastebiler har overtatt mye av transportbehovet som tidligere ble dekket av rutebilene, og særlig i landdistriktene er det skolekjøringen som er viktig. Med færre og større skoler blir det ofte lenger reisevei, så skoleskysordningen er viktig for mange, og den må fungere godt.

Hva så med framtida? Richard og Lars mener at bussene vil spille en viktig rolle i persontrafikken, særlig i bynære strøk. Der kan man allerede kan oppleve kø og mangel på parkeringsplasser. Ønske om færre biler og renere luft gjør at bussene blir et viktig alternativ. Nye former for drivstoff er allerede etablert, og flere

Oversikt over rutebilsjåførere med tilknytning til Vivestad

Oddmund Sommerstad	(1906–1985)	Ole Johan Stokke	(1933–2005)
Hans Fon	(1911–1974)	Ivar Knutsen	(1934–)
Lars Sulutvedt	(1911–1987)	Ivar Sommerstad	(1935–)
Hans Himberg	(1911–1968)	Anders Lofsberg	(1936–2012)
Arne Ektvedt	(1915–1987)	Håkon Halvorsen	(1937–)
Arne Sulutvedt	(1916–2005)	Kjell Johannes Olsen	(1939–2004)
Armand Lundberg	(1916–1996)	Hans Lundberg	(1941–)
Frank Kihle	(1917–1996)	Olav Sommerstad	(1941–)
Øystein Lunde	(1920–2011)	Arne Sørensen	(1946–)
Lorentz Gravdal	(1924–2006)	Corine Dahl	(1961–)
Anders Kongelf	(1924–1999)	Lars Sølversen	(1966–)
John Lønn	(1927–1990)	Rune Hansen	(1967–)
Willy Christensen	(1927– ?)	Richard Sommerstad	(1970–)
Jørgen Myhre	(1928–2004)	Per Are Stenhaus	(1972–)
Arne Lønn	(1928–1984)	Stian Fuglenes	(1985–)
Jan Otto Sommerstad	(1932–)		
Georg Sølversen	(1932–1992)	I tillegg kommer sommervikarer og andre som	
Alf Martinsen	(1933–2011)	jobbet i kortere perioder.	

busser går f.eks. på biogass og på strøm, så her har vi nok bare sett starten på en varig endring.

På spørsmål om førerløse busser er begge noe skeptiske, selv om det er iverksatt prøveprosjekt rundt dette. Igjen blir det spennende å følge utviklingen, men rutebilsjåføren forsvinner neppe med det første, det er begge klare på.

I oversikten har jeg listet opp 33 rutebilsjåførere med tilknytning til Vivestad. Det er tatt med de som er fra bygda, samt de som har bodd her da de jobbet som sjåfør. Lista er neppe komplett, og det tas forbe-

hold om feil og mangler! Lista er sortert på fødselsår.

Kilder

Olav Sommerstad
Richard Sommerstad
Lars Sølversen
Norsk Rutebilhistorisk Forening
Ramnes Bygdebok
Kåre Gramer: Saborg i Vestfold
Wikipedia
Private bilder
Diverse muntlige kilder

VELKOMMEN TIL
HORN -rett fra naturen!
TREDREIEVERKSTED
Vidar Flåteleigen Horn 3175 Ramnes Tlf. 952 50 624

Møbler og annet trearbeid etter bestilling

Glasshytta i Vivestad

Lager kunstglass
for hverdag og fest

Velkommen til verkstedutsalget.

Åpningstider:

tirsdag til fredag: 10-16

lørdag: 11-15

www.akglass.no og facebook

**Samme lave pris
i butikk som på nett**

Revetal

33 06 26 55

www.power.no

And, kylling og sauser av de beste råvarer!

Tilberedt and og kylling smaker ofte enda bedre med en saus til.

Hans Edward Torp
HANS EDVARD TORP

Torbjørn Kjerås
TORBJØRN KJERÅS

Arve Johnsen
ARVE JOHNSEN

Aadne Soyland
AADNE SOYLÅND

Rolf Fevang
ROLF FEVANG

GÅRDSAND

FRA HJERTET AV VESTFOLD

www.gardsand.no

Den økonomiske utviklingen i Ramnes kommune først på 1900-tallet

Trygve Gran

Andreas Sætre var herredskasserer i Ramnes i ti år fra 1905. Samtidig var han også ligningssekretær. Sammen med lærergjernen ved Linnestad skole og organiststillingen ved Ramnes kirke måtte dette ha vært et enormt arbeid.

Kort etter at han sluttet som herredskasserer, sendte Sætre «en sammenstilling av enkelte regnskapsposter som burde gi noget inblik i kommunens økonomiske utvikling i et tiår» til Ramnes formannskap. (Se faksimile senere i artikkelen.)

Kommunens eiendom i legater, skolehus, kirker mv. hadde i 1905 en regnskapsført antatt verdi kr 94 999. Ti år senere var verdien steget til kr 146 660,61. Kommunens samlede gjeld var i de samme år kr 38 761 og kr 69 539.

Fattigvesenet var en betydelig utgiftspost for kommunen. I 1905 var utgiftene kr 12 982,54, året etter kr 14 008,66. Senere steg fattigvesenets inntekter av legater og refusjoner fra 1 359,04 kr i 1905 til 4 077,23 kr i 1913/14, slik at utgiftene i sistnevnte år var kr 13 443,20.

Utgiftene til lærerlønn steg i samme periode fra kr 5 768,25 til kr 8 974,81. Her er det mottatt statstilskudd som i 1905 utgjorde kr 1 907,44 og ti år senere kr 3 411.

Til oppførelse og vedlikehold av skolehus er det i tiåret medgått kr 40 099,99. Her er

Andreas Sætre, våren 1946.

det i samme periode mottatt kr 14 118,92 i «amtsbidrag».

Årsregnskapet balanserte i 1905 med kr 39 106,89. I 1913/14 var dette steget til kr 86 576,28. Sætre skriver: «Omsætningen, og dermed arbeidet, er altså vokst noget ganske betraktelig». Og han føyer til: «Regnskapsførerens løn var i 1905 kr 350, i 1913/14 kr 400.»

Andreas Sætre (1863-1946) ble født i Sande på Sunnmøre og kom som lærer til Linnestad krets og til stillingen som organist i Ramnes kirke i 1887. Sætre var en svært aktiv og allsidig kulturformidler. Han ivret sterkt for avholdssaken og sto i spissen for stiftelsen av losje Birkebeinarne i Ramnes. Sætre har skrevet «Ramnessangen» som synges ved alle møter i Ramnes Historielag.

Samtidig som Sætre var herredskasserer i Ramnes, fungerte han også som ligningssekretær, alt ved siden av lærergjeringen.

Det er Andreas Sætres barnebarn – Liv Sætre – som har sendt bestefarens rapport fra tida som herredskasserer til Re-minne.

Videre siteres: «I 1905 ansattes kommunens samtlige 887 skatydere at eie 2 803 150 kr og ha en indtækt av kr 401 895.

I 1914 var de samme tal: 964 skatydere, 5 035 400 kr formue, 667 142 kr indtækt.

Skatøret var i 1905 2,4 pr. 1 000 kr formue, 11,4 pr. 100 kr indtækt.

1914 2. -«- 9. do

Det utlignede beløp i 1905 kr 28 300,52, i 1914 kr 34 958,17.»

«Med tak for utvist tillit,
tegner i ærbødighet
Andreas Sætre»

RAMNÆS FORMANDSKAP

Hr. lærer A. Sætre

I herredstyrets møte den 7. januar 1915¹⁵
er tilført protokollen følgende
Paa forlangende meddeles herved den avtrædende
herredskasserer A. Sætre decharge for de avlagte regne
"skaber, efter hvad bøgerne utviser.

Samtidig med meddelelsen heraf, er jeg bemyndet
til at meddele Dem herredstyrets anerkjendelse
og tak for dygtigt og pligtopfyldende
arbeid, som herredskasserer.

Deres bankbog stor kr 2000 følger vedlagt
hvorfor erkjæntlighed utbedes.

Ramnæs formandskap den 12/1 15

Ærb
AH Teien
ordfører

RAMNÆS FORMANDSKAP

Hr. lærer A. Sætre

I herredstyrets møte den 7. januar 1915 er tilført protokollen følgende

Paa forlangende meddeles herved den avtrædende herredskasserer A. Sætre decharge for de avlagte
regnskaber, efter hvad bøgerne utviser.

Samtidig med meddelelsen heraf, er jeg bemyndiget til at meddele Dem herredstyrets anerkjennelse og
tak for dygtigt og pligtopfyldende arbeid som herredskasserer.

Deres bankbog stor kr 2000 følger vedlagt hvorfor erkjæntlighed utbedes.

Ramnæs formandskap den 12/1 15

Ærb
AH Teien
ordfører

Til
Rammæs formandskap.

Da undertegnede nu ved fratædelsen av stillingen som herredskasserer søger decharge for det tiende årsregnskap, har jeg ment at det kunde ha nogen interesse for det ærede formandskap at se en sammenstilling av enkelte regnskapsposter som kunde gi noget indblik i kommunens økonomiske udvikling i et tiår:

Herredets samtlige eiendom i legaten, skolehus, kirken mv. hadde i 1905 en regnskapsført autagen værdi = Kr. 94999. I 1914 Kr. 146660,61

Herredets samlede gjald var i de påtsvarende år Kr. 38761. - og Kr. 69539. -

Trenten av disse beløb modtog henholdsvis Kr. 1819.98 og Kr. 2819.92

Fattigvæsenets bruttoindtægt beløb sig i 1905 til 12982.54 og steg i 1906 til Kr. 14008,66

Senere har disse indtægter nået 14000. kr., og var i 1914 Kr. 13443.20

Samtidig er fattigvæsenets udgifter indtægter av legaten og refusionser steget fra Kr. 1359,04 i 1905 til Kr. 4077.23 i 1914. Fattigvæsenets nettoindtægt er således faldt betydeligt.

Skolekassens udgift til lærerløn er steget fra 5768.25 til Kr. 8974.81. Samtidig er statskassens bidrag til disse beløb vokset fra Kr. 1907,44 til Kr. 3411. -

For denne nettoforøgning på skolens lønningstilbud = Kr. 1700. - har vort herred fået en nogenlunde tidsmessig folkeskole, hvad icketal pr. barn angår.

Til opførelse og vedligehold av skolehus er i tiåret medgaaet ialt Kr. 40099.99

Hertil er modtaget amtbidrag tilsammen Kr. 14118.92. Når forholdet mellem disse to summer tilregnet er uforsvarende, så aflydtes det opgjort med amtet for Gaunge klokkergård, et opgjør som er herredskassereren i vedkommende.

Herredskassens årsregnskap balancerer i 1905 med Kr. 39106.89

Linnestad 5/1-1915.

Til
Rammæs formandskap.

Da undertegnede nu ved fratædelsen av stillingen som herredskasserer søger decharge for det tiende årsregnskap, har jeg ment at det kunde ha nogen interesse for det ærede formandskap at se en sammenstilling av enkelte regnskapsposter som burde gi noget indblik i kommunens økonomiske udvikling i et tiår:

I 19¹⁴ utgjør ballancesummen kr. 86576,28 - «Omsætningen» og dermed arbeidet, er altså vokst noget ganske betydelig. (Regnskapsførerens løn var i 1905 kr. 350,-, i 19¹⁴ kr. 400,-)

Endelig medtas:

I 1905 ansattes herredets samtlige 887 skatydere at eie 2803150 kr. og at ha en indtægt av kr. 401895

1914. var de samme tal: 964 skatydere, 5035400 kr. formue, 667142 kr. indtægt.
Skatøren var i 1905 2,4 pr. 1000 formue, 11,4 pr. 100 kr. indtægt

1914 2. - - - 9. do
Det utlignede beløp i 1905 kr. 28300,52, i 1914 kr. 34958,17

Med tak for utvist tillit,

tegner i ærbødighet
Andreas Sætre.

Herredets samtlige eiendom i legater, skolehus, kirker mv. hadde i 1905 en regnskapsført antagen verdi - kr 94999. I 1914 kr 146660,61. Herredets samlede gjæld var i de tilsvarende år kr 38761,- og 69539,-. I renter av disse beløp medgik henholdsvis kr 1819,98 og 2819,92. Fattigvæsenets bruttoutgifter beløp seg i 1905 til 12982,54 og steg i 1906 til kr 14008,66. Senere har disse utgifter nått 14000. kr, og var i 1913/14 kr 13443,20. Samtidig er fattigvæsenets indtægter av legater og refussjoner steget fra kr 1359,04 i 1905 til kr 4077,23 i 1913/14. Fattigvæsenets nettobudbudget er således faldt betydelig.

Skolekassens utgift til lærerløn er steget fra 5768,25 til kr 8974,81. Samtidig er statskassens bidrag til disse beløp vokst fra kr 1907,44 til kr 3411,-. For denne nettostigning på skolens lønningsbudget - kr 1700,- har vort herred fåt en noenlunde tidsmessig folkeskole, hvad uketal pr. barn angår. Til oppførelse og vedlikehold av skolehus er i tiåret medgåt i alt kr 40099,99. Hertil er mottat amtsbidrag til sammen kr 14118,92. Når forholdet mellom disse to summer tilsynelatende er upassende, så skyldes det oppjøret med amtet for Stange klokkergård, et oppjør som er herredskassereren uvedkommende. Herredskassens årsregnskap ballancerte i 1905 med kr 39106,89. I 1913/14 utgjør ballancesummen kr 86576,28. - «Omsætningen», og dermed arbeidet, er altså vokst noget ganske betydelig. (Regnskapsførerens løn var i 1905 kr350,-, i 1913/14 kr 400,-.)

Endelig medtas:

I 1905 ansattes herredets samtlige 887 skatydere at eie 2803150 kr og at ha en indtækt av kr 401895. 1914 var de samme tal: 964 skatydere, 5035400 kr formue, 667142 kr indtægt.

Skatøren var i 1905 2,4 pr. 1000 formue, 11,4 pr. 100 kr indtægt.

1914 2. - « - 9. do

Det utlignede beløp i 1905 kr 28300,52, i 1914 kr 34958,17.

Med tak for utvist tillit, tegner i ærbødighet

Andreas Sætre

Taksering

Bolig, næring, fritidseiendommer.

For salg, finansiering, refinansiering.

Verdi/ lånetakst, tilstandsrapport.

Takst & Bygg Service

ANDERS KJÆR

Kileveien 93, 3175 Ramnes

Tlf: 33396010 Mobil: 91177296

Epost: anders@kjaertakst.no

ReAvisa.no

Godt lokalt lesestoff fra Re og omegn

www.ReAvisa.no

Annonse@ReAvisa.no / Tips@ReAvisa.no / tlf 488 69 444

Treff midt i blinken med en annonse i ReAvisa - på papir og nett

ReAvisa kan lage annonse billig og greit
- send over logo, bilder og fargeønsker på epost Annonse@ReAvisa.no

JERNIA

Alt på ett sted

REVETAL JERNVARE AS

Tlf. 33 06 28 70

- din maling- og jernvareleverandør

Revetal ungdomsskole

Trygve Gran og Odd Roar Sulutvedt

Det ble mye strid om byggingen av ungdomsskolen på Revetal, noe vi i ettertid kan smile av, men som den gang var bittert alvor.

Det var plasseringen av skolen det i første rekke var strid om – ikke mellom Ramnes og Våle, som man kunne forvente, men internt i Våle. Både Ramnes og Våle hadde hver for seg for få elever til å få nødvendig statstilskudd til bygging og drift, derfor var de to kommunene tvunget til å bygge skolen sammen. Ramnes kommunestyre vedtok at skolen kunne bygges i Våle dersom den ble plassert på Revetal. Dette var mange i de nordre delene av Våle sterkt i mot, de ville ha skolen lenger nord i kommunen. Blant dem var ordføreren i Våle. Han lovt at han ikke skulle sette sine bein i den nye skolen hvis den ble bygget på Revetal. Dette løftet holdt han, og han deltok ikke i innvielsen av skolen. Det hører med til historien at folk fra Revetal

Det har vært syv rektorer ved skolen

Johan M Fause (01.04.1968–1974)
Arne Olav Dahl (1974–31.07.1977)
Gunnar Christensen (01.08.197–31.07.1979)
John Pedersen (01.08.1979–31.07.2010)
Sigmund Olsen (01.08.2010–28.09.2012)
Jens Ellingsen (01.10.2012–31.12.2012)
Mona Elisabeth Larsen (fra 01.01.2013)

og i søndre deler av Våle hadde jobba intenst i et mellomliggende kommunevalg med å fylle Våle kommunestyre med et tilstrekkelig antall tilhengere av skole på Revetal.

Revetal ungdomsskole.

Ungdomsskolen har stort sett fungert bra på Revetal i alle år. Dette var vel det første samarbeidsprosjektet mellom Ramnes og Våle. Seinere kom det mer å samarbeide om, og disse prosjektene hadde nok stor betydning for den vellykkede sammenslutningen av de to kommunene til Re i 2002.

Skolen ble etablert fra skolestart 1968, men bygget var ikke ferdig, så elevene ble fordelt på Ramnes og Kirkevoll barne-

skoler. Selve skolebygget ble tatt i bruk 6. januar 1969. Totalkostnaden var rett i underkant av 4,9 mill. kroner.

Skolen ble utvidet i 1985-86. Dette kom på ca. 5,4 mill. kroner.

I 2017 ble skolen bygget om, noen gamle bygg ble revet, og nytt ble bygget. Det ble også bygget en ny idrettshall i tilknytning til skolen.

Plantegning over ungdomsskolen slik den var da den ble tatt i bruk i januar 1969.

ORIENTERING OM SKOLEN

Kommunene Våle og Ramnes tok tidlig opp tanken om innføring av 9-årig skole. Allerede høsten 1959 valgte de to skolestyrene en felles komite til å forberede overgang til 9-årig skole, og 17.11. 1960 la komiteen fram en innstilling til løsning av ungdomsskoleproblemet. Innstillingen gikk ut på samarbeid mellom Våle og Ramnes om bygging av felles ungdomsskole, og kommunestyrene sluttet seg til innstillingen, Ramnes 24.5 1961 og Våle 14.12. 1961.

Etter at skolens plassering var blitt drøftet gjennom lengre tid, ble spørsmålet endelig avgjort i juli 1965 da departementet godkjente tomt på N. Revetal på nordsiden av fylkesveien Revetal-Kåpe.

I 1964 valgte de to kommunestyrene en plannemnd til å utarbeide forslag til romprogram for skolen og til å gi en vurdering av byggekostnader og driftsutgifter, og nemnda avsluttet sitt arbeid 24.8. 1965. Romprogrammet ble senere vedtatt av kommunestyrene og godkjent av skoledirektør og fylkesskolestyret.

Høsten 1965 valgte kommunestyrene 3 representanter fra hver kommune som medlemmer av byggekomite, og konstituerende møte ble holdt 31.1. 1966. Byggekomiteens medlemmer har vært:

Fritjof Bonden, Våle — formann.
Marie Solerød, Våle,
Lars Reisgård, Våle,
Måfrid Førsund, Ramnes,
Arvid Sørensen, Ramnes,
Nils Bøhle, Ramnes,

Som sekretær har fungert skoleinspektøren Ola Engen, Våle og Sven Nyhus, Ramnes.

Etter at skolens plassering var blitt drøftet gjennom lengre tid, ble spørsmålet endelig avgjort i juli 1965 da departementet godkjente tomt på N. Revetal på nordsiden av fylkesveien Revetal-Kåpe.

I 1964 valgte de to kommunestyrene en plannemnd til å utarbeide forslag til romprogram for skolen og til å gi en vurdering av byggekostnader og driftsutgifter, og nemnda avsluttet sitt arbeid 24.8. 1965. Romprogrammet ble senere vedtatt av kommunestyrene og godkjent av skoledirektør og fylkesskolestyret.

Høsten 1965 valgte kommunestyrene 3 representanter fra hver kommune som medlemmer av byggekomite, og konstituerende møte ble holdt 31.1. 1966. Byggekomiteens medlemmer har vært:

Fritjof Bonden, Våle — formann.
Marie Solerød, Våle,
Lars Reisgård, Våle,
Måfrid Førsund, Ramnes,
Arvid Sørensen, Ramnes,
Nils Bøhle, Ramnes,

Som sekretær har fungert skoleinspektøren Ola Engen, Våle og Sven Nyhus, Ramnes.

Høsten 1968 ble ungdomsskolen for Våle og Ramnes organisert med egen administrasjon, lærerstab og elever. I høstsemesteret 1968 måtte de sju klassene i 7. og 8. årskull fordele seg på Ramnes og Kirkevoll barneskoler. Lærerne kjørte fram og til-

bake mellom de to skolestedene. Etter nyttår 1969 tok elevene og lærerne den nye bygningen i bruk, og fra påske også svømmehallen.

I skoleåret 1969/70 har skolen 10 klasser, fordelt med 3 i 7. årskull, 3 i 8. årskull og 4 i 9. årskull. Kollegiet utgjør med timelærere 24 personer.

9-årig skole er en enhetsskole, en skole for alle barn og all ungdom i samfunnet. Til og med 7. klasse har alle elever samme timeplan og samme undervisning. Fra og med 8. klassesrinn må elevene grupperes etter hva de kan make i skriftlige fag, norsk, matematikk, engelsk og tysk, 18 timer tilsammen. I de resterende timene går elevene i sin opprinnelige klasse.

I 9. klasse kan elevene i endel timer, f. t. 12 timer, velge fritt såkalte «interessefag» som forming, musikk, heimkunnskap, handels- og servicefag, naturfag, samfunnsfag, kroppøving og maskinskriving.

Styret for Revetal ungdomsskole har foreslått opprettet et 10. frivillig skoleår. I dette skoleåret kan elevene enten supplere (dvs. ta høyere plan eller ny prøve i enkelte fag i den hensikt å bedre sin kompetanse) eller ta et videregående kurs (dvs. få opplæring utover den 9-årige ungdomsskolens pensum). Tilleggsåret betraktes ofte som et modningsår for elever som ikke er yrkesbeviste eller som et år for elever som er for unge til å komme inn på videregående utdanningsinstitusjoner (dvs. skoler hvor opptaksalderen er høyere enn 16 år).

Skolestyren.

20. juli 1966 fikk mitt kontor i oppdrag å stå som utførende arkitekt for ny ungdomsskole på Revetal. Byggherre var kommunene Ramnes og Våle.

I henhold til det oppsatte romprogram ble jeg anmodet om å fremme saken i 2 alternativer, 1: Kompaktskole og 2: Oppdelt i blokker for de forskjellige undervisningsformer. Ved en økonomisk vurdering viste det seg at alternativ 1 falt gunstigst ut, hvorfor dette ble valgt.

Bygningen er ført opp som en kompaktskole beregnet på fire paralleller med tillegg for et tiende frivillig år. Kjernen i anlegget er gymnastikksalen, omkring denne ligger så undervisnings- og administrasjonsrom i to etasjer.

I første etasje finner en i syd avdeling for forming, i nord svømmehall og garderobes for gymnastikkal/svømmehall, mot gårdsplassen toalettavdeling for elevene og kontorer for førstelærer, lege, helseøster, oppholdsrom for rengjøringspersonell og vaktmester, og mot øst administrasjon, lærerrom og naturfagavdeling.

I andre etasje ligger klasserommene med grupperom på langsiden av bygningen. Inne i kjernen ligger musikkrom og bibliotekavdeling, mot syd skolekjøkken og rom for tekstforming, og mot nord lager for fritt skolemateriell og audiovisuelt senter/arbeidsrom for lærere. Det synes som om denne planløsning svarer til sin hensikt. Det vises forøvrig til tegningene.

Ved valg av materialer er det såvidt mulig tatt hensyn til lavest mulig byggekostninger, men samtidig slik at slitasje

og klimatiske påkjenninger skal gjøre seg minst mulig synlige på bygningen og fremtidig vedlikeholdsbudsjett.

Utvendige gavler er således utført i spekket tegl, mens vindusbrystninger er kledd med en galvanisert og plastbelagt ståplate. Alle vinduer er utført i trykkimpregnert furu med isolerglass.

Spekket tegl er dessuten brukt i gymnastikksal og svømmehall. Forøvrig er alle innvendige vegger murt, pusset og malt. I alle undervisningsrom er brukt linoleum mens det i alle ganger er benyttet en vinylflis med stor slitestyrke. I svømmehall og alle saniterrom er lagt keramiske gulvfliser. I alle forannevnte rom er brukt akustisk demping i himlinger.

Oppvarmingen er basert på et oljefyrt sentralvarmeanlegg som om ønskelig kan kjøres elektrisk.

Samtlige rom har mekanisk avtrekk med inntak av friskluft i overkant av vinduer. Enkelte rom har dessuten innblåsing av varmluft.

Skolen har et grunnareal på 2 210 kvm. Samlet gulvareal i samtlige etasjer er 4 555 kvm.

Omkostningene beløper seg til følgende:

1. Tomt	kr. 127.685,—
2. Byggeomkostninger inkl. grunnarbeider og administrasjon	» 4.058.619,25
3. Inventar og utstyr ..	» 562.650,63
4. Terrengarbeider	» 110.000,—
5. Diverse	» 4.800,—

kr. 4.863.754,88

I henhold til overslag var omkostningene beregnet til kr. 5.000.000,—.

På bakgrunn av de rene byggeomkostninger er beregnet prisstigning blir m²-prisen ca. kr. 800,—.

Foruten byggherre og byggekomite har følgende medvirket til reising av skolen:

Arkitekt: MNAL Ole Bjonness, Tønsberg.

Konsulenter:

1. Rådgivende ingeniør for byggeteknikk MRIF Einar S. Christiansen A/S, Tønsberg.
2. Varme, sanitær og ventilasjon: Ing. Harald Halvorsen, Tønsberg.
3. Elektriske anlegg: Faglærer Harald Lervang, Tønsberg.

Entreprenører:

Hovedentreprenør: Olav Klyve A/S, Ing- og entreprenørforetning, Holmestrand.

Underentreprenører:

1. Vei, vann og kloakk: John og Kristian Fadum, Fadum pr. Tønsberg.
2. Varme- og sanitæranlegg: Knut Bauer, Eik pr. Tønsberg.
3. Elektriske anlegg: Moers Elektriske Forretning A/S, Tønsberg.
4. Ventilasjonsanlegg: Sandefjord Blikkenslagerverksted, Sandefjord.
5. Renseanlegg svømmebasseng: Wetlesen og Roll A/S, Oslo.
6. Malerarbeide: Ivar Romøren, Presterød pr. Tønsberg.
7. Glassarbeider: Holmestrand Glassmesterforetning, Holmestrand.

Ole Bjonness.

Orienteringsbrosjyre om den nye skolen i 1968.

***Alt i landbruksreparasjoner
Salg av deler, redskap og dekk***

kloppverksted@online.no
Østre Hole 2, 3175 Ramnes

950 33 873
33 39 64 33

Klopp Verksted AS

MENY REVETAL

Med fokus på service!

Utrolig mye har skjedd siden starten i 1910 og fram til i dag. Utviklingen har vært enorm og knapt noe er slik det var den gang i de gode gamle dager. Men en ting har ikke forandret seg, vi må ha fokus på å hele tiden gjøre kundene våre fornøyde. Akkurat det faktum er alle de over 100 som jobber her klinkende klar over, hvert minutt, hver time, hver eneste dag.

Martin Gram

**TORS DAG TIL LØRDAG GARANTERER VI
AT DU ALDRI FÅR MEIERIVARER MED
MINDRE HOLDBARHET ENN 7 DAGER.**

Revetal ungdomsskole 50 år

Intervju med mangeårig rektor John Pedersen

Hilde Ringen Kommedal

John Pedersen ble født i 1942 i Sørum, og vokste opp på Strømmen. Han var russ på Lillestrøm gymnas 1962, og gikk Oslo offentlige lærerskole fra 1962–64.

I årene 1964–65 gikk John rekruttskole og hadde militærtjeneste på Militære Luftforsvarets Befalsskole i Stavern, der en del av tjenesten var å undervise i «Norsk med korrespondanse».

Han jobbet som lærer i Honningsvåg i Nordkapp kommune fra 1965–67, og studerte historie og engelsk i Trondheim fra 1967–69.

John begynte som lærer på nye Revetal ungdomsskole høsten 1969. I tillegg var han reiseleder i London for Oslo AOF fra 1970 til 1979.

John var rektor på Revetal ungdomsskole fra 1979–2011.

John forteller at det var tilfeldig at han søkte jobb som lærer på Revetal. Han husker han kom kjørende fra Undrumsdal, over den svingete og kronglete veien over «bakkane», og lurte på om det i det hele tatt bodde folk her. Men da landskapet åpnet seg før Revetal, skjønnte han at det var et fint sted. Og det var spennende å begynne å jobbe på en helt ny skole.

John Pedersen. Foto: Hilde Haug.

Diskusjonene om plasseringen av skolen hadde han naturlig nok ingen kjennskap til før han begynte, men han husker det ble snakket litt om det den første tiden. John startet som klasseforstander, ble etter hvert sosiallærer og inspektør, og i 1979 overtok han som rektor. For John var det naturlig å være med å bestemme og sette sitt preg på utviklingen av ungdomsskolen – noe han gjorde til gagns, etter som han satt i rektorstolen i hele 32 år – til han gikk av med pensjon i 2011.

Johns filosofi var enkel: «Du skal være mot andre som du vil at andre skal være mot deg». Han mente at hvis lærerne var greie mot elevene, ville elevene være greie tilbake. Kommunikasjon og kontakt med elevene var derfor noe av det viktigste for John i sitt virke som rektor. Å stå ved bussene og snakke med flest mulig elever hver dag var en av strategiene for å bli kjent, og da fikk han samtidig sendt alle vel hjem med den rette bussen.

John engasjerte seg også i lokalpolitikken, og satt i både sosialstyret og forliksrådet i mange år. På den måten fikk han «informasjon fra alle kanter» om hvordan det sto til hos mange familier i bygda.

Skolebudsjettene var rektoren fornøyd med, han fikk stort sett det han ba om. De første årene opplevde han det til og med som en intern konkurranse mellom Våle

og Ramnes kommuner, som kom skolen til gode. Først kom budsjettet fra Våle, og etterpå kunne ikke Ramnes være noe dårligere. Budsjettene ble noe strammere etter hvert, men John har aldri opplevd det som kritisk dårlig. Men han står fast på at vedlikeholdet av bygningene ble dårligere etter at det ble flyttet til teknisk etat, og skolens egen vaktmester fikk mindre handlingsrom.

En viktig drivkraft for John var å skape en skole som passet for alle, og ta hensyn til elevenes ulike forutsetninger for læring. Han trekker selv fram musikkmiljøet, der skolen la til rette for at alle de flinke talentene fra bygda kunne bruke utstyr og øvingsrom, også etter skoletid. I starten var John selv tilstede og låste opp dørene, men etter hvert ble elevene vist tillit og fikk ansvar for å låse og ordne seg selv. Det var også mye «åpent hus» på kveldene

Møbelservice

Omtrekking og restaurering • Salg av møbelstoffer, hud og skår

Marianne Sommerstad

Mobil 915 70 408

Bispeveien 783, 3174 Revetal

E-post: mariannesommerstad@gmail.com

på skolen de første årene, med diskotek i gymsalen, bollebaking på skolekjøkkenet, og ulike aktiviteter i flere rom rundt på skolen.

For John var det viktig at alle elever fikk mulighet til å finne en arena de var sterke på. Han har mange eksempler på «umulige» elever som fant sin nisje og etter hvert blomstret som mennesker. Han husker spesielt en elev som sleit på skolen, men som fikk jobbe på et verksted med amerikanske biler. Stolt som en hane inviterte eleven rektor på besøk, og demonstrerte at han i tillegg til å kunne mekke og lakkere, også hadde lært både engelsk og matematikk underveis.

At elevene skulle ha mulighet til å utøve praktiske fag var også bakgrunnen for at skolen ble utvidet i 1986, med «86-bygget», som John var veldig stolt av. Bygget inneholdt et stort skolekjøkken, motorrom, musikkrom, flere grupperom og et stort tilfluktsrom som blant annet fungerte som kantine. I forbindelse med byggeprosessen av ny ungdomsskole engasjerte han seg

derfor sterkt for å beholde 86-bygget, men måtte innse at han tapte den kampen. Nå er 86-bygget jevnet med jorden. John syns naturligvis at den nye skolen er flott, men han frykter at den er for tilpasset gjennomsnittseleven og de skoleflinke.

Det har stort sett alltid vært et godt miljø på Revetal ungdomsskole – og de som mener noe annet har glemt hvordan det var da de selv var unge, mener John. Han understreker at ungdommen må få vokse til og utvikle seg på en naturlig måte, og ikke bare være lydige. De blir tidsnok voksne med ansvar, og må få lov til å være ungdom og ha det gøy.

John plages i dag med Parkinsons sykdom, men er likevel nesten ukentlig bortom ungdomsskolen i sin elektriske rullestol. Selv om ikke dagens elever kjenner den tidligere rektoren, så kjenner han mange av elevenes foreldre eller andre slektninger. Slik blir det når jobben har vært en livsstil, og man har fulgt alle bygdas ungdommer gjennom de viktige ungdomsårene på Revetal ungdomsskole siden 1969.

SVERRE FOSS AS

BLIKKENS LAGERVERKSTED

Etabl. 1956

- Ventilasjon/vifter
- Ventilasjonsservice
- Takrenner/taksikring
- Takhatter
- Beslag til alle formål
- Spesialarbeider i aluminium, rustfritt, sink, kobber
- Sveisearbeider

www.sverrefoss.no
Bispeveien 412, 3089 Holmestrand

☎ 33 05 01 42

Mester med hammer, med vater og sag.
Bygger og ordner, kjenner sitt fag.
Nybygg og tilbygg, hus, hjem og hytte.
HUSK! Når det gjelder, få fagfolk til hjelp og nytte.

Odd Hermansen
Mob. 952 58 478

Kristian Gran
Mob. 951 46 975

Dialekter i endring

Eva Anfinnsen

Bare her i Re har vi hatt nyanser i dialekter, men det begynner nok å bli ganske ensarta etter hvert. Fortsatt kan vi nok ha noen uttrykk og kanskje et tonefall som peker seg litt ut, men når en snakker med de eldste i bygda skjønner en fort at språket har forandra seg.

I 1920-årene ble det gjort en del språkprøver av Vestfoldlaget, som hadde nynorsk som bakgrunn. I 1930 utga de ei bok som heter «Gamalt frå Vestfold», og innledningsvis står det å lese:

Det har ofte vore sagt at i Vestfold talar folk bokmål, eller eit mål som ligg nær inn til bokmålet. I 1924 vedtok Vestfoldlaget å setja i gang ei etterrøking korleis det hang i hop med dei ymse bygdemål, og bymål i Vestfold. Det var lite nedskreve på Vestfoldbygdemål, og det som var skrive, var ikkje so trygt å lita på. Det vilde bli eit vanskeleg arbeid. Vi vilde ha det vitskapeleg rett slik som folk no talar, og på same tid gjaldt det å finna ein måte å få dei ymse bygdemål nedskrive, so folk flest vilde ha interesse av å lesa det. ...

... Vi har freista å attgje ord og vendingar lydrett; men for å gjera det lett leseleg har vi nytta vanlege bokstavar. Berre tjukk r og l er brukt umfram dei vanlege.

Utgangspunktet hos Vestfold mållag var altså nynorsk, men bygdemålsprøvene

er skrevet ut fra muntlig overlevering og mest mulig likt det folk snakka.

Undertegnede hadde Per Brekke som lærer på Kirkevoll skole. Han var fra Sogn, og var nok nærest nynorsken i språket, selv etter mange år i Våle. Vi syntes det ble vanskelig med nynorsk da vi skulle lære det på skolen. Men han kom med et godt råd som i alle fall hjalp meg: «– Tenk på dialekten deres, – med endingene ...ær (guttær, bilær, pengær..) det er bare å gjøre om ...ær-eningene til ...ar, så har dere hankjønnsordet på nynorsk. I hunkjønn har vi ikke de endingene, heller ikke på nynorsk.» Altså var ikke vår dialekt egentlig så fjernt fra det nynorske som vi trodde.

Siden språket forandrer seg såpass mye som det gjør i våre dager, kan det vel være interessant å gå litt tilbake i tid, og ta fram noe fra disse bygdemålsprøvene.

Og når vi her i bygda også har Linjentene, som holder en gammel tradisjon i hevd, var det nærliggende å gjengi teksten under, som er ei bygdemålsprøve fra Fon.

Bygdemålsprøve fra Fon

Det er dr. Olai Skulerud som har skrevet ned dette:

- *En gammæl mann (åttiåring) frå enn a galæne tett ve Jærpekjønn førteller.*

De fystsste dem jole når linåker'n var framvøks'n åm høst'n var å røske de ta bakken; så var'e te å få fådd de, så te hamre de, så te å få de på kjone å tørke de, så te bryte, te skakæ, te koke å te spinne. Når de blei heklæ, så blei de hør å stru.

Så spant nå di hærre spånærkjærrin-gæne så længe di kunne hele, får det var hart å spinne lin. Di værkæ så møe utta både hør å stru at i kunne ha fire å fæmm vevene på blæikæ.

- *Sjugdommen har kommi ta dè at'i har mistæ linsjurttæ. Ullæ, dønn rimær (d.e. ho blir sveig på kroppen når ein har arbeidt seg sveitt), å dè jør ente line; døffør hadde vi et ordtøke: «lin te silke å ull te inte,» sæe di.*

- *Før i tiæ værkæ di æll tingen, både te gangkleer å sængkleer; men nå må di kjøpe sæ no bålster å tepen å sant. Du tyks væll dè nå, d-er så grusst når kvinnfolkæ går så fine å testasæ; men før i tiæ jikk dem i sine himeverka kleer, ent'n de var søndan eller måndæn; å dem jikk mest i sjørtt å trøie å forkle.*

(Hentet fra: Gamalt frå Vestfold I; Bygdemålsprøvor.

Utgjeve av Vestfoldlaget 1930)

Og leser en det høyt, kan en nok høre at noe fortsatt henger igjen i dagligtalen vår.

I den lille boka om bygdemålsprøver fra Vestfold, har vi også skrevet av eksempler

Noen ordforklaringer (i alle fall forsøksvis)

Under nettsiden til Norges linforening står dette om prosessen med lin:

Når linet skal høstes, skal det trekkes opp med rot. Dette kalles rykking. Stråene samles i passende bunter og tørkes. Før resten av beredningsprosessen startes, må frøene fjernes; frøreping. Dette skjer ved å trekke stråene gjennom en kam med f. eks. spiker, slik at frøkaplene trekkes av strået. Deretter skal linet røytes, bråkes, skakes og hekles før det er klart til spinning og til slutt veving.

(Linjentene på prestegården
i Våle demonstrerer jo dette på diverse
arrangementer)

Stru	- stry
Sveig	- fuktig
Værkæ	- lagde
Gangkleer	- klær å ha på seg
Bålster	- overtrekk til madrass
Testasæ	- pynta

fra Våle og Ramnes. Det er ikke sikkert vi kan se nyansene i forskjeller på dialektene i Fon, Våle og Ramnes, men det har nok vært ord og uttrykk som har kunnet stedfeste folk ganske spesifikt. Historiene er i alle fall artige å lese.

Et avsnitt fra bygdemålsprøver i Våle (ca. 1929)

skrevet ned av Am.B. Larsen, d.y.

... De ligger en stor ås på vessiæ a vanne, å så ligger Hølm-gålæne på øssia. Så var-e en såm hette Olæ, å budde på Hølmsson, han dreiv på å jole tiner å så-asker å spolrører, åsså spellæ-n fele. Da spellæ-n støkker han hadde

hørt huldra hadde spellt i åsn. Han hadde sitti jemme på Mon, å hadde hørt dom hadde spellæ. Åm de akkurat var i dennæ røværbårgen de hadde spellæ, de veit-jæ-nte, mæn de var-æ der i åsn. I dønn røværbårgen ska de ha hølli-te røverær, som jole røværtåg ut i bygdæ å røvæ.

Mor færtelte om i kjærn sãm hette Foksekjærne, der budde de en røvær som stal møe pengær. Så samlæ Hillsta-såkninæne sæ å sku ta røværn, mæn hann hadde jortt sæ vænger, å flau med pængekjistæ, mæn så datt-n ne i kjærne. Se'æ så kallte di de får Foksekjærne, for Fokk-sn hette-n, dønn røværn.

Fra bygdemålsprøver i Ramnes,

har Am. B. Larsen d.y. (samme mann som henta stoff i Våle), konsentrert det hele rundt

Gammæl skikk og åvertru.

... Jæ kjente itte dønn kjærringæ, di trudde atte ho kunne trølle, får atte ho

hadde så møe smør å sele bestanndi. Åsså kåmm æ te Hølmestrann – de var ei sãm di kallæ Anne Kjistine Øye – søster te æi sãm var på Bjunæ, æi som hette Gunnil. Ho var på Øye i Båtne-sånn, åsså luræ di på atte ho hadde så møe. Å dønn mann sãm ho selte te, hann hadde fått fatt i en prøvekniv sãm di kunne prøve smør me. Å dønn-att han tok kniven å skar i smøre, så rant-e blo før kniven.

Dæm som hadde dradåkke, dæm fekk pængær, dæm var ællri førleine før de. Æi sãm vi kallæ Kari Hettæ; de var på synndæss fyrimæddæ, da kåmm de æi tell æ, da sto-o mitt på fjøsgølve å kjærne (kjinnæ), ho hadde latt æi sørpebytte, å dønn hadd-o hatt full a høymø, å de hadd-o sætt kjinna åppi.

Dæm trudde de i ellgammæl ti, atte de var noen som hadde makt te å dra mjølkæ ta andres kuer.

J O B B K L Æ R
Revetal

Telefon: 977 11 011 • post@jobbklaer-revetal.no

Din lokale faghandler av arbeidsklær

REVETAL
GLASSERVICE a.s

Tlf: 33 06 25 96

Glassmesterarbeid - Innramming - Bilglass

Gamleveien 1A - www.revetalglasservice.com

Innramming

Godt utvalg av glass, speil, passepartout og rammer.

Bilglass

Steinsprut reparasjon, Ruteskift, Kalibrering

Glassmesterarbeid:

Rekkverk, Vindskjerming, Dørautomatikk, Gittersystemer,
Terrasse innglassing, Dusj, kjøkkenglass, Innglassing fasade,
Isolerglass, Diverse glassarbeid etc.

ALT I GLASS Kundefokus og Kvalitet

Se vår hjemmeside eller stikk innom vår butikk for mer.

RE REVISJON
REVISJON & RÅDGIVNING

tilbyr først og fremst revisjonstjenester
til de revisjonspliktige. Men vi tilbyr også andre tjenester:

- Skatte- og avgiftsrådgivning
- Bedriftsøkonomisk råd-givning
- Budsjettering og kontroll-rutiner
- Valg av selskapsform
- Stiftelse av selskaper
- Kjøp/salg av virksomheter
- Fusjon/fisjon etc.

Tlf.: 33 06 49 10 • Mobil: 98 01 15 33 • Mobil: 926 55 469
Næringsbygget, Postboks 170, 3164 Revetal • post@re-revisjon.no

Rådgivnings- og regnskapstjenester for næringslivet og landbruk

sagaservices

Ros Økonomi AS

Næringscenteret, Revetal. Tlf. 33 06 46 40
Marit Sibbern 917 32 455
revetal@sagarr.no

En god samarbeidspartner innen blikk og ventilasjon

VI SELGER ALT INNEN:

- Takrenner stål
- Takrenner aluminium
- Profilerte plater / coil
- Taksikring
- Spirorør / deler
- Firkant ventilasjon
- Teknisk Ventilasjon
- Boligventilasjon
- Isolasjon
- Plane plater / coil
- Festemateriell
- Verktøy
- Takstein
- Papp og Shingel

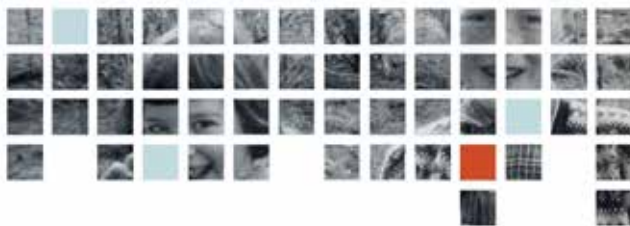
 STÅLPROFIL A/S

Stålprofil A/S har beliggenhet sentralt midt i Vestfold, og er leverandør for hele landet
Industriveien 9, 3174 Revetal • Postboks 48 • 3174 Revetal • Telefon: 330 65 300 • Telefax: 330 65 309
post@staalprofil.no • www.staalprofil.no

Slektsforskning

– *din historie*

Ingen av historielaga i kommunen driver direkte med slektsforskning, men det finnes allikevel ei ganske lita, men aktiv gruppe som holder på med denne hobbyen. Det er slektsforskerforeningen Slekt og Data som har en lokal gruppe i Re, og gruppa ledes av Lars Jørgen Ormestad og Odd Roar Sulutvedt.

Møtene holdes på Re bibliotek, så fra februar er slektsforskerne på plass i det nye biblioteket på Revetal. Møtene holdes

vanligvis hver fjerde tirsdag i måneden. Du trenger få om noen forkunnskaper, men en bærbar PC er praktisk, siden det meste foregår på PC og nett.

Hvis du er nysgjerrig på din egen slekt og din egen familiehistorie, så er du hjertelig velkommen på våre møter. Du kan finne mer informasjon på Slekt og Datas hjemmeside, www.slektodata.no.

Mekonomen
Bilverksted

Reparerer det meste for de fleste!
Reparasjoner ▣ Service ▣ Bildeler ▣ EU-kontroll

Sørbyveien 603, 3178 Våle

Telefon 33 06 02 13 / 930 80 075

Blå Vimpel

– et varemerke – og bokutgivelser

Eva Anfinnsen

Anders K. Nyerrød var født på Nyerrød i Undrumsdal 12.01.1878. Hans foreldre var Anders Kristian Larsen og Lise Martine Larsdatter, og var nummer fem av ni søsken.

I årene 1907–27 drev han gården Hasle i Undrumsdal, så kom nedgangstider, og han flyttet. I årene før han hadde Hasle, hadde han tatt utdanning ved Vinterlandbruksskolen, og blant annet vært gårdsbestyrer på Vøyen gård i Nes på Romerike. Med en omfattende virksomhet også ellers, med kornforretning, sagbruk og trelastforretning, var han en mangesidig mann. Han var gift to ganger. Fra første ekteskap, som ble oppløst, hadde han en sønn. I det andre kom det tvillingdøtre.

Det han vel ble mest kjent for var kanskje landets største (ifølge bygdeboka for Våle) forretning med salg av smågris. Men han handlet også med storfe.

Vi kan finne annonser, som vel kan sies å være noe utradisjonelle, i gamle aviser over omtrent hele Østlandet, om denne virksomheten, som han kalte Blå vimpel.

Et par eksempler:

*Smågrisbilen «Blå Vimpel»
Krigen kan komme, jeg sier ifra.
Kjøp en grisunge i morra den da'.
A. K. Nyerrød*

Asker og Bærums Budstikke 12.12.1952:
*Selger griser mot kontant og beviser.
Kalvekuer, foringsokser og sau har vi au,
Vil du ha, ring da. Heggedal 42 a. Blå
Vimpel. A. K. Nyerrød.*

Ifølge bygdeboka har han selv gitt seg denne karakteristikken: «Idealist, noe svermerisk, elsker dyr og blomster, original, humorist, munter, interesserer seg for religiøs

og politisk historie og har alltid holdt seg ytterst på venstre fløy, «nærmest stupet».

En mangfoldig kar, sikkert kontroversiell, som også tok pennen fatt og i 1954 ga ut bok på eget forlag, og tittelen var *Blå vimpel: En humoristisk kulturhistorie fra Vestfold (Undrumsdal)*. Herfra har vi hentet et kapittel, som gir oss et bilde av folketro for ikke så altfor lenge siden. Og kanskje har vi noe av dette i oss den dag i dag?

Overtro

Skal nevne det meste av den overtro som var kjent i Undrumsdal, og forresten over heile Vestfold, for om lag seksti år sida. En del tvilere var det nok, men det aller meste ble trodd av de aller fleste. Romantikk og overtro hadde følge. Den stigende opplysning har feiet vekk det aller meste av overtroen, så nå svever den fortynnede romantikk nesten alene over vannene.

Det var merker og tegn for all verdens ting. Vi ler nå, men våre barnebarn vil nok finne noe i vår tid som de kan le av også. Som sagt. Det var merker for alt. For lykke og ulykke, for dødsfall og kjærlighet, ja for alt mulig.

Helt fra oldtida har menneskene spikulert på hvorledes de skal kunne forutsi været. Da en stor krigsflåte blei ødelagt av storm, fant det offentlige ut at de måtte opprette en varselstasjon på vitenskapelig grunnlag, og nå telegraferes det verden rundt om kommende uvær. Vi kan ligge i vår morgenseng og skru på en knapp, så får vi beskjed med stor sikkerhet.. ja, det var mange værmerker før, men det sikreste av dem alle, var vel å stikke fingeren i lufta og kjenne fra hvilken kant vinden blåste.

Så noen gamle værmerker:

Blid mandag, sur veke.

Fredag er en snik som ikke er veka lik.

Når katta spiser gras, betyr det regn.

Når svala flyr lavt, kommer det også regn.

Bedre intet ny, enn lørdagsgny.

Hvis en møter mange kvinnemennesker i følge, ja, da kommer det regn.

Mange rognebær, betyr en streng vinter.

Bestemor mi, født i Hem i Undrumsdal i 1809, fortalte om en luftspeiling over Jerpehagen i 1830. Det var to fiendtlige hæere som sloss. Den gang blei det tatt som sikkert merke på krig. Det var vel litt av et paradoks når det blei sagt: «Når hundedagene går inn med regn, går de ut med væte.»

Det var neppe no dyr som var gjenstand for så mye overtro som gauken. Unge jenter spurte: «Gjøk på kvist, sig for visst hvor mange år jeg skal leve». Og så tilføyde de meget lavt «ugift». Og så telte de hvert ku, ku. Av stor betydning var det fra hvilken kant gauken først ble hørt om våren. Sør var sågauk, dvs godt år, og någauk dvs ulykker og dødsfall. Vest vilja dvs at en skulle få viljen sin fram. Øst gjilja. Det betydde at en skulle få frierer. Å komme under gauketre, var inte så lett. Men kom en under der, kunne en ønske seg tre ting, og det var best å ha trua i orden, så fikk en nok det en ønsket seg.

Skjæra var en stor meteorolog. Hvis ho bygde reiret høyt, betydde det tørr sommer. Bygde ho derimot lavt, var det

tegn på mye regn. Skratta ho svært en søndagsmorgen, kom det fremmede, en grei ordning, for en skal huske på at det var ingen telefon til å varsle ens ankomst den gangen.

Linerla hadde også mye å fortelle. Hvis du første gang du så den om våren, så den i brystet, betydde det dødsfall. Det samme betydde også kattugleskrik.

En svart katt over veien når en skulle bort, var et dårlig tegn. Da kunne en like godt gå hjem igjen. Et ekorn var derimot et godt merke.

Stålormen, som vi kalte for slue, hadde den egenskapen at den kunne skjøte seg sjøl. Hvis en blei ormebitt, måtte en se å få drukket vann før ormen.

Bevergjel, gulspettkjøtt og igler var legemidler. Det bodde ei kone i Rødstua like sør for Solerød. Ho hette Benedikte, og var svær til å sette på igler som legemiddel mot alle slags sjukdommer.

Vardøvlle var et forvarsel om en som var venta. Kona kunne f. eks. høre melkemannen komme inn, sette mjelke-dunkene fra seg, og mere, og så var det bare innbilning.

Den som kom inn mens han var omtalt, han var ikke feig, dvs han var frisk og behøvde inte være redd noen ting.

Hvis en klødde inne i handa, betød det at det kom fremmede.

Den som blei sopt imot, blei inte gift det året.

Ovnsbrødet måtte inte legges vrangt på bordet, for da fikk inte vedkommende brød nok til sin dødsdag.

To som vaska seg i samme vann, kom til å slåss.

Hvis en sa no – f. eks. en påstand – og så nøs straks etter, var det merke på at det som var sagt, var sant.

Husker fra min barndom at kuene på Vegge i Nykirke og Stemjønrrød i Borre ikke ville stå bundne. Prost Schiørn blei budsendt, men han ville inte komme. Men prestens medhjelper, Hansjørn Nyerød, og lærer Sveen gikk til Stemjønrrød. Det var visstnok ei kone som hette Karen Feier som skulle ha satt trollskap på kuene, for ho hadde visst svarte-boka.

At to voksne mannfolk på denne måten kunne la seg narre, viser at overtro fantes adskillig av enda så seint som for seksti år sida.

(«Blå vimpel» s. 70-74)

Anders K. Nyerrød ga også ut ei lita diktsamling samme år (1954), også med tittelen Blå vimpel: «Blå Vimpel»: poetiske glimt av forholdene i Vestfold m.m.

Vi kan jo avslutte med avslutningsdiktet i denne boka:

Min gravsang

Fugler, med ungdom, vår og sang,
Syng når jeg reiser herfra engang.
Syng på stenen en tone jeg kjenner,
En takk til dere fra graven jeg sender.
Jeg har nok plaget noen av dere,
Men angrer og skal ikke gjøre det mere.

Anders K. Nyerrød ble gravlagt i Undrumsdal, hans grav er slettet.

Ommedal

og SØNNER A/S

3178 Våle

Tlf. 33 06 27 38

Mob. 415 64 712

Snakk med oss om regnskap!

Atenti er et regnskapsbyrå med fokus på rett løsning til rett kunde. Ved hjelp av teknologiske løsninger og kompetente ansatte leverer vi regnskaps- og økonomiløsninger til kunder i Vestfold og Telemark.

Med 15 kompetente ansatte på Revetal har vi all grunn til å si: **SNAKK MED OSS OM REGNSKAP!**

Tlf. 33 09 71 71 / post@atenti.no / Industriveien 3, 3174 Revetal

Atenti
= REGNSKAP

Ramnes
Historielag

Bli medlem i historielagene!

Historielagene i kommunen jobber for å ta vare på og formidle vår felles historie. Prestegården i Våle og Bygdetunet Brår krever mye tid og penger i vedlikehold, og man samler inn gjenstander og fotografier av historisk verdi. Videre formidles historien med møter og foredrag, i kontakt med skoler og barnehager og via Re-minne. Dette er dugnadsbasert arbeid, og finansieres gjennom ulike tiltak, Åpen gård og Sensommerfestivalen er to eksempler på det.

Det er allikevel medlemmene i historielagene som blir kjernen i virksomheten. Vi oppfordrer derfor alle til å melde seg inn i våre historielag. Bruk blanketten som er vedlagt, ønsker du å være medlem av «det andre» laget (eller kanskje begge!), så finner du opplysninger om det her.

De fleste av medlemmene er støttemedlemmer, men mange er også flinke til å benytte våre tilbud om møter, foredrag og rusleturer. Mange synes også det er moro å delta på dugnader, man får ting gjort, og i kaffepausene fortelles historier og verdensproblemer løses. Det blir godt miljø av slikt!

Re-minne er et samarbeidsprosjekt mellom historielagene, og her forsøker vi å formidle noe av historien, slik at du som innbygger blir litt bedre kjent med din kommune og dens fortid.

Støtt historielagene – meld deg inn! Kontingenten er kun kr 150 per år.

Våle historielag – konto 2545.20.27081
Ramnes Historielag – konto 2557.20.17152

Ramnes
Historielag

**VIRKSOMHETEN
I RAMNES HISTORIELAG
2018**

Styret

Kåre Holtung, leder
Jan Vidar Bjune, nestleder
Trygve Gran, sekretær
Torunn Frøland, styremedlem
Aage N. Nilsen, styremedlem
Odd Roar Sulutvedt, 1. vara
Inger Ekstrøm le Maire, 2. vara

Husstyret

Jan Vidar Bjune, leder

Samlingsstyret

Erik Bjune, leder

Kasserer

Jan Vidar Bjune

Regnskapsfører

Åse Burås, Odd Roar Sulutvedt

Ramnes historielag har i 2018 127 medlemmer, herav 5 æresmedlemmer. Årskontingenten er kr 150,-, giroblankett er vedlagt Re-minne.

Møter og annen virksomhet

Ramnes Historielag deltok med stand på Middelalderdagene på Revetal 10. og 11. februar.

Temaet på årets første møte i Ramnes Historielag, som ble holdt på Vonheim 12. februar, var «Fødselshjelp og kvinneliv», foredratt av jordmor og forfatter Eva Mjøen Brantenberg fra Tjøme. Oppslutningen om møtet kunne og burde vært bedre, for det interessante foredraget ble framført med innlevelse og entusiasme og var vel verdt å høre på.

Årsmøtet i Ramnes Historielag ble holdt på Bygdetunet Brår 12. mars. Alle som sto på valg ble gjenvalgt (se egen oversikt). I forkant av årsmøtet viste Christian Erik Nordby sin film om Tønsberg-Eidsfosbanen. Nordby hadde gått store deler av den gamle jernbanetraseen og brukt fotoapparatet flittig. I enkelte autentiske filmsnutter var tilskuerne med toget.

Styret har over tid arbeidet med en gjennomgang av vedtektene for Ramnes Historielag. I et ekstraordinært årsmøte den 16. april ble det enstemmig vedtatt en oppdatering av vedtektene for laget.

I en sekvens av møtet hadde vi besøk av Tor Gervin. Som slektsforsker har han blant mye annet forsket i sin egen slekt i Siljan i Telemark. En av slektingene der var hans tipp tipp oldemor som han fulgte gjennom livet. Som fattig enke kom hun på «omgangslegd» i 12 år til hun selv døde.

Ramnes Historielag har tatt initiativet til et møte med representanter fra historielagene i Re og Tønsberg for å drøfte felles interesser og forventninger til nye Tønsberg kommune. Møtet ble holdt på Bygdetunet Brår den 24. mai. Av innbudte lag var det kun Våle historielag og Tønsberg Historielag som møtte. Møtet samlet seg om en plan for å synliggjøre ovenfor Fellesnemnda for kommunesammenslåingen og de politiske gruppelederne hva historielagene arbeider med, hva de betyr og hva de kan tilby.

Den 18. juni samlet Ramnes Historielag 13 veteranbiler og deres eiere til visning og bilprat på Bygdetunet Brår. Kåre Holtung, som selv «kan bil», intervjuet alle bil-eierne og fikk historikk, tekniske data og finesser og gode historier om bilene deres. Et 50-talls tilskuere hadde møtt fram, og de fikk mye god informasjon og fikk skue mange flotte biler.

Ramnes Historielag var medarrangør av «Åpen gård» på Bygdetunet Brår 25. og 26. august. (Se egen omtale).

Våle historielag og Ramnes Historielag markerte «Kulturminnedagen» med et

allsidig opplegg på Kaupang gjestegård 16. september. Dessverre ble det regn og dårlig oppslutning om arrangementet. (Se felles referat side 124.)

Tidligere ordfører i Stokke, nå stortingsrepresentant, Erlend Larsen, har skrevet bok med tittelen «Den kalde krigen – og Vestfold. 1948-1991.» Den 22. oktober besøkte Larsen Ramnes Historielag og fortalte hvordan Vestfold og Norge og vesten for øvrig forberedte seg på et mulig angrep fra øst i denne perioden. Dette var skremmende, men det gledelige var jo at det ikke ble noen krig. Erlend Larsen framholdt at en potensiell fiende ikke vil starte en krig som står i fare for å tapes, derfor er et sterkt forsvar så viktig for å avverge krig og bevare freden.

Ramnes Historielag satte søkelyset på vestlendingenes påvirkning av Ramnes-jordbruket i et møte som samlet 70 deltakere på Helsehuset 12. november. Erik Bjune hadde undersøkt hvor innflytterne kom fra, når de kom til Ramnes, hva som var de viktigste grunnene til at de brøyt opp og dro østover og deres betydning for jordbruket i Ramnes. Erik orienterte og belyste temaet i en presentasjon med kart og oversikter. Deretter intervjuet han et panel der disse var med: Kåre Folkvord, Lars Linnestad, Ingrid Gran og Vigbjørn Bue.

Julemøtet er berammet til 10. desember. Da kommer Tor Gervin med sitt kåseri: «Frelsesoffiseren som ble far til 91 Stomperud». Det blir hyggelig samvær med julesanger, og det blir servert riskrem, kaffe og kaker.

UTFLUKTER OG RUSLETURER

Rusletur Bjune, Holt og Hundstuen

I herlig vårvær med sol og god temperatur, nyutsprunget løv og hvitveis langs bekkkantene arrangerte Ramnes Historielag rusletur i Bjunegrenda, Holt og Hundstuen 10. mai, (Kristi himmelfartsdag). 65 deltakere fulgte den 4 km. lange løypa gjennom kulturlandskapet. Jan Vidar og Erik Bjune hadde planlagt turen og var guider underveis.

Ramnes Historielag har gjennom mange år arrangert rusleturer i gamle Ramnes kommune. På denne måten er vi blitt kjent med landskap, kulturminner, historien og historier. Slik også denne gangen.

Bjunegårdene, Holt og Hundstuen – og flere til – omkranser et stort og uvanlig flatt jordbruksområde. Her var det tidligere både skog og myr. Et målrettet nybrottsarbeid i nyere tid har gjort dette området til god produksjonsjord.

Det er et stort problem at området er svært utsatt for oversvømmelser. Et stort nedslagsfelt gir ofte flom i elver og bekker, og i det flate landskapet kan store arealer bli oversvømt når det kommer store nedbørmengder. Sist skjedde dette høsten 2015. Et gårdsbruk som lå inne på området, ble fraflyttet på 1960-tallet og bygningene ble revet pga. hyppige oversvømmelser.

I et skogholt innunder Undrumsåsen var det spisepause i et hav av hvitveis. Synnøve (Sperre) Kjærås orienterte her om gårder og steder i dette området hvor hun er godt kjent.

På åsene omkring var det i sin tid flere bygdeborger hvor folk og fe kunne komme seg i sikkerhet i ufredstider. Her kunne de ha tilhold over noe tid, og de kunne lettere forsvare seg mot inntrengere.

Rusletur i Holtung-grenda

Holtung var bygdesenteret i Fon i mange år. Her var alle sentrumsfunksjoner ei bygd burde ha: Folkeskole, forsamlingslokale, poståpneri og butikker. Nå er det kun lokalet Vonheim som fortsatt er i drift.

Leder av Ramnes Historielag – Kåre Holtung – som har bodd hele livet på Holtung, var på hjemmebane som guide på rusleturen 22. september. Han fikk assistanse av Fonsokninger med tilknytning til stedet. Per Bjerkø hadde som mange ganger tidligere laget et informasjonsskriv med bilder og kommentarer. Turen samlet 35 deltakere i flott høstvær.

Holtung skole ble bygget i 1884 som ett av de første skolebyggene i Ramnes. Skolen ble bygget i én etasje og hadde kun ett undervisningsrom og lærerleilighet. Elevflokken ble delt i tre aldersgrupper og hver gruppe fikk undervisning to dager per uke.

Læreren ved Holtung skole var også klokke ved Fon kirke, og skolen var en av tre «klokkergårder» i Ramnes, en for hvert kirkesogn. Lærer Karl Nordstrand var trolig den første som flyttet inn på Holtung skole da han kom til Fon i 1886. Han var en svært aktiv mann også utenfor skolen og gjorde mye for bygda. I 1913 kom Olina Rørvik til skolen som

lærerinne og overtok undervisningen av de tre første årsklassene. Da måtte skolen utvides med et nytt klasserom. Heretter fikk alle elevene tre skoledager i uka. Nordstrand sluttet ved Holtung skole i 1924 etter 38 års virke, og Ole Anton Holt overtok. Han var også en god mann for bygda og kommunen. Holt var lærer her i over 40 år, til barneskolene i Ramnes ble sentralisert til Ramnes sentralskole.

Olina Rørvik hadde 36 års tjeneste ved Holtung skole. Hun var i alle år organist ved Fon kirke og var også kordirigent og aktiv i menighetsarbeid og foreningsliv. Jorunn Elda kom som et friskt pust til Holtung skole i 1949 og sto i stillingen til skolen ble nedlagt. Hun overtok også orgelkrakken og dirigentstokken. De fire lærerne hadde alle lange tjenestetider ved Holtung skole. Det tyder på at de trivdes, og at bygdefolket trivdes med dem. De har alle satt gode spor etter seg i Fon.

Fon badstue. Flere foreninger i Fon gikk sammen om å bygge og drifte badstue på Holtung. Badstua var i drift fra 1948 til 1971.

Fon poståpneri. Ole K. Karlsen kjøpte Nordre Holtung (bruksnr. 5) i 1881 og drev handel der. Han henta regelmessig varer og post til bygda i Holmestrand. I 1886 etablert han Fon poståpneri som «post i butikk». Guttorm Holt overtok posten i 1911 og flyttet poståpneriet til sin nybygde villa «Braidablikk» nord for Vonheim i 1916. Holt var poståpner i 45 år, og var i mange år også «postmann» i ei rute i nordre Fon og nordre Våle som også hadde Fon poståpneri som adresse. Ruth Holt overtok poståpneriet etter svigerfaren og drev dette i 30 år til det ble nedlagt i 1986.

To butikker vegg i vegg. Ole K. Karlsen bygde hus for landhandleriet på tomt nær gården i 1904. Noen år seinere solgte han huset og butikken. Fra 1919 var det et ektepar som drev butikken. De ble usams og skilte lag. Kona skulle drive butikken videre, men mannen fikk med seg halve varebeholdningen. Han fikk leid det tidligere butikklokalet i stua på nabogården «for å få solgt ut varebeholdningen». Dette tok 10 år!

Etter dette overtok to av Ole K. Karlsens døtre butikken. Deres nevø, Jens Holtung, tok over butikkdrifta i 1950. Noen år senere kjøpte han nabobutikken og huset som hans bestefar hadde bygget 50 år tidligere. Da ble det igjen kun én butikk på Holtung.

Nordre Holtung (bruksnr. 1) var endepunktet for turen. Her drev Sonja og Johan Johansen «Blomsterlåven» med tørrede blomster i mange varianter i gårdens driftsbygning i tidsrommet 1985-2001.

Vonheim. Rusleturen ble avsluttet med en spisepause ved Vonheim. Her ble det gitt glimt av Vonheims historie med omvisning i lokalet.

Det var Fon Ungdomslag som fikk bygget Vonheim i 1913. Fedrene i Fon Landboforening (senere Fon Bondelag) støttet velvillig opp med pengegaver, tømmer og dugnadsinnsats. Stor støtte fikk de også fra bygdefolket ellers både i Fon og vestre Våle.

Vonheim ble bygget i «dragestil» med dragehoder i gavlene. Både byggestilen og navnet Vonheim var typisk for den tids dragning mot det norrøne.

I 1928–29 fikk taket og veggene i den største salen en frodig dekorering med motiver fra norgeshistorien.

Vonheim ble med dette et meget spesielt og flott lokale.

Vonheim har gjennomgått store forandringer i årenes løp. Lokalet er påbygd og ombygd i flere omganger. Det kontinuerlige vedlikeholdsarbeidet blir, som en dyd av nødvendighet, for en stor del utført som dugnadsarbeid.

ÅSE BURÅS TIL MINNE

Med Åse Burås' bortgang har frivilligheten i Re kommune mistet en sjelden solid støttespiller. For oss i Ramnes Historielag har hun i en årrekke vært en nøkkelperson som har hatt mange framtreddende roller. Hun var valgt sekretær og kasserer fra 1984 til 1993. Siden fortsatte hun som «frivillig» sekretær i 33 år og kasserer helt fram til sin død, totalt 35 år. Hun satt i Samlingsstyret, Husstyret og redaksjonskomiteen for årsskriftet vårt i mange år og hadde sekretær- og kassereroppgaver for arrangementet Åpen Gård gjennom nesten 20 år. Åse var en systematiker og en ryddig person. Utallige er de oversikter og regneark som Åse laget og som hjelper oss til å holde orden i historielagets mange saker og aktiviteter. Kunnskapsrik og historieinteressert som hun var, har hun bidratt til interessante møter og medlemsaktiviteter.

Heldigvis har vi fått vist Åse i levende live at vi har satt stor pris på hennes

store engasjement. Hun ble utnevnt til æresmedlem i historielaget 2006. Åses engasjement var stort også i flere andre foreninger, og ble hun tildelt Re kommunes kulturpris i 2010.

Det kjennes nok som at «en vegg er borte» på Bygdetunet Brår. Der er det spor etter Åse over alt, sirlig håndskrevne oppslag og lapper, gjenstandslistene, «kokebøker» for oppgaver som skal gjøres, musestatistikk osv. Duker og andre tekstiler som vi har på Brår har Åse vaska, stivet og strøket med stor flid.

Aller mest vil vi savne det gode humøret og hennes sans for den gode historien, gjerne framført på ekte Kodalmål. Våre tanker går til Arne Magnus som har mistet sin ektefelle. Han har måttet «dele» Åse med oss og har også sjøl vært engasjert som gartner og vaktmester på Brår.

*For Ramnes Historielag
Kåre Holtung (leder)*

BYGNINGER OG UTEOMRÅDER

Lukasstua har råte i en bunnstokk, og det er også andre råteskader som må utbedres. Firmaet Laft og Vøling har beregnet reparasjonsarbeidene til kr 92 625,- inklusive moms. Historielaget har sendt søknader om tilskudd til materialer og arbeid og har mottatt kr 300 000 fra Anders Jahres Humanitære stiftelse, og kr 600 000 fra UNI-stiftelsen. Arbeidet vil bli utført når firmaet Laft og Vøling er klare for det.

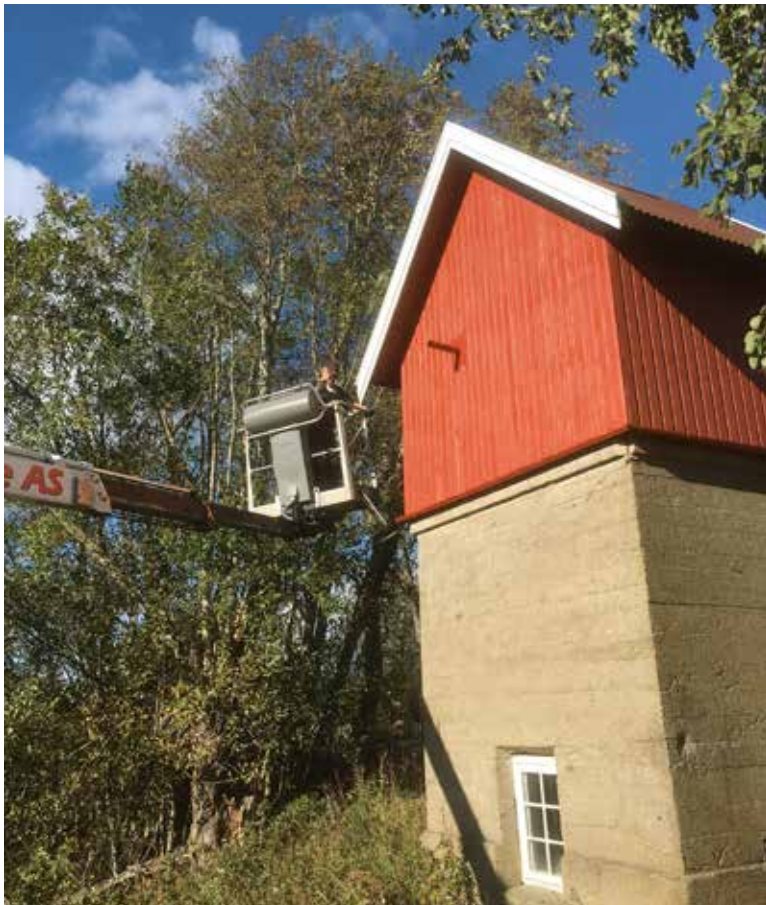
På stabburtaket er det skifta ut ødelagte takstein. Taket er tett nå, men taket må rettes opp og repareres på sikt. På

vanntårnet på Freste er sørveggen med vindskier malt.

Trær er felt nord for Aulaen og øst for flaggstanga. Ved innleid gravemaskin er stubber og røtter fjerna og fyllmasse påkjørt. Dugnadsgjengen har planert og sådd plen. Hekken er klippet, og det er raket løv og fjerna tørre greiner m.m.

Samlingene

Samlingsstyret er takknemlig for nye gjenstander til samlingene på stabburet og andre gaver. Det var rekordbesøk på stabburet under Åpen gård.

Maling av Eidsfossbanens vanntårn på Freste.

TURNHUSET VED HOLTUNG SKOLE

Av: Trygve Gran

Holtung skole i Fon hadde noe som ikke mange andre folkeskoler hadde, nemlig et «turnhus». Turnhuset var et stolpehus med tak, men uten vegger. Størrelsen var ca. 20 kvadratmeter. Den ene langsida hadde en bom som var stillbar i høyden. Stilte vi den lavt, kunne vi balansere på den. I passe høyde hadde vi armgang der. Det hendte at den datt i bakken. På den andre langsida var det turnstang og turneringer. Fra taket hang det to grove tau til å klatre i. Alt ble brukt i gymnastikken og ofte i friminuttene.

Tauene ble også brukt til noe annet som var mye mer spennende og morsomt: Nederst på tauene knytta vi en knute som vi kunne sitte på, og så sto en av de store gutta på en tverrbjelke oppe under mønet og ga fart. Den som satt på knuten – fortrinnsvis en av de «små» – fikk virkelig huska seg!

Mange av oss som var elever ved skolen, har sittet på knuten og sett med beundring på den «store» gutten som sto høyt der oppe og ga oss fart. Noen få år seinere sto vi selv der. Dette var det nok litt konkurranse om, og det gjaldt å være raskt framme ved turnhuset. Det var også en egen teknikk for å komme fortest mulig opp på bjelken oppunder mønet. I ettertid virker det hele ganske nifst, og ufarlig var det slett ikke.

Turnhuset ble revet en gang på 1950-tallet. Om det var pga. råte, eller det var for at bruken medførte en viss fare, eller begge deler, vites ikke. Sikkert er det i alle fall at et slikt turnhus og slik det ble brukt, ikke ville bli godkjent i dagens omsorgssamfunn. Og godt er kanskje det, men moro var det!

Telefon 958 52 886
damtjern.no

Ditt hundehotell i Vestfold

Damtjernveien 44, 3175 Ramnes • Telefon 958 52 886
E-post: ulrich@damtjern.no • www.damtjern.no

 Følg oss på facebook!

VESTFOLDMØLLENE

Alltid der for deg

www.vestfoldmollene.no

KORNMOTTAK - KRAFTFÔRPRODUKSJON - FAGHANDEL

- Lokal og kortreist fôr til alle dyreslag
- Solide faggrupper innen husdyrhold og faghandel
- 4 kornmottak i Vestfold
- Såvarer, Yara gjødsel, kalk, plantevern
- Driftsmidler til landbruket

Møllebutikken på Borgen

- Mat og utstyr til hest, hund, katt og smådyr
 - Stort utvalg i fuglemat og matere
 - Klær til arbeid og fritid
 - Redskap til hage og snømåking
- .. og mye mer!

Møllebutikken på Bakke Bruk

- Fôr til hest, hund, katt og kanin
- Tilskuddsfôr
- Driftsmidler

NORGESFÔR

tlf: 47790000

Vestfoldmøllene

Motoren trives best med frisk olje og rent filter

Alle bilmerker er velkomne

***Vi tar
vare på
bilen
din!***

- Merke-Service med stempel i serviceheftet
- Fornøyd garanti betyr at bilen er riktig reparert og kontrollert
- PKK/EU-kontroll
- Reparasjoner
- Service
- 4 hjulskontroll
- AC-service
- Biltilhenger utleie
- Dekkhotell
- Ruteskift
- Eksos
- Startbatterier på lager

Lånebil mens bilen er på verksted

www.bilxtra.no

BilXtra
verksted

RE AUTO

Hvitsteinveien 130
3174 Revetal

Telefon 994 97 509
reauto@online.no

REKORDBESØK PÅ ÅPEN GÅRD

I strålende seinsommervær arrangerte Ramnes Bygdekvinnelag, Ramnes Bondelag og Ramnes Historielag Åpen gård på Bygdetunet Brår siste helga i august. Finværet må få sin del av æren for et svært vellykket arrangement med ca. 2000 deltakere, men det var også et meget variert program med tradisjonelle og nye innslag.

Bondelaget kommer med mange forskjellige dyr, og det er alltid populært. Her var det i år også en utstilling med korn som tema. På stabburet var det utstilling av gamle bruksgjenstander, i smia hadde Øyvind Skjeggerød fyrt opp i essa, og på kverna ble korn til mjøl. Av mjølet ble det stekt sveler. Tresking med treskemaskin drevet med hestevandring samlet også mange tilskuere. Mange barn sto i kø for å få kjøre med hest og vogn. Et nytt tilbud i år var en rundtur i Ramnes med en veteranbuss. «Kaste på stikka» var også en mulighet – for eldre som gjenoppfrisket gamle kunster, og for yngre som aldri hadde vært med på dette. Beitemarken 4H hadde laget til en natursti. Ramnes Bygdeungdomslag var også med. Som tidligere var det oppstilt en samling av veterantraktorer. Nytt i år var pløying med veterantraktorer på jordet til Tore Aasen som han velvilligst hadde stilt til disposisjon.

På tunet var det som tidligere en rekke salgsboder og kafe med salg av mye god mat. Ramnes Bygdekvinnelag bakte brød

Britt Sjuve og Rigmor Sjuve ved et maleri av Ole Sjuve. Foto: Håkon Westby.

i bakerovnen, og dette gikk unna som nystekt brød! Dessverre gikk det tomt for både rømmegrøt og brød midtveis på søndag.

Et populært innslag på årets Åpen gård var uttak til NM i potetskrelling. I løpet av tre minutter skrelte deltakerne poteter på harde livet. Seks damer og en mann stilte til start, og det var mannen – Ayde Obaid Mustafa, kokk ved Flykafeen – som vant med 1277 gram skrelte poteter og dermed kvalifiserte seg til NM på Hamar.

I stuene i framhuset hadde døtrene til maleren Ole Sjuve – Britt Sjuve og Rigmor Sjuve – en utstilling av Sjuves malerier. Ole Sjuve var en svært produktiv og dyktig maler, fortrinnsvis av skogsdyr i sitt naturlige miljø. Dette var første gang maleriene hans ble stilt ut.

ÅPEN GÅRD PÅ BRÅR

Foto: Øyvind Bjune.

Foto: Håkon Westby.

Foto: Øyvind Bjune.

Foto: Håkon Westby.

Foto: Øyvind Bjune.

Foto: Øyvind Bjune.

ÅPEN GÅRD PÅ BRÅR

Foto: Øyvind Bjune.

Foto: Øyvind Bjune.

ÅPEN GÅRD PÅ BRÅR

Matpause for dugnadsgjengen. Foto: Håkon Westby.

Potetvinnere. Foto: Håkon Westby.

Foto: Håkon Westby.

ÅPEN GÅRD PÅ BRÅR

Foto: Håkon Westby.

Foto: Håkon Westby.

Foto: Håkon Westby.

RE-ELSA

Re Elektroinstallasjon

Liten elektriker med stor service!

- **Bolig**
- **Næring**
- **Landbruk**
- **Rehabilitering**
- **Gulvvarme**
- **LED-belysning**

33 06 24 34 982 97 052

www.re-el.no

Besøk vår butikk i Revetalgata 6!

Revetalgata 6, Pb 12, 3164 Revetal jan.arild@re-el.no

Våle historielag

Som i de seinere årene har det også i 2018 vært stor aktivitet i historielaget. Styret har hatt sine møter, om lag ett hver måned. Vi har hatt medlemsmøter, Vår møte i april, Høstmøte i oktober, og Førjuls møte i midten av november. I mai var det tur til Dragehulene i Undrumsdal. Også i år har historielaget vært medarrangører på Olsok-feiring og på Seinsommerfestivalen på Våle prestegård.

Kulturminnedagene er et landsomfattende, årlig, tiltak som Norges kulturvernforbund tar initiativ til. Også i år valgte vi å delta, denne gangen i samarbeid med Ramnes Historielag og Kaupang Gjestegård. (Se eget avsnitt).

Som en del av Den kulturelle skolesekken (DKS), har vi arrangert aktiviteter på prestegården der skolebarn, i 4. trinn fra skolene i Re, har vært med å bake brød, støpe lys, lage gammeldags

julepynt, og blitt fortalt historier fra livet på prestegården i gamle dager. Elevene avsluttet dagen med hjemmelaget risengrynsgrøt. Historielaget samarbeider med Kulturetaten i Re om dette arrangementet som går over tre dager. I år deltok 134 elever og 9 lærere. En ny aktivitet av året var Skikaféen på Våle prestegård som ble arrangert sammen med skigruppa i Ivrig, åtte søndager i februar og mars. En del lag og foreninger har besøkt prestegården og fått omvisning i løpet av året.

Skikafé

Årets vinter ga fantastiske muligheter for skiturere. Skigruppa i Ivrig kjørte opp og holdt ved like et meget bra løypenett nord for Revetal og fristet unge og gamle ut på ski. Dette åpnet for samarbeid mellom skigruppa og historielaget for å legge til rette en rasteplass på Våle prestegård. Her kunne man starte «langtur» fra Revetal eller komme inn løypene nordfra som hang sammen med løyper i Botnemarka.

For barnefamiliene var avstanden fra parkeringsplassen ved Bibo til prestegården, noe de minste kunne takle. Løypa ble lagt i sløyfe innom tunet hvor bålpanna var klar for grilling av medbrakte eller innkjøpte pølser. Det var sitteplasser både

I kø for å kjøpe i kiosken.

Borghild i brødbakst.

Varmestue inne frister.

Samling rundt bordet.

ute og inne, og bakerovnen var i drift. Det ble solgt påsmurte brødskiver av ferskt bakerovnsbrød, kanelstenger, vafler, saft og kaffe. Dette var utvilsomt en suksess. Allerede første søndagen var om lag 100 personer innom. Opprinnelig var det planlagt fire søndager i februar, men med stor tilstrømning var det bare å fortsette også med fire søndager i mars.

Dette frister til gjentakelse hvis værgudene er enige.

Tur til dragehulene i Undrumsdal 23. mai

I godt vær møttes et tjuetalls turlystne deltaker ved Holt gård og la veien gjennom skogen mot dragehulene. Noen hadde vært her før, andre hadde hørt om hulene eller lest geolog Rolf Sørensens artikkel om dem i Re-minne fra 2013. Ifølge Sørensen ligger dragehulene nær østre kant av det geologiske område som

Dragehulen.

har fått navnet Ramnes kalderaen, dannet ved en innsynking av landskapet etter kraftig vulkansk aktivitet for om lag 280 millioner år siden. Etter dette har istider bearbeidet landskapet. En av åsene som står igjen, ligger på grensen mellom Re

Det er bratt opp mot hulen.

og Tønsberg ved Undrumsgårdene, og har fått navnet Dragehølåsen.

Kanskje er det sjøen som i perioder sto opp til 120 meter høyere enn i dag, som har vasket ut løsere bergarter og kalk og ført til at hulene ble dannet i den bratte vestsiden av åsen. Under istiden kan hulene ha blitt vasket videre ut av smeltevann under isen. Siste gang sjøvannet skylte inn i hulene var for om lag 10 000 år siden. Ifølge Sørensen er det ikke tegn til at mennesker har bidratt til å utvide hulene. Historier om drager finner vi i myter fra hele verden også i Norge, og flere steder i Østlandsområdet finnes det «dragehuler».

På turen fram til hulene var det vel ikke et potensielt møte med drager vi tenkte på, men heller hvordan vi som godt voksne turdeltakere skulle komme oss opp til hulene som ligger et godt stykke opp i bratthenget. Vår utmerkede guide på turen, Lars Oskar Bråten, beroliget oss med at det var tau tilgjengelig. Vel framme blir tauet til god hjelp. Noen valgte å bli værende på trygg grunn, mens de fleste klatret opp til de to hulene som ligger over hverandre. Huleåpningene

Tilbake på Holt gård.

er i minste laget til at vi følte oss fristet til å krype igjennom. De som har besøkt hulene i yngre år kan fortelle at innenfor er rommet større. Vi nøyer oss med å titte inn og tenke på hva som kan ha skjedd her opp gjennom årene. Et godt gjømme-sted kan det ha vært i krig og ufred, lett å forsvare, slik det ligger høyt i terrenget.

På turen tilbake til Holt gård la vi veien over Signalen som er Tønsbergs høyeste punkt. Utsiktsåsen, med sine 145 moh., gir en flott utsikt mot øst, sør og vest. Ikke rart denne plasseringen ble valgt til en av klaffetelegrafene som det ble bygget opp en kjede av fra Flekkefjord til Kristiania under Napoleonskrigene. Ved hjelp av denne optiske telegrafene kunne det sendes viktige militære opplysninger om blant annet flåtebevegelser. Telegrafene var i bruk fram til 1814. Aktiviteten ga denne åsen, og flere andre, navnet Signalen.

På Signalen finnes også restene etter et av de trigonometriske punktene som ble markert i forbindelse med kartarbeider og flyfotografering for noen tiår siden. I området er det også rester etter en bygdeborg fra folkevandringstida og en varde brukt for å varsle truende fare og ufred.

Tilbake på Holt gård var vi invitert på kaffe og hjemmebakst av ekteparet Roar Lefsaker og Rakel Skjerve, som orienterte om sitt arbeid med økologisk gårdsdrift, om dyr, fugler og åpen gård med kafé og opplevelser for små og store.

Seinsommerfestivalen

1. og 2. september

Første helgen i september var det igjen tid for Seinsommerfestivalen. Det var godt oppmøte av utstillere og stemningen var god i det fantastiske været. Det var

mange besøkende begge dager, anslagsvis til sammen rundt 1200, og omsetningen var god.

Uten et godt samarbeid mellom Arrangementsgruppa, Stiftelsen, Linjentene og Våle historielag, ville et så stort arrange-

ment neppe vært mulig. Som vanlig var Gla'gjengen og Bondelaget gode medspillere. Det store antallet frivillige som stiller opp hvert år og får det hele til å gli knirkefritt, er imponerende. Stor takk til alle de dedikerte enkeltpersonene!

Glagjengen i aksjon.

Gammel traktor vekker minner.

Pølser er alltid populært.

Maling av korn.

Hopp i høyet.

Vidar Flåteteigen i arbeid ved dreiebenken.

Vestfold Toraderklubb.

Tunet fylles opp av gammelt landbruksutstyr, veteranbiler av edel årgang, og de mange utstillerne gir liv til festivalen. Her vises masser av tradisjonelt håndverk, og produktene selges. Det selges mat fra arrangørenes salgsboder og fra flere utstillere.

Årets underholdning omfattet blant andre Vestfold Toraderklubb og Holmestrand Trekkspillklubb. Også i år var det brødbakekonkurranse der innleverte brød ble vurdert og vinnere kåret.

Kunstutstilling i Stuart-rommet

Stuart-rommet på prestegården har også i år blitt nyttet til kunstutstilling. I forbindelse med Seinsommerfestivalen stilte billedkunstner Morten Juvet ut en del av sine arbeider. Juvet, som er bosatt i Holmestrand, har sin kunstneriske utdannelse fra Kunsthøgskolen i Trondheim, Studieatelieret i Bergen og Statens Kunstakademi i Oslo, der han studerte under Ludvig Eikaas. Utstillingen var godt besøkt.

Økonomi

For å drive de ulike aktivitetene kreves økonomiske midler. En kilde til inntekter

for laget er den årlige kontingenten. Den har i noen år nå vært på 150 kroner per år og har blitt «krevd» inn gjennom et vedlegg til Re-minne som kommer gratis i postkassa før jul. Årsskriftet lages på dugnad og trykkingen finansieres ved annonser. En gruppe frivillige står for utkjøring. De seinere åra har det ikke vært så mange som har betalt kontingent. I år er vi tilbake til tradisjonen med å legge ved en bankgiro. Vi håper mange vil klippe fra blanketten og betale kontingenten som en støtte til arbeidet i laget. (Innbyggere i Ramnes får en tilsvarende giro for innbetaling av kontingent til Ramnes Historielag.)

Våle historielag har i tillegg til kontingenten ulike inntekter blant annet fra salg ved forskjellige arrangementer. Re kommune har også i 2018 støttet laget på ulike måter. En viktig oppgave for historielaget er å være med å støtte arbeidet som Stiftelsen Våle prestegård driver for å vedlikeholde og videreutvikle prestegården som et historisk og kulturelt senter i kommunen. I år har vi vært i stand til å overføre kr 50 000 til stiftelsen i tillegg til at vi har kunnet påta oss kostnader for en del vedlikehold.

Styret i Våle historielag 2018

Leder: Karl Anders Bråten

Nestleder: Harald Gjersøe

Sekretær: Inger Marie Olsen

Kasserer: John Otto Kihl

Øvrige styremedlemmer:

Mette Kirkevold

Arnfinn Eek

Jorunn Gjersøe

Varamedlemmer:

Marit Lefsaker Hammer

Vidar Flåteteigen

Unni Wike

Minneord

To æresmedlemmer i Våle historielag har gått bort i 2018.

Solveig Røsholt Bjørge (1925-2018)

Solveig Bjørge kom til Våle som husstellærer på Kirkevoll skole. Hun var seinere rektor på husmorskolen i Horten. Da Våle prestegård var fraflyttet var hun – sammen med Øyvind Holmen og Sølve Søyland – en drivende kraft for at den ikke skulle selges, men bli et samlingssted for bygda på historisk grunn. Det er i stor grad deres fortjeneste at det ble slik. Solveig Bjørge hadde sterke meninger om hvordan ting skulle være, og hadde grunnleggende gode kunnskaper, så mye av innredningen på prestegården har hun hatt en hånd i. Bokstavelig talt: Det skulle ikke en maskinsøm i gardinene! Hun var også en sterk pådriver i innsamlingen av gamle fotografier i bygda, som er blitt en samling på prestegården. Hun minnes i respekt for den store innsatsen hun har lagt ned i lagets arbeid gjennom mange år.

Svein Ånestad (1922-2018)

Svein Ånestad var født og oppvokst i Våle. Han har vært en sentral aktør i mye av det som er gjort på prestegården, spesielt må hans innsats med dendrokronologisk måling i den eldste delen av bygningen nevnes, slik at høgstua er registrert som Norges eldste, fra 1641. Han la også ned en stor arbeidsinnsats for å få noe ut av fjøset og det som en gang var gjødselkjelleren, og fikk ordnet til Bisperommet og Kunstnerrommet inne i hovedbygningen. Svein Ånestad var også et mangeårig medlem av redaksjonskomiteen for Re-minne, hvor hans lokalhistoriske kunnskaper kom årsskriftet til gode. Han står også bak flere lokal-

Solveig Røsholt Bjørge. Kilde: Tønsberg Blad 10. februar 1995. Foto: Roar Hansen.

Svein Ånestad i låven på prestegården.

historiske hefter, spesielt må nevnes heftet om Våle kirke. Han minnes i respekt for stor deltakelse og arbeidsinnsats gjennom mange år.

Stiftelsen Våle prestegård

Endelig er papirer underskrevet og vi er eier av kommunens areal rundt tunet med stabbur. Stabburet trenger vedlikehold, og når vi nå eier det, kan vi begynne å ta tak i det. Det har jo tatt sin tid og få gjennomslag for denne løsningen, men nå har vi fått lønn for strevet. Vi har hele tiden ment at dette er løsningen som best sikrer og bevarer området for framtida.

Året 2018 ble året med de mange tilsyn, og det har i år lagt mye av premissene for vårt arbeid. Først fikk vi tilsyn fra brannvesenet, så kom feier og kontrollerte piper, og til slutt fikk vi kontroll på det elektriske anlegget. Brann og strøm gikk greit, det var bare mindre avvik som var enkle å løse. Det eneste var at vi måtte lage ny brannperm da ingen fant den gamle. Verre var det med kontrollen av pipene, vi fikk fyringsforbud i tre piper. Det var bare pipa fra Stuartrommet, hvor

vi tidligere har satt inn stålpipe, som ble godkjent. Siden bygningene er fredet er det lite vi får lov til å gjøre bygningsmessig. I samråd med riksantikvar ble vi enige om at den beste løsningen var å sette inn stålpiper.

Vi valgte å prioritere pipa fra bakerovnen med håp om å rekke dette før sensommerfestivalen. Med stor innsats fra mange klarte vi det med et nødskrik.

I disse dager blir også pipa fra utleiestuene ferdig. Da har vi pipa fra Almuestua igjen. Der er det skeive pipeløpet en vanskelig utfordring, og vi ser på alternative løsninger.

Vi har satt inn nytt vindu i vedskjulet i sidebygningen.

Den store malejobben er nå ferdig, og det er en glede og kunne presentere bygningene slik de fortjener.

I låven har vi stivet av tømmerveggene, ryddet etter laftejobben, og fjernet alle jernbjelkene. Det er utarbeidet et kostnadsoverslag over videre arbeid med gulv i mellomlåven, låvebru, nye porter og ny kledning over tømmerveggene. Vi er avhengige av gaver eller tilskudd for å komme videre, og har sendt søknader om tilskudd.

Arbeidet med toaletter er det vi ønsker å fullføre først. Vi har valgt å knytte oss til kommunal kloakk ved Vestjordet. Gravingen har tatt tid. Vi måtte ha med arkeolog når matjorda ble fjernet, og måtte også sprengre for å få fram ledningen. Nå er avløpssystemet med pumpe ferdig og vi kan begynne å bygge nytt toalett i låven.

Låven er et spennende prosjekt, den sto jo lenge på vent, fordi ingen så mulighet

til å få finansiert laftejobben. Når vi nå er ferdig med den er det lettere å komme videre. Det arbeides med planene for museum i låven. Den er jo ikke fredet, det gjør det vanskeligere å finansiere, men gir oss en helt annen mulighet til å utvikle låven etter våre ønsker.

Styret i stiftelsen Våle prestegård

Leder:	Hans Jørgen Skinnes
Nestleder:	Karl Anders Bråten
Kasserer:	Arild Bøe
Styremedlemmer:	Pål Arild Simonsen Bjørn Rygh Gro Herheim
Varamedlem:	Bjørn Rismyhr

Bjørn Rismyhr har møtt for Gro Herheim.

Vær fornuftig - Bli fornøyd!

1-2-tre har lang erfaring og tilbyr kortreiste løsninger - Midt i vestfold!

Byggelementer

Vi skreddersyr gjerne løsninger og er din diskusjonspartner i byggeprosessen.

Bod/Anneks

Mulighetene er mange hvis du trenger mer plass hjemme eller på hytta!

Elementer

Vi leverer takstoler, balkongelementer, bære/delevegger og veggelementer. Vi hjelper deg gjerne med forslag til løsninger!

1-2-Tre

BYGGELEMENTER

Svinevoll, 3178 Våle - Tlf 33 06 17 70

www.1-2-tre.no

Ramnes
Historielag

KULTURMINNEDAGENE 2018

Kulturminnedagene er et landsomfattende årlig tiltak som Norges kulturvernforbund tar initiativ til. Denne gangen valgte Ramnes Historielag å delta sammen med Våle historielag. Temaet for året var Tyskisk norsk, ikke bare norsk. Etter forslag om å ta for oss det historisk interessante området fra Våle kirke og nordover inn i Holmestrand kommune, tok vi kontakt med Kaupang Gjestegård om samarbeide. Her ble vi tatt godt imot og vi planla en dag med mye innhold, slik det går fram av plakaten.

Kaupang Gjestegård

Korsgårdsveien 70 A
3080 Holmestrand

kaupang-gjestegaard.no

Søndag 16. september kl. 12.00-17.00

Utstillinger og demonstrasjon av tradisjonelt håndverk

Linjentene kommer

Sveiping

Tredreiling

Smiing

Gråtass

Antikviteter og internasjonal kunst, mm

Kl. 14.00 – Foredrag

Kaupang og jernalderens sentralplasser i Nordre Vestfold – spennende og lite kjente kulturminner fra vikingenes verden, v/Lena Fahre, arkeolog og avdelingsdirektør i Vestfoldmuseene IKS

Kl. 15.00 (ca.) – Rusletur til gravhaugene

Gratis inngang

Spennende aktiviteter for barn m/premier

Eplespretterkonkurranse

Natursti

Barna lager sin egen pizza i

bakehuset

Tråtraktorer

Salg av norsk mat og mat som har blitt norsk

Oksehalesuppe

Indisk gryte

Vikingsuppe

Soppsuppe

Sveler og kaffe

*Ramnes
Historielag*

*Kaupang
Gjestegård*

Vi mente å ha laga et godt og allsidig program, men været sto oss nok ikke bi denne dagen. Dette sammen med konkurrerende arrangementer flere andre steder, gav oss vesentlig dårligere oppslutning enn vi hadde forventa. Det var om lag 50 personer som hørte arkeolog og avdelingsdirektør Lena Fahres interessante foredrag. Noen flere var nok innom Kaupang i løpet av dagen. En interessant dag for oss som trossa værgudene, men en økonomisk baksmell for historielaga.

Har du fått deg Norske Gardsbruk?

Det har nå kommet fire bøker i serien Norske Gardsbruk for Vestfold, Ramnes, Våle, Andebu og Hedrum. Det vil komme til sammen 14 bøker, den neste vil være Sem, våren 2019.

Vi beskriver ca. 5800 bruk i fylket, både gårdsbruk, småbruk og gårdstun som ikke lengre har jord. Vi har med eiere og deres etterkommere tilbake minst 100 år, de fleste steder mye lenger. Hvert bruk er beskrevet på en side, og på de fleste bruk er det et fargebilde og et gammelt bilde tatt under krigen brukt i Norske Gardsbruk 1947. De brukene som manglet omtale i 1947-utgaven (de som ikke ønsket å betale forskudd), har ikke gammelt bilde.

Bøkene er bygget opp med kryssreferanser mellom gårdsbrukene, som viser hvordan eierne og deres barn henger sammen med andre gårdsbruk i fylket. Det er så ekstremt mange kryssrefe-

ranser, både internt i kommunene og til andre kommuner. Fra Ramnes er det f.eks. over 650 kryssreferanser til Våle, litt over 550 til Andebu, nesten 500 til Sem, ca. 300 til Stokke, ca. 200 til Hof, nesten 200 til Botne, nesten 150 til Nøtterøy, over 100 til Lardal og nesten 100 til Borre.

Har du ikke fått Norske Gardsbruk i julegave eller fått kjøpt bøker til deg selv? Ta kontakt med Svein Knut Granum på 950 88 245 eller Lars Jørgen Ormestad på 922 50 740, så avtaler vi hvordan du kan få tak i bøkene.

RETORVET

28 BUTIKKER • GRATIS PARKERING

ÅPENT: 9-20 (18) MENY 7-21 (20)

- Vinmonopolet
- Mester Grønn
- Princess Interiør
- Restauranten
- Suser i sivet

- Revetal Libris
- Mr Mister
- Kappahl
- Sunkost
- Meny

- Nille
- Posten
- Street One
- B-Young
- Power Revetal

- Skoringen
- Vita
- Kaffetid
- Boots Apotek
- Chic Frisør

- C-Optikk
- Gullfunn
- Sport 1 Revetal
- Helt Perfekt
- Mix

- Varemagasinet HOVS
- Yes vi leker!
- Traktøren
- Dinas Hus
- Fotohjørnet

ALT PÅ ETT STED

På Retorvet finner du alt du trenger, her kan du handle med lavere skuldre i ditt eget tempo.

Vi har over 600 gratis parkeringsplasser

*Utvalg som i byen
– service som på landet!*

NY BUTIKK

tekfreak.no

Verksted for mobiltelefoner og datamaskiner!

b.young®

GULLFUNN

Street One

KappAhl

SKORINGEN

TRAKTØREN
KJØKKENUTSTYR

VINMONOPOLET

Mr Mister

VITA

RESTAURANTEN
Hot & Godt

HOVS

POWER

www.re-torvet.no

Du finner oss i hjertet av Vestfold:

15 min fra Hof • 15 min fra Holmestrand • 15 min fra Andebu • 15 min fra Tønsberg

Du kan spille hovedrollen i revyen når du vet at alt er i orden i fjøset

Livet er å ha tid. Tid til å gjøre noe helt annet.

Slik får vi energi til arbeid og omsorg
for de vi er glad i – både to- og firbente.

Fjøssystemer vet alt om hvordan fjøs bygges og driftes.
Og gode fjøs gir mer tid.

Derfor har vi blitt bonden og alle dyrenes førstevalg.

www.fjossystemer.no

FJØSSYSTEMER

Bonden og dyrenes førstevalg

Din lokale partner leverer alt på Revetal!

Ditt kontor[®]

- vår ekspertise og service

DITT
GRAFISK

sport 1
Revetal

Ramnes
Historielag

VÅLE
historielag

Re-minne 2018 ■ Utgitt av Ramnes Historielag og Våle historielag